

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Novopohanství a esoterika jako součást produktů cestovního ruchu

Bakalářská práce

Autor: Michaela Hloušková

Studijní obor: Management cestovního ruchu - anglický jazyk

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Hradec Králové

Duben 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 23. 4. 2018

Michaela Hloušková

Poděkování

Děkuji Mgr. Michalu Trousilovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení bakalářské práce.

Anotace

Tato práce rozebírá novopohanství a esoteriku v oblasti cestovního ruchu. Zkoumá specifika vyznavačů novopohanství a esoteriky, místa, o která by mohli mít zájem a nabídku cestovních kanceláří a agentur pro tyto vyznavače. V teoretické části vysvětluje samotné pojmy esoterika a novopohanství a jejich propojení s jednotlivými místy. V empirické části pak pracuje s jednotlivými výzkumnými otázkami, na které odpovídá pomocí dotazníkového šetření, rozhovorů či analýzy webových stránek. Na základě výsledků jsou pak stanoveny závěry a doporučení.

Klíčová slova

novopohanství, esoterika, alternativní náboženství, cestovní ruch

Annotation

Title: Neopaganism and esoterism as a part of tourism product

This paper explores neopaganism and esoterism in the field of tourism. The paper examines the specifics of devotees of neopaganism and esoterism, place which they could be interested in and the offer of travel agencies for the devotees. In the theoretical part the paper explains terms like esoterism and neopaganism and the connection with different places. The empirical part uses research questions, which are answered thanks to questionnaires, semi-structured interviews and analasis of web pages. Conclusion and recommendation are based on the survey results.

Key words

neopaganism, esoterism, alternative religion, tourism

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíle a metodika práce	2
3	Teoretická východiska	4
3.1	Esoterika a novopohanství jako novodobé náboženství.....	4
3.1.1	Esoterika – její vymezení a význam	6
3.1.1.1	Situace v Evropě.....	10
3.1.1.2	Situace v Čechách.....	10
3.1.1.3	Vybrané osobnosti spojené s esoterikou.....	12
3.1.2	Novopohanství	15
3.1.2.1	Šamanismus	16
3.1.2.2	New Age	17
3.1.2.3	Geomancie	22
3.1.2.4	Novopohanství ve střední Evropě.....	23
3.1.2.4.1	Keltové.....	23
3.1.2.4.2	Germáni	24
3.1.2.4.3	Slované	25
3.2	Esoterika a novopohanství jako součást cestovního ruchu	26
3.2.1	Genius loci jako součást esoteriky a novopohanství.....	28
3.2.2	Spirituální turismus	29
3.2.2.1	Pobřeží, jako místo objevování spirituality.....	29
3.2.3	Kulturní akce novopohanů a esoteriků v České republice	30
3.2.4	Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím ve světě .	31
3.2.4.1	Egypt.....	31
3.2.4.2	Indie	31
3.2.4.3	Macchu Picchu	31

3.2.4.4	Lily Dale	32
3.2.5	Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím v Evropě. 32	
3.2.5.1	Megalitické stavby	32
3.2.6	Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím v České republice.....	33
4	Empirická část	39
4.1	Základní výzkumné otázky.....	39
4.2	Sběr informací a průběh šetření.....	40
4.3	Charakteristika respondentů.....	42
4.4	Specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství	44
4.5	Zájem o místa spojená s esoterikou a novopohanstvím.....	47
4.6	Nabídka cestovních kanceláří a cestovních agentur	52
4.7	Další zjištění.....	56
5	Shrnutí výsledků.....	60
6	Závěry a doporučení.....	64
7	Seznam použitých zdrojů	66
8	Seznam obrázků	74
9	Seznam grafů	75
10	Seznam tabulek.....	76
11	Seznam příloh	77

1 Úvod

Alternativní náboženství jsou čím dál populárnější. Do této kategorie spadá samozřejmě i esoterika a novopohanství jako znovuoobjevené směry. I to je jedním z důvodů, proč se práce věnuje právě jim. Zaměření na esoteriku či novopohanství není v cestovním ruchu příliš obvyklé, v České republice především. Jedná se tedy o téměř neprozkoumanou oblast, proto by tato práce mohla být přínosem.

Pro cestovní ruch je tato oblast významná nejen z důvodu růstu popularity samotného hnutí, ale především z důvodu absence nabídky cestovních kanceláří a cestovních agentur pro vyznavače novopohanství a esoteriky, jak vyplývá z empirické části práce. Vzniká tak zatím zcela nevyužitá místa na trhu. I proto je jedním z dalších cílů návrh vhodného produktu, který by mohl být v budoucnosti využit právě cestovními kancelářemi.

V první části, teoretické, se práce zaměřuje na vysvětlení jednotlivých pojmů spojených s esoterikou a novopohanstvím, ale i propojení těchto směrů s cestovním ruchem. V části druhé, empirické, se práce snaží dosáhnout stanovených cílů jako je určení míst, o které by vyznavači esoteriky a novopohanství mohli mít zájem, následné zjišťování, o které z těchto míst mají skutečně tito lidé zájem, dále prozkoumat nabídku cestovních kanceláří a cestovních agentur, zda obsahují i vhodné zájezdy pro vyznavače esoteriky a novopohanství, případně navrhnout, jak by mohli svou nabídku rozšířit.

Na závěr práce shrnuje dosažené výsledky a navrhuje další možná zaměření v této oblasti.

2 Cíle a metodika práce

Cílem práce je, v první řadě, zjistit, jaká jsou specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství, k zjištění tohoto cíle využívá práce poznatků z analýzy profilů jednotlivých členů skupin na facebooku spojených s esoterikou nebo novopohanstvím, či skupin, které se jakkoliv tomuto tématu věnují. Další použitou metodou bude v tomto případě zúčastněné pozorování na vybraných esoterických či novopohanských festivalech, konkrétně se jedná o 51. ročník festivalu Miluj svůj život v Praze konaný ve dnech 16. až 18. února 2018, IV. Festival zdraví a esoteriky v Týně nad Vltavou ve dnech 17. a 18. března 2018 a festival Evolution také v Praze probíhající 23. až 25. března 2018. V neposlední řadě využívá vybrané otázky z dotazníků, vyplněných vystavovateli na výše uvedených akcích a rozhovorů s příznivci esoteriky a novopohanství.

Dalším cílem je určit, o která místa by mohli mít lidé s tímto vyznáním zájem jako účastníci cestovního ruchu za pomoci dostupné literatury a analýzy internetu a následně zhodnotit, zda mají esoterici a novopohané o tyto místa skutečně zájem. Ke zjištění této skutečnosti bude využito dotazníků vyplněných především vystavovateli výše zmíněných festivalů.

Poté, pomocí analýzy stránek cestovních kanceláří a cestovních agentur na internetu, práce zjišťuje, nabídku cestovního ruchu pro vyznavače esoteriky a novopohanství, pokud vůbec nějaká existuje, a navrhuje, jak by mohly cestovní kanceláře a cestovní agentury tuto nabídku vhodně rozšířit (na základě výsledků empirického šetření).

V neposlední řadě, pomocí rozhovorů vedených s příznivci esoteriky či novopohanství, dále rozboru facebookových profilů vyznavačů esoteriky a novopohanství a vybraných otázek z dotazníku, práce stanovuje, která místa v České republice jsou spojená s novopohanstvím či esoterikou a zda jsou součástí marketingu cestovního ruchu, opět za pomoci rozhovorů s příznivci esoteriky a novopohanství a analýzy webových stránek jednotlivých destinací.

Tabulka 1: Souhrn cílů práce a použitých metod

Cíl	Metoda
Zjistit specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství	<ul style="list-style-type: none"> ● Analýza profilů členů skupin na FB ● Pozorování na vybraných festivalech ● Vybrané otázky z dotazníků ● Rozhovory s příznivci esoteriky a novopohanství
Stanovit, o která místa by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem	<ul style="list-style-type: none"> ● Rešerše dostupné literatury a dalších relevantních zdrojů
Zjistit, o která místa mají skutečně vyznavači esoteriky a novopohanství zájem	<ul style="list-style-type: none"> ● Vybrané otázky z dotazníků
Zjistit, jaká je nabídka CK a CA pro vyznavače esoteriky a novopohanství v ČR	<ul style="list-style-type: none"> ● Analýza webových stránek CK a CA
Navrhnout, jak by mohly CK a CA rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství	<ul style="list-style-type: none"> ● Vybrané otázky z dotazníků ● Rozhovory s příznivci esoteriky a novopohanství
Zjistit, jaká místa jsou spojená s esoterikou a novopohanstvím v ČR podle jejich vyznavačů	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozhovory s příznivci esoteriky a novopohanství ● Vybrané otázky z dotazníků
Zjistit, zda jsou tato místa spojená s esoterikou a novopohanstvím v ČR součástí marketingu CR	<ul style="list-style-type: none"> ● Analýza webových stránek destinací

Zdroj: vlastní zpracování

3 Teoretická východiska

Definování a vymezení novopohanství a esoteriky není tak docela snadné, protože každý člověk tyto pojmy chápe trochu jinak, a to včetně samotných autorů literatury zabývající se touto tematikou. Oba tyto pojmy jsou velmi širokého rozpětí a neexistuje jednotný názor, co vše pod jednotlivé oblasti spadá. Navíc má novopohanství a esoterika mnoho společného, takže se tyto okruhy často navzájem prolínají.

Dalším problémem při zpracování podobné tematiky je hledání zdrojů a kritické hodnocení jednotlivých autorů. Většina literatury, která je dostupná totiž postrádá objektivitu, nebo naopak detaily. Pokud chceme proniknout do skutečných tajemství která jsou s novopohanstvím a esoterikou neodmyslitelně spjata, je nutné vyhledávat autory, kteří mají k těmto směrům velmi blízko, tudíž praktikují, či někdy v minulosti praktikovali takovéto náboženství. V tom případě to ale znamená, že literatura často nebývá objektivní, už jen z důvodu, že daný autor má k této problematice kladný vztah. Dalším problémem může být důvěryhodnost autora. Není tajemstvím, že nejznámější autoři a zastánci spiritismu (Blavatská, Weinfurter) strávili určitou dobu v psychiatrické léčebně, většina zdrojů tvrdí, že právě následkem praktikování spiritismu, ale co když tomu bylo naopak? Jiní, například Gustav Meyrink, měli zase sebevražedné sklony, v tomto případě ještě před tím, než se se spiritismem setkal.

Na druhé straně, pokud čteme literaturu od odborného religionisty, který pouze nahlíží z povzdálí, nemůžeme čekat, že zcela pochopíme celé náboženství.

3.1 Esoterika a novopohanství jako novodobé náboženství

Podle religionisty Štampacha (2010:62) lidé v postmoderním světě hledají určitou alternativu. Pokračuje myšlenkou o novém věku, který začal na přelomu tisíciletí, a určité spirituální revoluci, kdy dochází k návratu k tradičním náboženským směrům, lze je nazvat alternativními či atypickými, a defenzivní modernistická náboženství se přesouvají spíše do pozadí. Přesto však tyto nové, alternativní, směry z klasických náboženství vycházejí, ať už mluvíme o křesťanství, judaismu, východním hinduismu, nebo například prvotních „primitivních“ náboženstvích, jak uvádí Štampach (2010:62-63). Tím se obrací pohled právě směrem k esoterice a novopohanství.

„Znovuobjevení přírodní medicíny, ezoteriky, astrologie a šetrné vědy souvisí se vzpomínáním na dědictví keltské kulturní epochy. Tím, jak poznáváme důležitost celkového ekologického způsobu života, jak zrovnoprávnění pohlaví dělá nejen pokroky, ale stává se realitou, se přibližujeme vzoru našich keltských předků.“ (Edel, Wallrath, 2009:9)

Co se týká počtu stoupců obou náboženství, stanovení přesného počtu je velmi komplikované vzhledem k obtížím univerzální definice obou náboženství, jak je již zmíněno výše (kapitola 3). Nicméně lze si udělat alespoň přibližnou představu například podle tabulky zpracované adherents.com (cit. in Štampach, 2010:37), která ukazuje, že k spiritismu, jež je jednou ze součástí esoteriky, se hlásí 15 milionů lidí. V potaz ovšem musíme brát, že do esoteriky patří i další, kteří se esoterice, či dokonce přímo spiritismu věnují, ovšem nábožensky se cítí být příslušní k víře jiné. Jako příklad můžeme uvést například známého okultistu Karla Weinfurtera, o němž je podrobněji psáno v kapitole 3. 1. 1. 3, který se spiritismu věnoval již od mládí, přesto se však považoval za katolíka. V případě novopohanství uvádí adherents.com (cit. in Štampach, 2010:37) 1 milion stoupců. V ohled je nutné brát časový odstup a fakt, že novopohanství i esoterika se stává čím dál tím populárnější. Další aspekt, na který je nutné dát si pozor je možná nepřesnost údajů vzhledem ke skutečnosti, že ne každý musí své vyznání uvádět.

V případě České republiky lze vycházet s údajů ze sčítání lidu z roku 2011 zveřejněného na stránkách Českého statistického úřadu. Opět je nutné zdůraznit, že z 10,5 milionu lidí přes 4,5 milionu lidí nevedlo, zda jsou vůbec věřící, či nikoliv a přes 700 tisíc uvedlo, že věřící jsou, ale neřadí se k žádné konkrétní církvi. Nicméně podle Českého statistického úřadu se k novopohanství oficiálně hlásí 863 lidí (ČSÚ, 2011a) a k esoterismu 4 lidé (ČSÚ, 2011b). Opět ale musíme zdůraznit, že praktikujících stoupců je ve skutečnosti ještě mnohem více, jak je zmíněno v předchozím odstavci.

Zajímavé je ještě zmínit jeden údaj z Českého statistického úřadu (2011b), a to hnutí Nového věku, ke kterému se dle tohoto zdroje hlásí oficiálně 22 lidí. Podle Wolfa (2000:109) by ovšem do tohoto hnutí mělo spadat mimo jiné i pohanství včetně (z něj vycházejícího) novopohanství. To je jen další důvod, proč je nutné ty to údaje vnímat s určitým nadhledem.

Sociolog zabývající se religionistikou a esoterikou Barrett (1998:211) zmiňuje, že esoterika a novopohanství se může v mnohém překrývat. Příkladem, podle stejného zdroje (1998:211), uctívání Bohyně v některých esoterických hnutích, přestože mají judeo-křesťanský základ nebo vycházejí z východních náboženství. Naopak existují novopohanská hnutí praktikující tarot či kabbalu, která je součástí esoteriky. Barrett (1998:211) také dodává, že vedle specifických hnutí jsou i jedinci nepatřící k žádnému z nich, přesto se zajímají o tarot, čtení z ruky, vykládání horoskopů a jiné. Zde se jen potvrzuje výše uvedené ve spojitosti s přesným počtem příslušníků k jednotlivým náboženstvím.

Oblastí spojující novopohanství a esoteriku je, dle Barretta (1998:212), magie. „Novopohanství (...) sdílí s ezoterickým náboženstvím také hlavní účel magie, kterým je spíše přepracování vnitřní osobnosti než vnějšího světa.“ (Barrett, 1998:212)

3.1.1 Esoterika – její vymezení a význam

Podle specialisty na religionistiku Levina (2008) existují dva různé typy náboženského vyjádření, kdy první, exoterický, je představován formálními institucemi a veřejně známým systémem víry. Druhý je, podle stejného zdroje (2008), symbolický, mystický, skrytý a jedná se o individuální spojení s Bohem nebo vesmírem, toto vyjádření lze nazvat esoterickým.

Religionista Vojtíšek (1999:12-13) píše, že v posledních několika letech došlo k obnovení zájmu o esoterismus, upravenou formu některých náboženství přístupnou pouze vybraným jedincům, v západním esoterismu se můžeme setkat i s některými křesťanskými legendami, například o svatém grálu, mystériem, judaismem, islámem i se starověkým náboženstvím pocházejícím z Egypta či Předního Orientu. Dále dodává, že esoterika je jednou z mnoha součástí hnutí Nového Věku.

„Esoterní kořeny mají i společenství svobodných zednářů a rosikrucianů. (...) Na Plzeňsku zasvěcuje novice do česko-moravské provincie Suverénní rytířský Řád Templářů, který odvozuje svou existenci od římskokatolického řádu templářů, který byl ovšem zrušen r. 1312.“ (Vojtíšek, 1999:13)

„Česká křesťanská mystická škola navazuje na uznávaného českého esoterika KARLA WEINFURTERA.“ (Vojtíšek, 1999:13)

Esoterika zahrnuje, podle Barretta (1998:220), mnoho esoterických hnutí, přičemž tato hnutí mají některé společné a některé naopak rozdílné rysy, některé vycházejí z judeo-křesťanských tradic, některé z východních náboženství. Jejich praktiky a názory zahrnují magii, mystiku a lze je charakterizovat jako skryté, vnitřní či niterné, jak uvádí stejný zdroj (1998:220).

Okultismus, podle latinského výrazu *occulta* = skryté věci, je esoterika bez duchovního základu, zaměřuje se pouze na magické praktiky, jak píše Vojtíšek (1999:14), a zahrnuje spiritismus, věštecké praktiky i snahy řídit život svůj i životy ostatních.

Štampach (2010:121) zase vnímá *západní esoteriku* celý jako něco skrytého, okultního. Dodává ještě, že západní esoteriku lze nazvat i hermetismem, neboli okruh náboženských a filozofujících motivů, ve kterých vystupuje mytická postava Herma Trismegista. Jiný zdroj ještě doplňuje: „Podle egyptského boha *Thovta*, řecky nazývaného Hermes, se západní esoterismus nazývá též někdy hermetismus.“ (Vojtíšek, 1999:13) V souvislosti s Thovtem, někdy také Thotem, zmiňuje pastor, psychoterapeut a esoterik Leuenberger (1992:47) knihu *Thotovu*, která je považována za jeden ze základních textů západní esoteriky.

Leuenberger (1992:32-33) přirovnává samotnou esoteriku k výše zmíněnému poslu bohů Hermovi, tvrdí, že stejně jako Hermés i esoterika tvoří spojení mezi bohy a lidmi. „Esoterika je božského, kosmického původu a má se konkretizovat na lidské, pozemské rovině.“ (Leuenberger, 1992:33)

„Pojem esoterika označuje prvotní vědění lidstva, jež bylo předáváno z generace na generaci zcela určitými cestami většinou tajné, neznámé povahy. Strážci této tradice byli kněží a zasvěcenci různých kulturních kruhů.“ (Leuenberger, 1992:161)

Leuenberger (1992:129) dále píše, že esoterika má pět základních pilířů, těmi jsou: astrologie, alchymie, magie, kabbala a tarot.

„(...) jedním z prvních pokusů člověka o získání orientace v jeho kosmickém životním prostředí bylo bezpochyby pozorování pohybu hvězd.“ (Leuenberger, 1992:116) Stejný zdroj (1992:117) tvrdí, že astrologie vyjadřuje holistické pojetí světa, stejné zákony a stejný řád platí pro jednotlivé životní pochody stejně jako pro celý vesmír.

Štampach (2010:128) poukazuje na dnešní vnímání astrologie a fakt, že se může zdát religionistice vzdálená, dále však zmiňuje myšlenku, tlumení strachu z neisté budoucnosti,

v tomto případě už spojitost vidět lze. „Hvězdy jsou božskými vládci nad osudem lidí, národů a zemí.“ (Štampach, 2010:129)

Dle Štampacha (2010:126) je alchymie praktickou částí esoteriky a jedná se o svébytné „umění“.

Avšak Leuenberger (1992:121-122) zdůrazňuje, že v minulosti byla alchymie vnímána velmi negativně, sloužila jako důkaz, že vše, co souvisí s esoterikou je vymyšlené, neboť měla velmi pochybnou pověst. Leuenberger (1992:122) ale sám označuje alchymii za „královské umění“, disciplínu zasahující do esoteriky pokoušející se o uskutečnění poselství Smaragdové desky Herma Trismegista. „ (...) zastává stejnou základní tezi jako Hermés Trismegisot, že totiž všechno v tomto světě tvoří jednotu a pochází z jediné látky.“ (Leuenberger, 1992:122)

Jak píše Vojtíšek (1999:104), magie je jednání, které se snaží různými způsoby ovlivnit věci a okolnosti, které běžný člověk ovlivnit nemůže, také proto může být spojována s pojmem čarodějnictví, pověra či okultismus. Sami esoterici, hermetikové, magii považují za vědu, jenž zkoumá oblast lidské psychiky, pokračuje stejný zdroj (1999:104). Rozdíl vidí hlavně ve vztahu teorie a praxe, rozsahem vědomostí a ochotou využívat těchto skrytých znalostí k vlastnímu účelu.

Leuenberger (1992:124) zase zmiňuje dvojnásobné asociace ve spojitosti s magií – na jedné straně vidí touhu získání moci a její uplatňování, kdy tato touha je v každém člověku, a zároveň možnost překročení hranic známého. Na druhé straně podotýká strach, který vyvolává, strach z neznámého, nekontrolovatelného, jehož obětí se člověk může stát.

„Význam a obsah magie v esoterice je zcela jiný. C. G. Jung řekl: ‚magické je jen jiné slovo pro psychické.‘ V tomto pojetí magie znamená znalost sil lidské duše a způsobu jejich vědomého používání.“ (Leuenberger, 1992:124) Stejný zdroj (1992:124) dále uvádí, že magie jako esoterická disciplína, zastává myšlenku, stejně jako alchymie, prvotní hmoty, ze které se skládá všechno ve vesmíru, energie i hmota. „Také člověk je souborem nejrůznějších energií. Ve velké většině případů však průměrný člověk není schopen těchto energií vědomě a kontrolovaně využívat. Proto se cítí být vydán na milost a nemilost neuvědomělým impulsům, reakcím a emocím.“ (Leuenberger, 1992:124-125)

Podle Barretta (1998:216) pochází vysoká rituální magie ze směsi judeo-křesťanské, řecké a egyptské esoterické teologie.

Leuenberger (1992:129-130) kabbalu popisuje jako tajné učení judaismu, které bylo střeženo a předáváno pouze ústně, bez jakýchkoliv písemných záznamů, učitelem přímo žákovi.

„Jako celek je kabbala kosmogonie, učení o světě, o zákonech, které vládnu vesmíru. Protože tvoří nesmírně složitý komplex, bývá rozdělena na různé oddíly.“ (Leuenberger, 1992:130)

Podle Leuenbergera (1992:130) se esoterika zabývá především praktickou částí kabbaly, neboli magickou částí. Stejný zdroj (1992:130) dále píše, že tato část kabbaly nemá žádné písemné prameny, předávala se tedy pouze ústně, přesto však měla velký vliv na západní esoteriku, především pro svou příbuznost s křesťanskou teologií, a tak se toto vědění člověku nezdá cizí.

„Přes rozdíly v jednotlivých směrech můžeme jako typické kabbalistické myšlenky identifikovat pojetí Boha, v němž rozlišujeme transcendentní Nekonečno postrádající personální rysy a emanace znázorňující Boží vlastnosti.“ (Štampach, 2010:130)

Tarot je esoterickou praxí, jak píše Štampach (2010:131), rozdíl mezi esoterickým využitím tarotu a běžným herním využitím je podle něj způsob výkladu karet.

Podle Leuenbergera (1992:132) je původ tarotu nejasný, avšak často se připisuje cikánům, především protože se poprvé objevil v Evropě právě s příchodem tohoto národa. Stejný zdroj (1992:132) ale upozorňuje na skutečnost, že obrazová symbolika, kterou využívá, tarot se zde vyskytovala mnohem dříve, ikdyž ne ve formě karet.

„Tarot je dnes znám především jako karetní hra, ovšem tuto formu je nutno považovat za pozdější, úpadkový jev. Taková tarotová hra se skládá ze 78 karet. Ty se dělí na 22 velkých arkán (tajemství) a 56 malých arkán.“ (Leuenberger, 1992:132)

Leuenberger (1992:132) dále popisuje podstatu tarotu, která spočívá právě v obrazech znázorněných na jednotlivých kartách, ty mají pracovat s lidským nevědomím. „Každý obraz tarotu obsahuje dvě roviny: jednak vyjadřuje objektivní informaci, která odpovídá kolektivní zkušenosti západního člověka, jednak mají tyto obrazy schopnost vyvolat v nevědomí pozorovatele a jeho prostřednictvím příslušné energie.“ (Leuenberger, 1992:132)

Dle Barretta (1998:220-268) mezi esoterická hnutí patří například teosofie, antroposofie, rosikruciáni, řád Zlatého úsvitu, hnutí Já jsem ale i kulty létajících talířů.

3.1.1.1 Situace v Evropě

Z Ameriky se spiritismus, podle Sanitráka (2010:35), dostal brzy do Evropy, především pak do Francie, kde byl módní zábavou nejvyšších společenských kruhů. Důležitou postavou byl Allan Kardec, který přišel s novým modelem spiritismu, zahrnující převtělování duší, jak píše stejný zdroj (201:35). Dle Sanitráka (2010:35), císař Napoleon III. zprvu toto hnutí odmítal a nechával stíhat všechny, kdo se účastnili, později však začal sám spiritismus praktikovat.

Spiritismu propadla i královna Viktorie, která údajně komunikovala se svým zesnulým manželem Albertem skrze médium, zmiňuje Sanitrák (2010:36). Byla založena Dialektická společnost, která měla za úkol zkoumat tento fenomen vědecky a odradit tak potenciální příznivce, výsledky však nebyly zveřejněny, neboť mluvily spíše v jeho prospěch, píše stejný zdroj (2010:36).

Německo se, na rozdíl od Francie a Velké Británie, stavělo ke spiritismu odtažitě, spíše se ho snažilo zkoumat, jak píše Sanitrák (2010:37)

Ke konci devatenáctého století se pomalu začal vytrácet fyzikální spiritismus, mnohá média byla navíc obviněná z podvodů, uvádí Sanitrák (2010:38). Dále dodává, že do popředí se ovšem dostává spiritismus „čistý“.

3.1.1.2 Situace v Čechách

Spiritismus ve své ryzí podobě se v Čechách, podle Sanitráka (2010:70), ve velkém nevyskytoval, především protože se do této oblasti dostal až po rozšíření teozofie. Začala se tak propojovat s jasnovidectvím, astrologií, magií, hypnózou, věštěním a v neposlední řadě s mystikou, jak píše stejný zdroj (2010:70). Dále dodává, že ve spojitosti s teozofií se spiritisté začali orientovat i na východní náboženství.

Sanitrák (2010:70) uvádí, že čeští spiritisté se rádi odkazují na Libuši, jakožto historicky známou věštkyni, ovšem spiritismus jako takový se do Čech dostal pravděpodobně díky

americkému médiu Henrymu Sladeovi. Ujal se především v Podkrkonoší, kde se praktikovalo lidové čarování, zaříkání nebo bylinkářství již od pradávna, jak píše stejný zdroj (2010:71).

V červnu roku 1895 se v Praze konala první veřejná schůze spiritistů, které se účastnilo okolo tří set lidí, píše Sanitrák (2010:73).

„Roku 1889 se u nás ke spiritismu hlásilo na 60 tisíc vyznavačů.“ (Sanitrák, 2010:73) Sanitrák (2010:73) také zmiňuje, že docházelo k výraznému tlaku ze strany církví, především pak od katolické církve, neboť právě odtud přicházeli noví zájemci a tím docházelo k oslabení vlivu katolicismu. Na základě toho byla svolána schůze katolického kléru, z něhož vzešel požadavek na vládu k přísnému zákroku proti spiritistům, tím začali být spiritisté utlačováni i rakouskou vládou, jak píše Sanitrák (2010:73). Spiritistická sezení byla následně dokonce zakázána, a to jak na veřejných místech, tak doma, za provozování spiritismu hrozila pokuta, či dokonce vězení, jak píše Sanitrák (2010:73) „Zakazovaný a tím lákavější spiritismus přitahoval stále více lidí, kteří v něm oproti tradičnímu náboženství nacházeli nauku ke skutečnému sebepoznání a vyššímu duchovnímu vývoji.“ (Sanitrák, 2010:73)

Později, především během První republiky, začaly vznikat spíše spiritistické spolky, jak uvádí Sanitrák (2010:74), mezi nejstarší české patří například spolek Pravda nebo Život. Stejný zdroj (2010:74) také zmiňuje, že mezi jednotlivými spolky panovaly *bratrské vztahy* podporované rodinným oslovením „bratře“ či „sestro“.

„(...) kromě pravidelných schůzek a seancí, nahrazující bohoslužby, se konaly pravidelné sjezdy, výlety, přednášky a vzájemné návštěvy.“ (Sanitrák, 201:74) Spiritistické sjezdy byly, podle Sanitráka (2010:74), celostátní kulturně-společenská akce, na kterých bylo možno vidět vystoupení, pěvecká i divadelní, hlavním programem však byla veřejná vystoupení médií, přednášky významných osobností a výstavy mediálních kreseb.

Sanitrák (2010:75) dále píše, že roku 1929 se již ke spiritismu hlásilo přes 300 tisíc lidí, díky tomuto velkému zájmu, začala vycházet i periodika věnující se nejen spiritismu samotnému ale i ostatním hermetickým vědám, léčitelství, teozofii, východním naukám nebo vegetariánství. Mezi nejvýznamnější periodika, podle Sanitráka (2010:76), patřily *Hvězdy záhrobní*, *Posel záhrobní*, který dokumentoval spolkový život, *Nové slunce*, *Proč žijeme?*, a jiné. Veškerá publikační činnost byla ovšem roku 1948 zakázána, jak pokračuje stejný zdroj (2010:79).

Přes zákazy se však v některých oblastech věřící a praktikující spiritisté i nadále scházeli, podotýká Sanitrák (2010:79), příkladem může být Slezsko, jižní Čechy nebo Český ráj, tam dnes můžeme najít i muzeum spiritismu, konkrétně v Nové Pace, s dobovými dokumenty a mediálními kresbami. „Dnes jsou u nás spiritualisté jen početně zanedbatelnou sektou vyznávající především kardecismus, učení Allana Kardeca.“ (Sanitrák, 2010:79)

3.1.1.3 Vybrané osobnosti spojené s esoterikou

„Lidé se stávali buď jejími ctiteli a bez pochyb přijímali vše, co tvrdila, nebo zarytými odpůrci, kteří ji zavrhlí i s jejími myšlenkami. Také proto neexistuje její hodnověrný životopis.“ (Sanitrák, 201:111)

„Nic není v životě H. P. Blavatské tak nesnadno doložitelné jako období mezi roky 1849 až 1873. V této době cestovala po světě a zažívala události, o nichž pak vyprávěla různé báchorky, přeháněla, zatajovala, leccos si i zcela vymyslela, aby dodala věrohodnosti svým pozdějším naukám.“ (Sanitrák, 2010:114) Podle Sanitráka (2010:114) odjela do Istanbulu, dále pokračovala do Egypta, kde se seznámila s Albertem Ravsonem a Paolosem Metamonem, mágem a okultistou, jenž se údajně stal i jejím učitelem. Stejný zdroj (2010:114-115) dále tvrdí, že z Egypta odcestovala do Paříže, tam aktivně navštěvovala spiritistické kurzy Allana Kardeca, Londýna a zpět do Ruska. „Coby médium se vášnivě oddala spiritismu, což se podepsalo na jejím duševním zdraví, když schizofrenicky považovala své ‚druhé já‘ za bytost seslanou na zem duchy.“ (Sanitrák, 2010:117) Dle totožného zdroje (2010:117) se po vyléčení Blavatská opět vydala na cesty, tentokrát do Itálie, Indie, v té době prý pobývala nějaký čas i v Tibetu, opět zavítala do Egypta, konkrétně do Káhiry, kde objevila schopnost vidět zesnulé, byla ovšem usvědčena z podvodů. Následně odjela do Palestiny, Oděsy, Paříže a odtamtud do Ameriky, jak píše Sanitrák (2010:117)

„Různé materiály uvádějí, že během více než dvaceti let navštívila nejen Francii, Anglii, Turecko, Egypt, Palestinu a Řecko, ale i Japonsko, Indonésii, Sýrii, křížem krážem prý projela Spojené státy.“ (Sanitrák, 2010:115)

„Blavatská prý splnila, co po ní požadovali, a bylo jí, jako první v historii, povoleno – ba doslova přikázáno – povědět pravdu.“ (Sanitrák, 2010:116)

„Její nauka byla původně založena na filozoficko-duchovních naukách starého Egypta, Persie, Řecka a Indie. Souhrnem těchto okultních či běžné veřejnosti skrytých znalostí bylo poznání, že člověk má nesmrtelnou duši, která se po tělesném skonu musí znovu a znovu odívat lidským tělem, dokud se neočistí natolik, že další vtělování – inkarnace – už nejsou nutná.“ (Sanitrák, 2010:121)

Tajné učení (někdy také Tajná doktrína, Tajná nauka, nebo Základy tajných nauk) Blavatské, podle Mills (1995:7), ve své době prezidentky theosfické společnosti v Americe, neposkytuje souhrn faktů, ale spíše nový způsob myšlení.

„Záměrem Tajného učení – jako ovšem u všech esoterických spisů – je transformace myšlení.“ (Mills, 1995:15)

Karel Weinfurter se, podle Sanitráka (2006:19), údajně projevoval zájem o náboženství a mystiku odjakživa, jak píše stejný zdroj (2006:23), s prvním zjevením se Karel setkal během svých školních let, kdy v oblacích uviděl postavu světce, což později sám považoval za znamení o jeho osudu.

Mystik a duchovní učitel Scheufler (1991:12) píše, že se i Weinfurter sám snažil stát médiem, dokonce i úspěšně, podotýká však, že musel později vynakládat velké úsilí, aby se této schopnosti dokázal zbavit.

Dalším významným zážitkem bylo, dle Sanitráka (2006:40), pro Weinfurtera zjevení muže v novém bytě na Karlíně, později se dozvěděl, že se v bytě předchozí majitel oběsil.

Sanitrák (2006:49) také spekuluje o možné Weinfurterově hospitalizaci v psychiatrické léčebně, pravděpodobně způsobené právě zájmem o tyto jevy, tím se částečně znehodnocuje i Weinfurterovo dílo.

Přes tyto zkušenosti Weinfurter dále pokračuje s praktikováním spiritismu a aktivně se účastní seancí a spiritistických kroužků. Jak uvádí Sanitrák (2006:56), na jednom z těchto kroužků se také Karel setká s Gustavem Meyerem, více známým pod svým pozdějším pseudonymem Meyrink, se kterým si okamžitě padli do oka.

Scheufler (1991:18) uvádí, že se Weinfurter později začal věnovat i telepatickým pokusům, navíc, dle stejného zdroje (1991:18), zcela úspěšně a díky těmto praktikám se u něj vyvinul určitý druh jasnozření.

Sanitrák (2006:84-86) také píše, že Weinfurter s Meyrinkem byli také historicky první, kdo se zajímal o cvičení jógy a její praktikování.

Co se publicistické tvorby týká, krom jiného byl také redaktorem *Okultní a spiritualistické revue*, do které psal a překládal z počátku pouze on sám, pod různými pseudonymy, brzy však začali přispívat i jiní autoři, jak píše Scheufler (1991:24). Uvnitř tohoto časopisu zakládá i Ligu úspěchu, na jejímž základě začaly vznikat jednotlivé spiritistické kroužky doplňuje Sanitrák (2006:189). Pravděpodobně jeho nejdůležitější prací bylo dílo *Ohnivý keř*, píše stejný zdroj (2006:194). „[Ohnivý keř] je knihou naučnou, která (...) popisuje mystiku coby cestu poznání Boha a sjednocení s Ním (...).“ (Sanitrák, 2006:197) Následně, dle Sanitráka (2006:210), zakládá novou revue s názvem *Psyche* a spolek *Psyché*, jak píše stejný zdroj (2006:245). Opomenuto nesmí být i dílo *Paměti okultisty*, které je Weinfurterovou autobiografií a dnes slouží historikům jako cenný pramen.

Významným místem pro Weinfurtera byl zámek Košátky, který patřil bratrům Čapkovým, Weinfurterovým blízkým známím, jak píše Sanitrák (2006:279-80), a v jehož prostorách docházelo i k nezvyklým výjevům. V dnešní době však již není s Weinfurterem nijak spojován.

Cesta Gustava Meyrinka ke spiritismu se poněkud liší od ostatních. Podle Sanitráka (2006:99) se Meyrink pokoušel o sebevraždu, když mu někdo pode dveře podstrčil brožurku o spiritismu s názvem *O životě po smrti*.

Nejvýznamnější částí jeho života bylo bezesporu psaní, jak podotýká Sanitrák (2006:101). Mezi jeho nejznámější díla patří například *Golem* nebo *Zelená tvář*, jak pokračuje stejný zdroj (2006:104).

Nutno zmínit, že během svého života konvertoval od protestantismu k buddhismu, píše Sanitrák (2006:101).

Detailní informace o situaci v Evropě, Čechách i osobnostech spjatých s esoterikou lze najít v trilogii, této tematice věnované, od Josefa Sanitráka *Legenda Karel Weinfurter, Konec zlaté éry a Kořeny, aneb, Galerie osobností*.

3.1.2 Novopohanství

Slovo *pohan* vychází z latinského výrazu *paganus*, vesničan, jak píše Štampach (2010:142), byli tak označováni nekřesťané mezi 4. – 5. stoletím, kdy města už byla převážně křesťanského vyznání, na vesnicích se však stále dodržovaly dřívější tradice a křesťanství se zde neuchytilo tak rychle.

„Novopohanství pochází zpravidla z mytických kořenů vlastní země vyznavače (...)“ (Barrett, 1998:216) Zell (cit. in Barrett, 1998:273) zase definuje novopohanství jako: „oživení a přepracování starobylých přírodních náboženství přizpůsobených modernímu světu.“

Antropolog a etnolog Wolf (2000:109) píše, že Staří Slovani, Germáni a Keltové měli svá vlastní přírodní náboženství, která vyznávali, to zahrnovalo uctívání především starých stromů, pramenů vody, významných skal a hor, příkladem může být hora Říp, Býčí skála, Vyšehrad a jiné.

Stoupenci novopohanského hnutí vytýkají dnešní moderní civilizaci vycházející z křesťanství neschopnost souznění s přírodou, jak tomu bylo u našich předků, oni sami považují toto spojení za nezbytné, jak popisuje Štampach (2010:143). „Božská a přírodní skutečnost se mu [modernímu člověku] odcizily. Silám přírody je třeba vrátit jejich božský charakter či poukaz k božskému. K tomu patří částečná obnova polyteismu s bohy i bohyněmi.“ (Štampach, 2010:143)

Podle Kempa (2014:110) se zaměřuje na vztah k Zemi, vztah k ostatním lidským bytostem a vztah k božskému. Ve spojitosti s výše zmíněným věří, že lidský život je propojen s přírodou, proto bychom měli mít blízký vztah k Zemi, respektovat životní sílu a stejně tak i koloběh smrti a znovuzrození. Stejný zdroj (2014:110) dále uvádí, že každý by měl žít v harmonii s ostatními a zároveň potřebuje tolerantní lidskou společnost. Co se božského týká, novopohanství uctívá jak mužské, tak ženské rysy. „Řečeno obecně, novopohané věří, že veškerý život je posvátný a podobně i celá příroda je posvátná. Existují nicméně specifické časy a místa, které jsou pro pohany důležité.“ (Kemp, 2014:110)

Kemp (2014:111) také uvádí, že novopohané jsou často jednotlivci, avšak můžeme se setkat i se strukturovanými skupinami či organizacemi a upozorňuje na tři novopohanské směry: *Wicca*, neboli čarodějnictví, *druidismus*, který navazuje na tradice Anglie a Irska, částečně formovaných Kelty a *pohanství* zaměřující se na anglosaské a skandinávské

předkřesťanské tradice. Štampach (2010:144) v této souvislosti zmiňuje pouze *druidismus*, který vnímá jako elitní společenství vyšších vrstev, navíc dále píše o Bratrstvu Keltů, jež je jedním z druidských řádů působících v Česku, a směr *Wicca*, které je někdy považováno za odnož magie. Stejný zdroj (2010:144) dále rozděluje ten to směr na *garderiánskou Wiccu*, uctívající boha a bohyni, a *dianickou Wiccu*, uctívající pouze bohyni.

Obřady jednotlivých skupin se liší, ale většinou jsou spojeny s posvátnými místy a určitým ročním obdobím, jak píše Kemp (2014:111)

„Nejnověji se utvořila skupina badatelů, kteří se věnují studiu keltského náboženství, včetně keltské magie a kosmologie (...) Zajímavá jsou např. zjištění, že druidismus keltů vychází ze stejných základů jako brahmanismus u Indů, což by nasvědčovalo tomu, že obě velké etnické skupiny mají prastarý společný původ.“ (Wolf, 2000:117)

Štampach (2010:146) píše i o návaznosti na původní baltské a slovanské náboženství, o kterém však není moc spolehlivých zdrojů. „Ve slovanských zemích existují male skupiny slovanských novopohanů. Označují se jako *jazyčníci* (...)“ (Štampach, 2010:146) Podle stejného zdroje (2010:146) se v Česku můžeme setkat s *rodnověrci* (uskupení Rodná víra), na Slovensku lze pak mluvit o rozvinutějších hnutích jako je *Domudra* nebo *Paromova dúbava*.

Jak uvádí Wolf (2000:117) v devadesátých letech se utvořila skupina zkoumající dějiny starých Slovanů, stejně tak i jejich náboženství. „(...) dokonce i vybuodovala poblíž Kutné Hory a Kolína rekonstruované staroslovanské sídliště i s božištěm a obnovuje zvyky a obyčeje původních slovanských obyvatel (...)“ (Wolf, 2000:117)

„[severoamerické novopohanství] se vynořilo v šedesátých letech a bylo silně ovlivněno celkovou hippiovskou mentalitou – sexem, drogami, rokenrolem, komunami, dlouhými vlasy atd.“ (Zell cit. in Barrett, 1998:273)

Podle Barretta (1998:275-304) lze mezi novopohanská hnutí, krom wiccy a druidství, zařadit i Dům Bohyně, Církev všech světů, severní tradice, pohanské federace a částečně i šamanismus.

3.1.2.1 Šamanismus

„Společně s oživením pohanství v 70. letech dvacátého století zažila Amerika a Británie další proměnu spirituální krajiny, která změnila tradiční vzory okultismu takřka k nepoznání.

Jednalo se o zvýšení zájmu o šamanství a kultury, které tuto duchovní tradici stále praktikovaly.“ (Rudgley, 2008:242)

Další alternativou je podle Štampacha (2010:147-148) šamanismus, případně neošamanismus, samotný výraz *šaman* se původně používal v oblasti Sibiře a dnes se šamanismus objevuje u etnik, které nejsou v kontaktu s moderní civilizací. „Šaman spojuje role později rozlišené jako kněz, vypravěč a zpěvák, strážce tradice, prorok, věštec, léčitel, rádce.“ (Štampach, 2010:148)

Stejný zdroj (2010:148) dále uvádí, že v některých částech světa je možné setkat se s výskytem šamanismu v těsném kontaktu s klasickým náboženstvím západní civilizace, příkladem může být Rusko, kde se šamany nepodařilo potlačit ani během sovětského režimu. Dále pak Severní Amerika, kde se tyto tradice původních obyvatel podařilo zachovat až do moderní doby přesto, že byly až do 70. let minulého století zakázány. „Oblíbeným zdrojem šamanské spirituality se stali mytičtí předkové Aztéků zvaní Toltékové. I když dnes žádná taková komunita není známa, naznačují příznivci toltécké moudrosti, že tento národ někde přežívá v současné mezoamerické populaci a je možné se k jejich podnětům nějakými neznámými cestami dostat.“ (Štampach, 2010:148)

„S aplikací skutečných a domnělých podnětů z přežívajících šamanských kultur souvisí i jev, kterému se říká *městský* či *digitální šamanismus*. (...) Léčitelské procedury, neortodoxní psychoterapie, jakož i díla a produkce nového alternativního velkoměstského folkloru využívají psychedelik a počítačových animací. Rovněž oblíbené je údajné šamanské bubnování.“ (Štampach, 2010:149-150) S tím to moderním a především komerčním šamanismem se, podle stejného zdroje (2010:151) můžeme setkat i v Česku, někteří provozují tuto činnost prostřednictvím svých webových stránek, někteří v rámci několikadenních workshopů.

3.1.2.2 *New Age*

„Úplně novým projevem religiozity v dějinách lidstva je vznik nových náboženských hnutí ve 20. století: dnes jich existují stovky, některá z nich mají už miliony členů a vyznavačů. Jsou známy pod souhrnným označením hnutí Nového věku (Movements of New Age).“ (Wolf, 2000:12)

Než ale začneme mluvit o hnutí Nového věku, či New Age, jako takovém, je nutné zmínit nejprve tzv. *kontrakulturu*, kterou lze označit jako počátek tohoto hnutí.

Jak uvádí sociolog Roszak (2015:15) toto období často označované jako „šedesátky“ je lépe vnímat jako širší časový úsek mezi lety 1942 a 1972, období mezi dvěma krizemi, kdy roce 1942 ve Spojené státy konečně končí Velká hospodářská krize a v roce 1972 se dostávají tentokrát do krize ropné.

„Hnutí, které jsem nazval kontrakulturou, se utvářelo mezi těmito dvěma časovými mezníky jako protestní hnutí zrozené paradoxně ne ze selhání, ale z úspěchu vysoce industrializované ekonomiky. Nevzešlo z bídy, nýbrž z dostatku.“ (Roszak, 2015:16) Stejný zdroj (2015:21-23) připomíná, že v Americe bylo ve čtyřicátých a padesátých letech trendem mít vše pouze na jedno použití. Tato hojnost umožňovala rodičům „vykupovat se“ z požadavků jejich potomků, to ovšem vedlo pouze k výchově unikátně rozmazlené generace dětí.

Kontrakultura, o které je řeč vznikla jako reakce na tento způsob života. Podle Roszaka (2015:31) se začala opět zajímat o lidskou ekologii, uctívat kultury prvotních lidí a snažili se žít udržitelně uprostřed výše zmiňované průmyslové společnosti. Lidé byli unaveni z konzumní společnosti, která se vytvořila, proto se k ní začali otáčet zády.

Toto hnutí vzniklo, jak uvádí Roszak (2015:68-69), především na univerzitních kampusech z výše zmiňovaných rozmazlených dětí, kteří si mohli dovolit téměř cokoliv.

„Nenapravitelní studenti se buď vrhnou do politického boje, nebo opustí školu. Či budou kolísat mezi oběma možnostmi (...) Někteří se nikdy nevymaní z finanční závislosti na rodičích a potloukají se po bohémské scéně Ameriky i Evropy za jejich peníze, jiní prostě utečou z domova. (...) jedná se mnohem více o úprk *od* něčeho než *za* něčím.“ (Roszak, 2015:73-74) V tomto případě je pro nás zásadní zmíněná *bohémská* skupina utíkající od společnosti, která je zaměřena pouze na techniku a spotřebu.

„Buržoazní mládež (...) trpí zvláštním novým typem ‚zbídačení‘ vyplývající z uváznutí mezi benevolentním dětstvím a nesnesitelně konformní dospělostí (...)“ (Roszak, 2015:75)

Rozsak (2015:88) také zmiňuje vznik Antiuniverzity v Londýně, kde se kurzy zabývaly výukou antikultur, antiprostředí, antipoezie, nebo třeba antividadla. Na tomto příkladu lze vidět, jak tato kontakultura odsuzovala vše, co bylo v dané době běžné. V dnešní době

předponu *anti* lze srovnávat s přídavným jménem *alternativní*, jak je zmíněno dále. „(...) jakožto nepřípustná forma autoritářství [se] ocitl pod palbou i odvěký vztah mezi učitelem a studentem. Byl tedy také zrušen na základě předpokladu, že dnes už nikdo nemá, co by mladé lidi mohl naučit – a oni si své vzdělání vybudují od základů zcela nově sami.“ (Roszak, 2015:88)

Kontrakultura, podle Roszaka (2015:96-97), zpochybňuje skutečnost ega jako izolovaného sídla identity, zpochybňuje rozum i realitu, zpochybňuje vše na čem tehdejší, lze říct i dnešní, společnosti záleželo nejvíc svým příklonem k mystice a drogovým zkušenostem.

Hippies, neboli květinové děti, jsou spojovány především s ikonickým heslem „*Make love, not war*“, s dlouhými vlasy, vousy, dlouhými šaty či sukněmi v případě žen, džíny v případě mužů, kulaté brýle a sandály či bosé nohy v obou případech. Zastávali mír, to bývá často spojováno s protesty proti válce ve Vietnamu, volnomyšlenkářství, přírodní způsob života v komunitách, jak píše britannica.com (2017). Netají se ani užíváním halucinogenních drog, především marihuany a LSD, pokračuje stejný zdroj (2017), často vyznávají východní náboženství či původní přírodní náboženství, které je spojeno i s vegetariánstvím a odmítáním masového potravinového průmyslu. V neposlední řadě jsou květinové děti i zastánci životního prostředí, které je v dnešní době stále velmi diskutovaným tématem.

Součástí života hippies se staly i veřejné akce – především hudební festivaly či protesty. Nepochybně nejvýznamnějším festivalem spojeným s tímto hnutím se stal Woodstock, třídní hudební festival konaný ve státě New York, s účastí 400 000 – 500 000 lidí, píše britannica.com (2017). Na tomto příkladu lze vidět masovost hnutí.

„Hnutí nového věku tak navázalo na kontrakulturu šedesátých let a následující desetiletí lze považovat za dobu jeho rozkvětu. Protože nejde o organizaci, a to ani volnou, decentralizovanou, nýbrž skutečně o neorganizované hnutí, vzniká pro religionistiku jako obor metodologický problém, co k hnutí řadit, a co ne.“ (Štampach, 2010:197)

Ve stejném duchu navazuje i Vojtíšek (1999:90), který také upozorňuje na problém s vymezením tohoto hnutí, vzhledem k absenci nutnosti oficiálního členství, ve většině případů dokonce i absenci vědomého příklonu. Mnoho lidí totiž vyznává hodnoty hnutí Nového věku, ovšem nemusí o tom ani vědět.

Vojtíšek (1999:90-91) také uvádí několik důvodů, které vedly k takovému rozmachu hnutí New Age. V první řadě zmiňuje strach z budoucnosti – strach z vyčerpání zásob a následné ekologické katastrofy, to lidi s mnohých případech nutí změnit svůj postoj k přírodě. Dalším strachem v dnešní době může být, jak píše stejný zdroj (1999:90-91), obava z příliš mnoha možností, kterou většina považuje za obrovskou výhodu, pro mnohé to ovšem může znamenat velký tlak, zda zvolí tu správnou cestu, proto se spíše odvrací dovnitř a hledají své *pravé já*. Jako další důvod uvádí Vojtíšek (1999:90-91) frustraci z nesplněných nadějí, ať už se jedná o vědu a její limity, hrozbu válek či ekologické katastrofy – i proto vyvstává tato *éra citu*, ve které lidé hledají naději novou. Dále ještě stejný zdroj (1999:90-91) zmiňuje hnutí New Age jako odvrát od materialismu a konzumu, to nás vrací zpět ke vzniku samotné kontrakultury, zmíněné výše, a v neposlední řadě upozorňuje Vojtíšek i na informační revoluci, zkracování vzdáleností a celkovou globalizaci, od které někteří taktéž raději prchají.

„Většina nových náboženských směrů a učení se snaží odprostit od zastaralých dogmat a rituálů, od přepychového či pozlátkového církevnictví, stejně jako od teologického modloslužebnictví a tradičního formalismu církevního života.“ (Wolf, 2000:12)

Podle Wolfa (2000:14) se jedná o hledání nového postoje, hledání nového způsobu života i lidské existence, lidé prý hledají novou cestu ke všemu – od tradic, tajemna, přes mimozemské civilizace, až po poznání samotné lidské duše. Stejný zdroj (2000:14) tvrdí, že hnutí Nového věku má přinést období lepšího vyžití a relaxace, věk citu, něhy, květin hudby a lásky. V tomto lze přesně patřit hodnoty květinových dětí, neboli hippies. Právě hnutí hippies odstartovalo ve větší míře právě vyznávání Nového věku, jak je uvedeno výše.

„Právě končící věk Ryb, ovlivňovaný především křesťanstvím, vstupuje do éry Vodnáře, kterou charakterizuje tolerance, duchovnost, humanita a vzrůst tvořivého potenciálu člověka.“ (Wolf, 2000:15) Tuto změnu zaznamenává i Vojtíšek (1999:90), který zmiňuje, že tuto proměnu či vnímání nového období pociťuje stále více lidí v západní kultuře, jedná se údajně o změnu životního pocitu či ducha změny. Podle stejného zdroje (1999:90) je tato změna vnímána tak intenzivně, že se mluví o novém eónu (věku), nové epoše, která má být kvalitativně naprosto jiná než ta předcházející.

Vojtíšek (1999:92) dále píše, že tyto změny jsou patrné i v běžném životě, ať už v náboženství, filozofii či jiných směrech. Člověk vyhledává *alternativy*. Alternativy úplně

ke všemu – alternativní medicína, alternativní pedagogika, alternativní psychologie, alternativní náboženství, alternativní umění, alternativní stravovací návyky, dokonce i alternativní historické kořeny. Právě v souvislosti s alternativními kořeny zmiňuje stejný zdroj (1999:92) například Kelty a Slovany. Právě s těmito etniky se váže především dnešní novopohanství a jeho hodnoty.

„(...) jak se v této době uplatňuje feministická spiritualita, jak se propojuje environmentální angažovanost s duchovním životem pod označením *hlubinná ekologie* či *ekosofie*.“ (Štampach, 2010:198)

„Naději na příchod Nového věku, případně na odvrácení ekonomické, ekologické či snad ještě jiné katastrofy si přívrženci Nového věku proto nespojují s vývojem racionální vědy a techniky ani s jakýmikoliv (ani náboženskými) institucemi, ale s vnitřní duchovní změnou každého západního člověka.“ (Vojtíšek, 2004:285)

Přes veškerou pestrost hnutí Nového věku, existují určitá přesvědčení, která stoupence tohoto hnutí spojují, jak uvádí Vojtíšek (2004:288). V první řadě jde o jedinou podstatu celého kosmu. „Všechny jeho součásti jsou projevy jediné, božské energie, kterou lidé různě pojmenovávali, a tím vytvářeli nová náboženství. Svět, který lidé vnímají, je závojem, který je od této svrchované reality odděluje. (...) Vnímat tuto energii je možné hlavně ve stavu rozšířeného vědomí, k němuž dopomáhají různé techniky a rity.“ (Vojtíšek, 2004:288)

Pro západní společnost osmdesátých let minulého století znamenalo, podle Vojtíška (2004:288), hnutí Nového věku značné překvapení, protože příklon zpátky k náboženství, které tou dobou ve společnosti stále ztrácelo, znamenal opět obrat úplně jiným směrem než tomu bylo doposud. Přesto však bylo hnutí plně akceptováno a převážně i respektováno. Jednou z výjimek byla reakce církvi, obraná až hysterická, které v hnutí viděli, a možná doposud vidí, konkurenci duchovní víry a nebezpečí pro čistotu křesťanství, píše stejný zdroj (2004:288).

„Je pozoruhodné, že hnutí Nového věku se setkalo také s kritikou stoupenců jiných ezoterických tradic. Hlavním důvodem byla jeho komerční podoba, která podle těchto stoupenců – ezoterické tradice poněkud vyprazdňuje.“ (Vojtíšek, 2004:289) právě na tuto komerční podobu sám Vojtíšek (1999:93) upozorňuje v souvislosti se stále rostoucí poptávkou po alternativách zmiňovaných výše.

Jako další část hnutí Nového věku lze, podle Vojtíška (1999:101), označit i zájem o méně známá etnika, jejich způsob života, náboženství a umění. Toto bývá často spojováno s pojmem nové pohanství, novopohanství, případně neopaganismus. „Do tohoto tématu je možné zahrnout zájem o náboženské zážitky exotických národů (např. mexických indiánů (...)) a zájem o kulturu i náboženství předkřesťanské Evropy (především Keltů, ale i Germánů). (Vojtíšek, 1999:101)

Vojtíšek (1999:102) také zmiňuje souvislost s oblibou šamanismu, který se přímo vztahuje právě k etnickým zdrojům, na které se lidé čím dál častěji obrací. Šamanismus jim, dle stejného zdroje (1999:102), nabízí návrat k těmto kořenům a přírodě a pomocí transu nabízí zážitek změněného vědomí.

Za další zdroj inspirace lze, jak píše Vojtíšek (1999:103), považovat i afro-karibská náboženství, která vznikla prolnutím původních afrických náboženství a katolického křesťanství, k čemuž došlo následkem přivezení afrických otroků do Karibiku. Jedním z takto vzniklých praktik je například woodoo, magické náboženství Haitánů, jehož cílem je dosáhnout transu a vejít do přímé komunikace s božstvím, která mívá buď zcela africkou podobu, nebo může mít jméno katolického svatého, pokračuje stejný zdroj (1999:103).

3.1.2.3 *Geomancie*

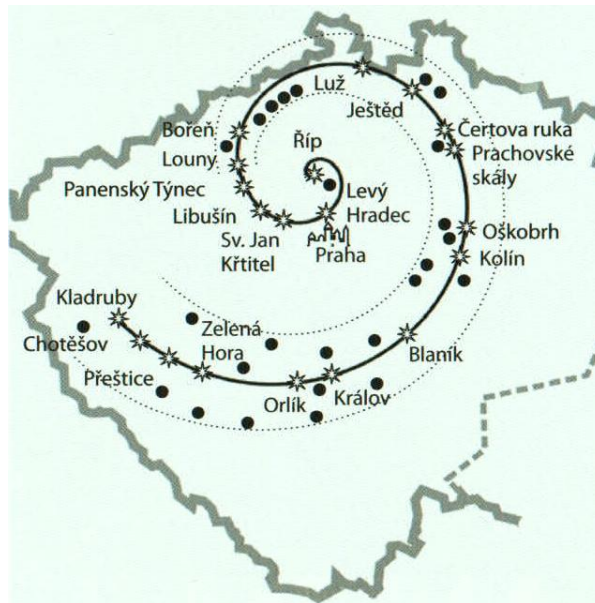
„ ‚Geomantie‘ znamená věštění, odhalování skrytých sil Země nebo také věštění za pomoci těchto sil.“ (Pogačnik, 2000:5)

Již Ottův slovník naučný (1896:28) přirovnává geomancii k čínskému feng-šui. „ (...) dle něhož [feng-šui] soudí se ze vzájemné polohy řek, pahorků apod., ale i stromů, na vhodnost místa některého pro obydlí.“ (Ottův slovník naučný, 1896:28)

Jordan (2010:101) zase definuje tento pojem jako „cítění a vnímání země“ a píše také, že „místo můžeme chápat jako bytost“. Můžeme tedy mluvit o geomancii jako o způsobu vnímání místa.

Jedná se tedy o esoterickou vědu, která zkoumá energetická místa Země a jejich souvislosti na základě výrazných přírodních útvarů. Lze ji spojovat už s Kelty, kteří dle některých zdrojů využívaly některá z takto energeticky výrazných míst jako lokace pro své

megalitické stavby. Jak je uvedeno dále některé menhiry i na našem území byly postaveny údajně na tzv. *lay lines*, které představují spojnice některých těchto míst.

Obrázek 1: Příklad geomancie - Česká spirála, zdroj: Kozák (2010, cit. in Nový Fénix, 2018)

Vzhledem s výraznou energií na těchto místech, lze vidět i spojitost s *geniem loci*, podrobněji zmíněným v kapitole 3. 2. 1.

3.1.2.4 Novopohanství ve střední Evropě

3.1.2.4.1 Keltové

Keltové, někdy také nazýváni Galové či Galatové, jak píše Čižmářová (2004:9), kurátorka protohistorických sbírek Archeologického ústavu Moravského zemského muzea, je etnická skupina obyvatel oblasti mezi Alpami a Atlantickým oceánem. Pohledem tehdejšího antického světa se tedy jednalo o barbary, píše stejný zdroj (2004:9). Pro dnešní svět jsou Keltové prvním etnikem, které významně ovlivnilo toto území, především svojí kulturou.

Keltské umění, nazývané též Laténským, je známé především svými zvířecími a rostlinnými motivy, uvádí Čižmářová (2004:12). Lidské a zvířecí podoby byly, dle stejného zdroje (2004:12), značně stylizovány, je zde také patrná abstrakce a ornamentika. Je důležité zmínit, že toto umění pramenilo právě z keltského náboženství, pokračuje Čižmářová (2004:12), keltské výtvary nebyly pouze užitkové, nýbrž byly zprostředkovatelé mezi člověkem

a nadpřirozenem. Stejný zdroj také zmiňuje, že lidé byli dokonce pohřbíváni spolu se svými předměty denní potřeby, v případě žen se jednalo například o šperky, v případě bojovníků pak například zbraně. Archeolog Waldhauser (2001:91) podotýká, že Keltové dbali na vzdálenost pohřebiště od zemědělského sídliště, která se pohybovala obvykle v rozmezí dvou set až tří set metrů. Další zásadou pro polohu pohřebiště byla, dle stejného zdroje (2001:91), viditelnost, pohřebiště totiž nesmělo být přímo vidět ze sídliště, to mohl zajišťovat svah, nebo několik stromů, tím se měl zajistit odstup mezi světem živých a mrtvých.

Keltský svět bohů známe dnes od různých kultur v různých podáních, neexistují však záznamy od Keltů samotných, jak píše Edel, Wallrath (2009:21), německý autor esoterické literatury. „Stejně zábavným i důležitým pramenem pro moderní badatele jsou ústně předávané mýty a legendy, které od 6. st. po Kr. zaznamenávali v Irsku a Walesu křesťanští mniši.“ (Edel, Wallrath, 2009:21) Původní keltské náboženství bylo samozřejmě polyteistické, uctívalo bohy i bohyně. Zajímavý je také vztah mezi bohy a hrdiny v keltském pojetí. Jak píše Edel, Wallrath (2009:22) rozdíly mezi bohy a hrdiny zanikaly. „ (...) v pověstech byli hrdinové uctíváni jako bozi a bohové se stávali hrdiny.“ (Edel, Wallrath, 2009:21) Stejný zdroj (2009:22) tak píše, že existovalo několik generací bohů, které mezi sebou soupeřili o pořadí důležitosti, někdy dokonce sami bohové potřebovali pomoc od lidí.

V neposlední řadě musíme zmínit i oppida, keltská opevněná sídliště, kdy jako příklad lze uvést nejznámější Závist, dále Tetín, Stradonice nebo třeba Třísov.

3.1.2.4.2 *Germáni*

Dle Spáčilové, Wolf (1996:15) lze Germány definovat jako kmeny střední a severní Evropy, hovořící germánskými jazyky, případně jejich dialekty, které zde sídlily mezi rokem 1200 př. n. l. až do roku 800 př. n. l.

„Období, v němž se u Germánů vyvíjelo pohanské náboženství, začalo v době bronzové (1500 – 500 před Kr.) a končilo christianizací germánských kmenů, která byla systematicky zahájena ve 4. století. (...) Germánům byl společný původní polyteismus, počet bohů a bohyně se však v jednotlivých zemích lišil.“ (Spáčilová, Wolf, 1996:16)

Jak uvádí Spáčilová, Wolf (1996:19), písemných záznamů z doby pohanských Germánů, kvůli skutečnosti, že písemná kultura se ke Germánským kmenům dostává až s křesťanstvím.

Významné z doby předkřesťanské jsou však runové nápisy, pokračuje stejný zdroj (1996:19). S runami je také spojován jejich magický význam tzv. *runové kouzlo*, píše dále Spáčilová Wolf (1996:20). „Každá runa označovala současně písmeno a slovo, např. hlásku f a pojem fehu (dobytek, majetek, bohatství). Zmíněná runa f vyjadřovala rovněž touhu po štěstí a bohatství. Proto se předpokládá, že vrývání run bylo původně tajným kultovním uměním.“ (Spáčilová, Wolf, 1996:20) Stejný zdroj (1996:20) ještě dodává, že runy byly kolikrát barveny krví, to mělo zajistit větší moc samotných runy, které se vyrývaly do dřeva, kamene, zbraní, atd., navíc tvůrcem run byl údajně sám nejvyšší bůh Ódin, bůh kouzel.

S Germány je nepochybně spojována i jejich mytologie. Jak je již výše zmíněno, není mnoho písemných pramenů z doby předkřesťanské, avšak můžeme se o germánské mytologii dočíst ve spisech řeckých a římských, jak píše Spáčilová, Wolf (1996:20), za zmínění stojí *Zápisky o válce gallské* od Julia Caesara a spis *O původu, sídlech, mravech a kmenech Germánů* od Publia Cornelia Ticitia. Dále *Dějiny hamburské církve* od Adama z Brém, historika z doby raného křesťanství, epos *Beowulf*, opěvující hrdinství, báseň *Muspilli*, která líčí konec světa a *Starší a Mladší Edda*, pokračuje stejný zdroj (1996:21-22). „*Starší Edda* představuje staroseverskou sbírku písní o bozích a hrdinech (...). Původ těchto písní není zcela jasný. (...) *Mladší Edda*, (...), sepsal na Islandu kolem roku 1220 Snorro Sturluson. Dílo o třech částech je nejdůležitějším pramenem germánské mytologie.“ (Spáčilová, Wolf, 1996:22-26)

Mytologie je často spojována i s pohádkami, které mají, jak uvádí Spáčilová, Wolf (1996:27-28), také některé mytologické prvky, nejvíce znatelný je tento mytologický vliv například u bratří Grimmů (obří, trpaslíci, norny,...)

3.1.2.4.3 Slované

Dalším původně pohanským etnikem jsou Slované. Původní slovanské náboženství bylo, stejně jako keltské či germánské, polyteistické, jak píše historik Pitro, Vokáč (2002:9). Vzhledem k faktu, že Slované přišli až v době, kdy už byla Evropa převážně křesťanská, nemáme tedy o Slovanech mnoho informací, pokračuje stejný zdroj (2002:9). „Tento proces [christianizace] proběhl mnohdy tak rychle, že v některých slovanských oblastech (např. Čecha, Polsko a část Balkánu) po pohanském kultu nezbyly, až na jisté výjimky postřehnutelné ve folkloru, téměř žádné stopy.“ (Pitro,Vokáč, 2002:9)

Dalším problémem je pouhá ústní tradice, kterou se předávaly slovanské mýty a písemně byly zaznamenány až s výraznou časovou prodlevou nebo zůstaly až do dnešní doby v podobě folklorních obyčejů, zvyklostí či magických praktik, dodává Pitro, Vokáč (2002:11).

„Ikdyž se nezachovaly konkrétní důkazy z pohanské éry, přesto se lze domnívat, že Slovanům nebyly prosty představy týkající se vzniku světa a stvoření člověka.“ (Pitro, Vokáč, 2002:11)

3.2 Esoterika a novopohanství jako součást cestovního ruchu

„Vznikají formy zaměřené na poskytování spirituálních služeb na obchodní bázi.“ (Štampach, 2010:64) Stejný zdroj (2010:64) dále uvádí, že v této oblasti se podporuje především tzv. *pozitivní myšlení*. „Proti finančnímu plnění získá klient pocit poučení, zasvěcení, zážitek vnitřního klidu, naplnění (...) V centrech klientských náboženství se poskytují přednášky, meditace, společné zpívání, společné tance, společné bubnování (...) Posun náboženství k tzv. *měkké spiritualitě* (...) jeho redukce na svéráznou laickou terapii je výrazem [výše] popsaného proudu postmoderny.“ (Štampach, 2010:64)

Také psycholog Pargament (1999 cit. in Jarratt, Sharpley, 2017) píše o spiritualitě v postmoderním světě jako o hledání smyslu, harmonie a spojení s ostatním světem.

„Dnes (...) je výrazu *esoterika* bez bližšího určení, mimo kulturní kontext použito především jako marketingové nálepky. Tomu nasvědčují různé veletrhy a jiné obchodní akce s touto tematikou na velkých výstavních plochách, s velkými náklady. Ve skutečnosti bývá pravá esoterika provozována především individuálně, případně v malých skupinách. Výjimkou bývají festivaly, kde se ale lidé snaží sdílet své zkušenosti či schopnosti, nikoliv prodávat. Podobně často jako esoterika tam přichází ke slovu *nový věk*.“ (Štampach, 2010:199)

Podle antropologa a religionisty Rudgleyho (2008:242) lidé toužili po zdroji starověké moudrosti, moudrosti starší než biblická náboženská tradice, proto, díky archeologickým nálezům na konci devatenáctého století, obrací pozornost směrem k Egyptu. „Zároveň s tím měly na západní kulturu velký vliv i mytické tradice Indie popularizované Blavatskou a teosofickým hnutím.“ (Rudgley, 2008:424)

Rudgley (2008:242) zmiňuje i nárůst zájmu o přírodní náboženství v souvislosti se zvýšeným zájmem o *ekologii*. Stejný zdroj (208:242) toto tvrzení podporuje poukázáním na blízké spojení těchto náboženství s přírodou, a to je činí v daném případě důvěryhodnějšími jakožto *zdroj starověké moudrosti týkající se Země*.

Pokud vnímáme spiritualitu jako cíl, cestování je ideálním způsobem jak ji vyhledávat, a dokonce i najít, jak píše Cheer, Belhassen, Kujawa (2017) pokud naopak člověk spiritualitu praktikuje, umožňuje mu cestování navázat nové kontakty s ostatními lidmi, se životem samotným a hlavně se sebou samotným.

Podle Cheera, Belhassena, Kujawa (2017) může být cestovní ruch vnímán dvěma různými formami spirituality – jako možnost, kdy má člověk čas přemýšlet o svém životě, nebo jako *bezpečný prostor*, kde člověk může objevovat nové formy spirituality, aniž by si o něm ostatní mysleli, že je *divný*.

Cheer, Belhassen, Kujawa (2017) dále podotýkají, že spirituální turismus zahrnuje mnoho různých kategorií včetně účasti na akcích souvisejících s hnutím New Age, hudebních festivalů, meditování, jógy, dále aktivit spojených s novopohanstvím i šamanskými ceremoniály.

Podle Normana, Pokorny (2017) spirituální turismus pomáhá s odpočinkem od každodenního života a zaměřuje se tedy na prostor volného času a odpočinku, často jsou tyto formy spojovány s wellness a štěstím. Stejný zdroj (2017) dále píše, že od sedmdesátých let minulého století roste zájem o praktiky buddhistické meditace.

Kujawa (2017) píše, že spirituální turismus motivuje účastníky spíše spirituálními zážitky a osobním růstem než náboženstvím, dále zmiňuje v této oblasti dvě důležité otázky: Kdo jsou spirituální turisté? A co je jejich motivací? Dle stejného zdroje (2017) je možné pozorovat dva různé záměry: touha po osobním a smysluplném spirituálním zážitku a obnovování starých rituálů.

Z hlediska managementu cestovního ruchu je, podle Kujawy (2017), nové hnutí New Age potenciální formou spirituálního turismu, který je oddělen od tradičního konceptu religiózního cestovního ruchu.

Ve spojitosti esoteriky a cestovního ruchu je nutné zmínit i esoterické sjezdy, které se konaly v minulosti, jak je uvedeno výše (kapitola 3. 1. 1. 2), a byly vnímány jako celostátní kulturně-společenské akce. V dnešní době se tyto sjezdy vyznavačů esoteriky vyskytují především v podobě esoterických festivalů, kterých je jen na našem území hned několik. Za zmínku stojí Festival Miluj svůj život v Praze, ALLfestival v Litoměřicích, Astrovíkend v Praze, Brně, Olomouci i Litomyšli, Festival Evolution v Praze, Festival zdraví a esoteriky v Týně nad Vltavou a jiné.

Významnost míst či akcí spojených s esoterikou a novopohanstvím lze ilustrovat například na návštěvnosti vybraných památek. V první řadě všem známý Stonehenge na jihu Anglie, který navštíví, podle Bernardiniho (2006:25), každý rok téměř milion zájemců. Dále jihoamerické Machu Picchu navštíví, podle Roache (2002), průměrně 300 000 lidí, což není rozhodně zanedbatelné číslo. Další ukázkou může být malé městečko Lily Dale, které vykazuje, podle Stigletona (2017) roční návštěvnost okolo 20 000 lidí, a to jen na základě své spirituality. Pokud se přesuneme do Česka, lze uvést příklad hradu Trosky v Českém ráji. Ten, jak uvádí Charvátová (2016), každý rok navštíví přes 100 000 lidí. Otázkou však může být, zda tato návštěvnost už spíše neškodí. Když pomíneme možná technická poškození památek z důvodu vysoké návštěvnosti, zůstává stále faktor genia loci, pro spirituální turismus velmi podstatný, který bývá často velmi značně oslabován právě příliš vysokou návštěvností.

Opomenout nelze ani výše zmíněné festivaly. Kupříkladu allfestival.cz (2017) píše, že na ALLfestival v roce 2017 zavítalo přes 3 500 návštěvníků, což poukazuje, že i o tyto kulturní akce je velký zájem.

3.2.1 Genius loci jako součást esoteriky a novopohanství

V souvislosti s jakýmkoliv druhem religiozního cestovního ruchu je nutné zmínit i genia loci, neboli ducha místa. „Genius loci znamená atmosféru ‚ducha‘ místa, oblasti, jak ji lidé prožívají.“ (Šípek, 2007:65) Stejný zdroj (2007:65-67) dále rozebírá komplikovanost tohoto jevu, neboť je závislý na mnoha faktorech, včetně psychiky jedince, na kterého působí. To je také jeden z důvodů, proč každý vnímáme genia loci subjektivně a ne na každého působí jedno konkrétní místo stejně. Kromě psychického rozpoložení jedince může být prožívání genia loci

ovlivněno například ročním obdobím, počasím, vlhkostí vzduchu vůní či tektonickými zlomy, píše dále psycholog Šípek (2007:65-67).

Z výše uvedených informací (kapitola 3.1.2) můžeme soudit, že genia loci vnímali už naši pohanští předkové. Jejich rituály byly většinou vykonávány na určitých místech v danou roční i denní dobu.

Toto neobvyklé vnímání místa láká nejen vyznavače určitého náboženství, v tomto případě by se jednalo především o výše zmiňované novopohanství, ale i ostatní. Jako příklad můžeme zmínit například Stonehenge, který láká mnoho turistů nejen svým původním účelem, ale především tajemstvím, které je s ním spojeno a svou magickou atmosférou. Mimo to, jak je uvedeno v následujících několika podkapitolách, většina míst spojených ať už s novopohanstvím, nebo s esoterikou mají vyzařovat nezvyklou energii. Například jednotlivé menhiry, o kterých lidé tvrdí, že vyzařují pozitivní energií, dále lze uvést Panenský Týnec, který údajně i léčí. Naopak negativní energií prý vyzařuje například Býčí skála, jakožto obětiště nebo les Bor u Českých Budějovic. Tyto energie nesporně prohlubují genia loci a lákají i obyčejné turisty, kteří jsou „pouze“ zvědaví.

3.2.2 Spirituální turismus

Jak píše IGI Global (2018), spirituální turismus byl v roce 2007 podle UNWTO označen jako nejvíce rostoucí segment cestovního ruchu. Stejný zdroj (2018) definuje spirituální turismus jako typ kulturního cestovního ruchu, který je založen na mnoha motivacích zahrnující tradiční náboženský cestovní ruch, ale i alternativní medicínu či propojování s přírodou. UNWTO v této souvislosti v roce 2013 uspořádala mezinárodní konferenci na téma *Spiritual Tourism for Sustainable Development*. Podle UNWTO (2013) je spirituální cestovní ruch důležitý pro udržitelný rozvoj. Pokud člověk pozná místní tradice, duchovní hodnoty a kulturní dědictví navštívené destinace, pak jim může porozumět a respektovat je, jak pokračuje stejný zdroj (2013).

3.2.2.1 Pobřeží, jako místo objevování spirituality

Jak píší odborníci na cestovní ruch Jarratt, Sharpley (2017), mnoho forem cestovního ruchu v moderní společnosti představuje jakousi posvátnou cestu, tam by měla naplnit jeho

spirituální potřeby. Stejný zdroj (2017) zmiňuje pobřeží, konkrétně resort v Morecambe nacházející se na severozápadě Anglie, jako jednu z možností využívání cestování k nalezení této potřebné spirituality.

Morecambe Bay je v Anglii největší přílivovou oblastí, jak tvrdí Jarratt, Sharpley (2017), nejznámější je pro své západy slunce.

Podle Jarratta, Sharpleyho (2017) má většina návštěvníků spojené toto místo s promenádou, kdy každý údajně alespoň jednou během svého pobytu našla čas projít se po této promenádě. Stejný zdroj (2010) dále píše, že navštěvování či trávení určité doby na pobřeží stimuluje lidské propojení nebo znovupropojení s přírodním světem.

3.2.3 Kulturní akce novopohanů a esoteriků v České republice

Kulturních akcí spojených s esoterikou a novopohanstvím je mnoho. Ať už je řeč o větších či menších festivalech, příkladem může být festival Evolution, Astrovíkend, Festival Miluj svůj život, ALLfestival, Festival zdraví a esoteriky, Ezofest, nebo třeba akce organizované centrem Minerva. V souvislosti s horou Říp lze zmínit ještě Velikonoční slavnost, neboli Den otevřeného nebe, která se právě na Řípu každoročně pořádá, jak uvádí dub.cz (2018). Dále například Keltská kuchyně nebo Lughnasad, keltské oslavy jara. Obě akce jsou pořádány v Keltském Archeoskanzenu Nasavrky, podle facebook (2018a) a facebook (2018b). Archeoskanzenů, které přibližují keltskou kulturu je v České republice mnoho, ovšem snad jako jediný právě Archeoskanzen Nasavrky pořádá mnoho akcí, spojovaných s keltskou kulturou a především s keltskými svátky jako je výše zmíněný Lughnasad nebo například Beltine či Imbolc (facebook, 2018c). Dále lze zmínit Archeopark Prášily, který taktéž v roce 2017 pořádal událost spojenou se svátkem beltine, jak lze zjistit z facebooku (2018d), nebo Archeoskanzen pod Dívčím kamenem, který se ale bohužel těmto akcím příliš nevěnuje, avšak jak vyplývá s rozhovoru s M. C. (15.3. 2018) může být taktéž lákadlem pro vyznavače esoteriky a novopohanství. Mnohem důležitější, a většinou i vyznavači esoteriky a novopohanství upřednostňovanější, v této oblasti jsou akce lokální, kterých je mnoho, M. C. (15. 3. 2018) zmiňuje například keltské slavnosti na kopci Klepec. O těchto lokálních akcích je ale těžké se dozvědět, propagovány bývají často pouze plakáty v dané oblasti a člověk ze vzdálenější oblasti tedy nemá šanci se o nich dozvědět. Nutno podotknout, že pro tyto události je internet,

konkrétně i facebook, významnou platformou, jak informace o událostech či akcích rozšířit. Příkladem mohou být akce sdílené ve skupinách ESOTERIKA a Nekomerční esoterika, kde byly ke dni 17. 4. 2018 sdíleny například akce *Firewalking Beltine v Panenském Týnci, Zdravé sebevědomí, Seminář Auto-Hypnóza, Energetická kresba s léčením a hudbou pro děti a dospělé* či *Abeceda Hlubinné harmonizace - Podvědomé bloky a magické zátěže*, které se ve většině případů tedy nevážou ke konkrétnímu místu, nicméně shromažďují vyznavače esoteriky a novopohanství. Vyznavači esoteriky a novopohanství ale vítají tento nedostatek informovanosti, protože akce nejsou přelidněné a mají mnohem lepší atmosféru.

3.2.4 Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím ve světě

3.2.4.1 Egypt

Země ležící v severní Africe, především známá díky své historii. S její historií a učením je velmi úzce spjata právě s esoterikou, jak je uvedeno výše (kapitoly 3.1.1, 3.1.1.3, 3.1.1.8, 3.2), proto může být jednou z destinací, kterou vyznavači esoteriky vyhledávají.

3.2.4.2 Indie

Asijská země, ve které dominuje hinduismus jako náboženství. Právě hinduismus je dalším pramenem pro některá esoterická hnutí, jak je uvedeno výše (kapitoly 3.1, 3.1.1, 3.1.1.7, 3.1.1.8, 3.2), a tak i Indie připadá v úvahu mluví-li se o cestovním ruchu v rámci esoteriky.

3.2.4.3 Macchu Picchu

Jednou z nejúžasnějších městských staveb Incké říše je Machu Picchu, jak uvádí UNESCO (2018), nacházející se v Andách v Jižní Americe.

Kujawa (2017) také uvádí Machu Picchu jako příklad turistické atraktivity, které vyhledávají především příznivci hnutí New Age právě v rámci spirituálního turismu.

3.2.4.4 Lily Dale

Jak píše Singleton (2017) Lily Dale je malá vesnice ve státě New York, známá především díky své spirituální tradici, ta láká každoročně okolo 20 000 lidí. Stejný zdroj (2017) dále uvádí, že nedaleko vesnice se nachází Leolyn Wood, starý les uprostřed něhož můžeme nalézt mýtinu s venkovní kaplí, Inspiration Stum, využívanou především pro navazování kontaktů se zesnulými. Stingleton (2017) považuje tuto vesnici za důležitý příklad fenoménu spirituálního turismu.

Podle Stingletona (2017) se zde navíc v průběhu července a srpna konají programy zaměřené na spirituální aktivity a tematické workshopy.

Ve vesnici Lily Dale žije, dle Stingletona (2017), pouze několik stovek obyvatel, z toho většina z nich se zabývá právě spiritualitou. Stejný zdroj (2017) píše, že značka u brány vesnice prokazuje, že Lily Dale je „Světově největším centrem spirituálního náboženství“.

Vesnice je obklopuje les a přilehlé jezero, které v kombinaci se starými viktoriánskými domy vytváří, podle Stingletona (2017), magickou atmosféru. Stejný zdroj (2017) dále uvádí, že většina lidí mluví o Lily Dale jako o kouzelném místě ožívající spirituální energií a aktivitou.

Stingleton (2017) také zmiňuje, že spiritualita je zaměřena především na individuální a autentický zážitek, proto *spirituální turisté* cestují převážně sami. Stejný zdroj (2017) dále dělí tyto turisty do čtyř kategorií, podle jejich motivace k návštěvě, na: turisty vyhledávající spiritualitu, turisty vyhledávající zprávy [zesnulých], média, klasické turisty.

3.2.5 Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím v Evropě

3.2.5.1 Megalitické stavby

S původním pohanstvím jsou neodmyslitelně spojené i megalitické stavby, ať už se jedná o samotné menhiry, dolmeny, kromlechy nebo rondely. Konkrétní účel těchto staveb zatím není úplně jistý, jistě ale můžeme říct, že pro pohany představovaly výjimečná místa spojená s jejich duchovním životem. Pohribný (2008) zmiňuje možnost, propojení energetických center Země pomocí menhirů, jako jednu z teorií. „Tato teorie není zdaleka ojedinělá. Na Britských ostrovech je velmi vžitá teorie tzv. lay lines, tedy neviditelných linií v

krajině, které spojují významné body včetně prastarých přírodních i megalitických svatyní a táhnou se napříč britskou krajinou. Lidé se schopnostmi vnímat tyto ‚cesty‘ prý mohou, podobně jako proutkaři vodu, určit jejich směr i sílu.“ (Pohribný, 2008)

Pravděpodobně nejznámější megalitickou stavbou dnes je Stonehenge. Nachází se na jihu Anglie a skládá se, jak píše History.com (2010), přibližně ze sta masivních vzpřímených kamenů umístěných do kruhu. Stejný zdroj (2010) dodává, že se jedná o prehistorickou památku z období neolitu, u níž dodnes není přesně jasné, k čemu přesně sloužila, vědci se však shodují na tom, že se jedná o prastaré pohřebiště. Vzhledem ke svému stáří a původu může lákat vyznavače novopohanství.

Dalším významným místem v Evropě je francouzská Bretaň, konkrétněji město Carnac. Jak píše Ehlová (2013), keltský význam názvu tohoto města je místo, kde je velké množství kamenů. A skutečně zde lze nalézt několik tisíc megalitů. Stejný zdroj (2013) pokračuje, že se jedná především o menhiry mnoha velikostí, lze však vidět i složitější dolmeny.

3.2.6 Vybrané destinace a místa spojené s esoterikou a novopohanstvím v České republice

I v této kapitole bylo obtížné dohledat spolehlivé zdroje. Nejvýznamnějším zdrojem této kapitoly je ČCCR – CzechTourism. Dalšími důvěryhodnými zdroji je ČTK a autoři Česal, který vystudoval archeologii a Mátl, jež při psaní spolupracuje s keltologem Jiřím Waldhauserem. Ostatní autoři zmínění v této kapitole nemají dohledatelnou žádnou odbornost související s tématem a jedná se tedy většinou pouze o redaktory určitých časopisů či portálů. I zde však nutno podotknout, že se práce snaží využívat články z časopisů souvisejících s cestovním ruchem, jako je Travel digest či Lidé a země. Všechny použité méně důvěryhodné zdroje jsou zde použity především z důvodu dotvoření atmosféry, doplnění legend či pověstí, které se k daným místům vztahují, vždy se však práce snaží jednotlivá místa podpořit i zdroji více hodnotnými, jež jsou zmíněny na začátku odstavce.

Pravděpodobně nejtemnějším místem v Česku je hrad Houska. Není zcela jasný účel tohoto hradu, protože, jak uvádí ČCCR – CzechTourism (2014), místo, na kterém se nachází nemá žádný strategický význam, nesloužil jako hrad hraniční, byl daleko od všech významných obchodních stezek, navíc bez dostupného zdroje vody.

Další záhadou je obranný systém, pokračuje stejný zdroj (2014), který naznačuje, že hrad má bránit něčemu dostat se ven, místo dovnitř. S tím souvisí i nejznámější legenda spojená právě s hradem Houska. Hrad má být bránou do pekel, která se údajně otevřela puknutím skály, na které hrad stojí, podotýká ČCCR – CzechTourism. Stejný zdroj (2014) uvádí, že tato prasklina by se měla nalézat v hradní kapli, jejíž výmalba není moc obvyklá. „Ústředním motivem je jakási levoruká lukostřelkyně poločlověk-polozvíře, která míří šípem na člověka. Levorukostí se tenkrát vždy prezentovalo něco divného, zvláštního, cosi od ďábla.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014) Zarzycká (2009) zmiňuje další teorii o umístění pekelné brány, a to hradní studni. Stejný zdroj (2009) ještě zmiňuje černého mnicha bez tváře, který má podle legendy tuto bránu střežit.

Nelze opomenout ani propojení s keltskou kulturou hradu Houska. V první řadě samotný název „Houska“ pravděpodobně pochází z keltského výrazu „gosca“, což znamená brána, píše ČCCR – CzechTourism (2014). Zarzycká (2009) zase zdůrazňuje keltský ornament nacházející se na hradě, který je podobný slunečnému kultu. Tento znak je starší než hrad samotný a není znám jeho autor ani původ.

„Další záhada se vztahuje k fotografování. Fotky z Housky prý nikdy dobře nevyjdou. Buď fotografovaná osoba nehledí do fotoaparátu, nebo se snímek nezdaří vůbec.“ (Zarzycká, 2009) V tomto kontextu je nutné zdůraznit, že jednou ze spiritistických praktik je fotografování duší, neboť věří, že pomocí fotografie lze zachytit i to, co je pro normální oko neviditelné.

Velkou pozornost věnuje Mátl (2009:65), v souvislosti s Kelty, další údajné bráně do jiných světů, tím má být hrad Trosky, který označuje jako „býčí rohy“. V okolí kopce byly, uvádí Paulík, Pucholt (2013:45) i Mátl (2009:67), nalezeny artefakty, které toto místo pojí opět s keltskou kulturou, konkrétně se podle Mátle (2009:67) jednalo o soubor keramiky z období 100-200 let př. n. l. Jak dále píše Paulík, Pucholt (2013:45), lze se domnívat, že samotný kopec obýván nebyl, avšak pravděpodobně sloužil k rituálním účelům. „Do středu opevněného území (...) mohli tedy vstupovat patrně jen kněží – druidové – během náboženských obřadů. Keltové věřili, že druidové jsou schopni navazovat kontakt s jinými světy, že ve zvláštních vstupních branách je možné překonat hranici mezi naším hmotným světem a zásvětím.“ (Paulík, Pucholt, 2013:45) K těmto účelům byly většinou voleny neobvyklé přírodní útvary, jako třeba právě výrazné kopce, pokračuje stejný zdroj (2013:45).

Pod hradem Trosky se podle Mátl (2009:65) nalézají mnoho přírodních puklin, dokonce se mluví i o rezervoárech vody. Jedna z těchto puklin je také považována za bránu do jiného světa, později křesťany označenou jako „díru do pekla“, jak píše Paulík, Pucholt (2013:46) a Mátl (2009:70), konkrétně je tak označována skalní rozsedlina mezi hradními věžemi. „Začali se šířit zvěsti, že stavba se nedaří proto, že z temné a hluboké průrvy o nocích vylézaly pekelné bytosti, aby bránili lidem se na kopci usadit.“ (Paulík, Pucholt, 2013:46)

Staré městečko Panenský Týnec bylo založeno, stejně jako zdejší nedostavěný gotický chrám, ve třináctém století, jak uvádí ČCCR – CzechTourism (2014). „Místo patří mezi nejsilnější a nejmystičtější místa v České republice. Známý psychotronik a Stanislav Brázda naměřil v prostorách chrámu pozitivní zónu číslo 8, tedy nejsilnější a uzdravující.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014) Tato pozitivní zóna je, dle stejného zdroje (2014) tvarem podobná kříži. Místo by mělo mít pozitivní vliv a mělo by pomáhat především lidem trpícím depresemi a sklony k sebevraždě, uvádí ČCCR – CzechTourism (2014). ČTK (2010) ještě doplňuje, že pobyt v těchto místech se doporučuje i lidem po mozkové obrně, mrtvici a po různých úrazech hlavy. Tímto je Panenský Týnec zajímavý určitě nejen pro lidi, kteří se o tuto problematiku zajímají, ale i pro laiky, kteří chtějí načerpat pozitivní energii.

Naopak negativní energií vyzařuje jeskyně Býčí skála v Moravském krasu, píše ČCCR - CzechTourism (2014). Jde totiž o prastaré obětiště. „Podle starodávného zvyku, muselo bohatého velmože následovat do říše mrtvých také čtyřicet mladých dívek, jeho sloužící a koně. Tělo nebožtíka bylo spáleno na hranici, ostatní byli krutě umučeni. (...) Hruznou scénu nakonec vykonavači obřadu zasypali obilím.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014)

Podle legendy se z jeskyně ozývají různé zvuky, zpěv, volání, křik, a někdy se zde objevují dokonce podivná světla, jak píše Poštolková (2010). „Povídá se, že za temných nocí prý vychází z jeskyně okázalé průvody a za svítání se vrací zpět do hlubin.“ (Poštolková, 2010)

Veřejova skála, skalní útvar nacházející se na severozápadním úpatí Velkého Blaníku, je podle mnohých legend vstupem do podzemí hory, kde by se měli ukrývat blaničtí rytíři, jak uvádí ČCCR – CzechTourism (2014). Dle stejného zdroje (2014) se na temeni hory nachází i rozbořená stavba, podle nejnovějších zkoumání se jedná pravděpodobně o zbytky halštatsko-laténského hradiště.

Vypráví se mnohé příběhy o lidech, kteří do hory vstoupili a po malé chvíli zase vyšli, ovšem ve skutečnosti uplynulo mnoho let, pokračuje ČCCR – CzechTourism (2014). Stejný zdroj (2010) zmiňuje možnost, že by se v této oblasti mohl nacházet vstup do paralelního světa nebo prostorový tunel. „Blaník je sopečného původu, navíc se nachází v oblasti s jistými geomagnetickými anomáliemi, a to by mohlo vysvětlovat příčinu oněch ‚záhadných‘ jevů.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014)

„Památná hora Říp je trvalým symbolem našich národních dějin.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014) Asi každý zná legendu o praotci Čechovi, který vystoupil na horu Říp spolu se svou družinou, když hledal Slovanům nový domov. A právě Říp byl tím místem, kde praotec Čech spatřil zemi zaslíbenou a kde se usadil. Ne každý už ale ví, že Říp má spojitost už i s Kelty. Jak píše Paulík, Pucholt (2013:15), samotné jméno „Říp“ je nápadně podobné keltskému obecnému označení pro horu nebo vyvýšeninu „rip“ či „ripa“. Poněkud v rozporu s tímto tvrzením je Waldhauser (cit. in Mátl, 2009:174), který je toho názoru, že název není keltského, nýbrž germánského původu. Mátl (2009:174) ale pokračuje s fakty, že v okolí hory Říp byly nalezeny pozůstatky lidu předkeltského i pokeltského a Keltové samotní v této oblasti prokazatelně žili. „Říp je skutečně magickým místem, hovoří se i o tzv. řípském magnetismu, který samozřejmě může mít fyzikální příčinu v mohutné sopečné vyvřelině vytvořené výlevem čediče a další příměsí ze srdce Země“ (Paulík, Pucholt, 2013:16)

„Hora Radhošť bývá tradičně spojována s uctíváním pohanského boha večerní oblohy, ohňů a světél hvězd Radegasta“ (ČCCR – CzechTourism, 2014) Stejný zdroj (2014) ale také uvádí, že málokdo už ví, že hora je plná podzemních chodem, které mají ukrývat mimo jiné i Radegastovu svatyni. Dříve byla využívána pravděpodobně hlavně pastevci, jednak jako chladné sklepy pro ovčí mléko a sýry, jednak jako úkryty. Dále spletité chodby využívali údajně i pohanští kněží, kteří si zde schovávali dary od poutníků a údajně zde i žili, pokračuje ČCCR – CzechTourism (2014).

Dalším tajemným místem je les Bor u Českých Budějovic. O tomto lese se vypráví mnohé příběhy, jak podotýká ČCCR – CzechTourism (2014). „Lidé, kteří se sem vydají, slychají za zády zvláštní zvuky a kroky, anebo je po lese provází temný přízrak či rudě planoucí oči. Na fotografiích se objevují prapodivné průhledné siluety, a dokonce tu stával strom oběšenců, na kterém ukončilo život mnoho lidí, včetně jedné manželské dvojice.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014) Tento strom byl, dle stejného zdroje (2014), preventivně

odstraněn, nicméně i nyní se v okolí, kde dříve strom stával, vyskytují nepříjemné pocity, někteří dokonce tvrdí, že slyší cizí hlasy ve své hlavě našeptávající, aby ukončili svůj život. „Další svědectví o Branišovském lese vypráví o časových posunech, mizejících postavách, tahání za nohy a pocitech brnění v těle.“ (ČCCR – CzechTourism, 2014)

Za zmínku stojí ještě oblast Podkrkonoší, kde, jak je uvedeno výše (kapitola 3. 1. 1. 2), se spiritismus ujal hned v počátku a kde se praktikovalo lidové čarování, zaříkání nebo bylinkářství již od pradávna. Konkrétně pak můžeme zmínit Novou Paku, kde se dokonce nachází muzeum spiritismu (kapitola 3. 1. 1. 2)

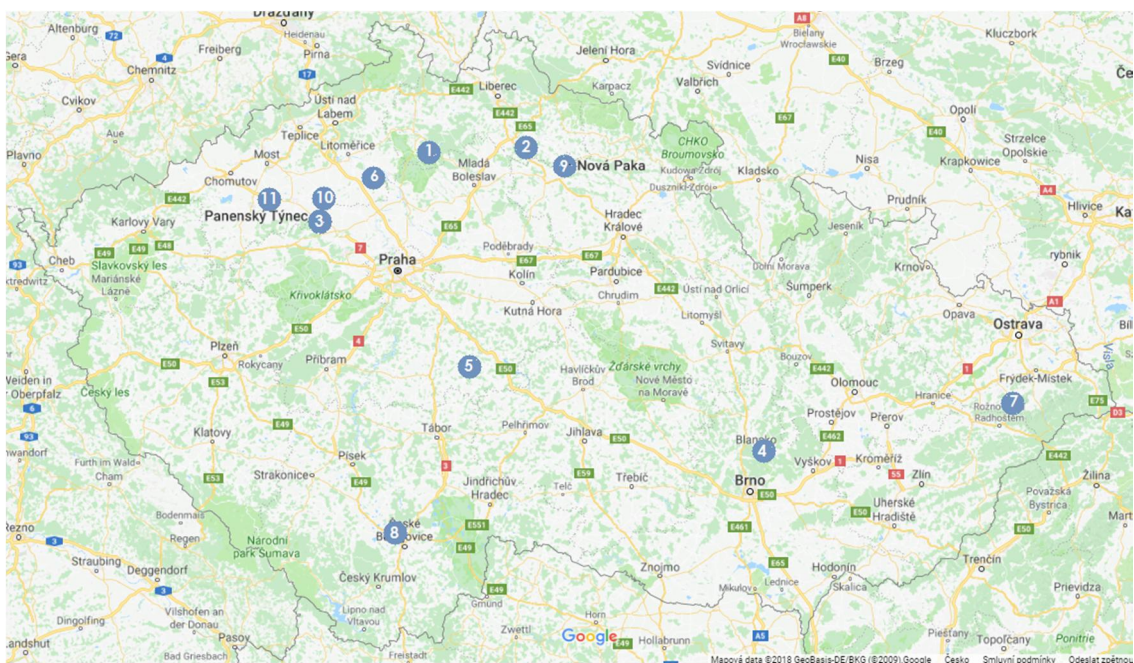
Ovšem mystická místa lze najít i v hlavním městě, v Praze. Asi nejvýznamnější v této oblasti je Staronová synagoga a s ní spojený příběh o Golemovi a rabbi Löwovi. Jak píše Paulík, Pucholt (2013:129), legenda o Golemovi tvrdí, že rabbi Löw stvořil Golema z hlíny přinesené z Vltavy a provedl rituál, jenž je popsán v praktické kabale. „Podle židovské tradice se počet slov, který bylo třeba při rituálu vyslovit, různí. Uvádí se 231, magické číslo. Oživení samo pak proběhlo tak, že se na golema napsalo slovo *pravda*, hebr. *emet* – případně místo něj Boží jméno (hebr. *hašem*). Když pak měl golem znehybnit, stačilo ze slova pravda umazat první písmeno (alef) a tím vzniklo slovo *met* – mrtvý.“ (Paulík, Pucholt, 2013:129) Stejný zdroj (2013:128) podotýká, že podle pověsti jsou právě pod Staronovou synagogou stále uloženy pozůstatky Golema, spojovaného s magií a židovskou kabalou, které jsou, jak je uvedeno výše (kapitola 3. 1. 1), součástí esoteriky.

I v České republice je možné nalézt megality, ikdyž jsou ve většině případů mnohem mladší než ty, postavené v západní Evropě, jak píše Pohribný (2008). Stejný zdroj (2008) dále zmiňuje několik nejvýznamnějších, či nejznámějších, menhirů na území České republiky. V první řadě Pohribný (2008) píše o Zkamenělém pastýři, jenž se nachází u Klobuk u Slaného. Česal (2010:117) dokonce označuje tento menhir za nejkrásnější v Česku. „Říká se mu Zkamenělý pastýř, protože prý byl kdysi obklopen menšími kameny, jakýmsi ‚stádem ovcí‘.“ (Pohribný, 2008) Podle několika zdrojů (Česal, 2010:117, Pohribný, 2008) legenda tvrdí, že se Zkamenělý pastýř údajně pohybuje směrem k vesnici, v momentě, když dojde až ke kostelu, nastane údajně konec světa.

Další velmi známý menhir se nalézá u Drahomyšle, nedaleko silnice Žatec-Louny, a říká se mu Zakletý mnich, uvádí Pohribný (2008) i Vocel (cit. in Česal, 2010:115-116). „Je sice menší

než klobucký, ale údajně je energeticky mnohem vydatnější. Na jedné straně kamene se prý nachází jakési ‚oko‘, umožňující komunikaci s menhirem.“ (Pohribný, 2008) Paulík, Puchtolt (2013:17) dokonce uvádí, že se jedná o energeticky nejsilnější menhir u nás a mimo to také nejnavštěvovanější. Stejný zdroj ještě zmiňuje menhiry v Horoměřicích u Prahy, v Hřivčicích na Lounsku, v Droužkovicích u Chomutova, v Chabrech v Praze a Chlístov na Sedlecko-Prčicku. Poštolková (2010) ještě doplňuje obec Kounov, kde se nachází až 2 500 křemencových balvanů, a Lemberk. Česal (2010:113-119) ještě podotýká problematiku přesného určení megalitů, které zahrnuje několik kritérií, často obtížně zjistitelných. Stejný zdroj (2010:119) odhaduje, že megalitů se na našem území nachází okolo dvaceti.

V Česku je možné vidět i složitější útvary, kromlechy, ovšem v tomto případě se nejedná o původní, nýbrž o novodobé stavby, vytvořené převážně nadšenci, posledních let, jak uvádí Saure, Pružinová (2018). Příkladem může být Resort Svatá Kateřina a kromlech z roku 2014, Holašovice z roku 2008, nebo Klentnice na Moravě z roku 2005.

Obrázek 2: Vybraná místa spojená s esoterikou a novopohanstvím v České republice,

zdroj: vlastní zpracování dle google maps (2018)

Legenda: 1) hrad Houska; 2) hrad Trosky; 3) Panenský Týnec; 4) Býčí skála; 5) Blaník; 6) Říp; 7) Radhošť; 8) les Bor; 9) Nová Paka; 10) Kamenný pastýř; 11) Zakletý mnich

4 Empirická část

4.1 Základní výzkumné otázky

K dosažení jednotlivých stanovených cílů využívá práce výzkumné otázky.

S prvním cílem, určení specifík vyznavačů esoteriky a novopohanství, stanovuje otázku:

(1) Jaká jsou specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství?

Odpověď na první otázku práce získává pomocí analýzy profilů členů skupin na facebooku, které mají spojitost s esoterikou, či novopohanstvím, dále zúčastněným pozorováním na vybraných festivalech zaměřujících se na esoteriku, konkrétně se jedná o následující: festival Miluj svůj život, Festival zdraví a esoteriky a festival Evolution. Následně ještě využívá vybraných otázek uvedených v dotaznících, vyplněných vystavovateli na výše zmíněných akcích.

Další dvě související otázky zjišťují, o která místa by mohli mít vyznavači těchto náboženství zájem, na základě informací uvedených v teoretických východiscích, a o která mají zájem ve skutečnosti, pomocí dotazníkového šetření:

(2) O které destinace/atraktivity cestovního ruchu by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem?

(3) O které z těchto destinací/atraktivit cestovního ruchu mají vyznavači esoteriky a novopohanství skutečně zájem?

V případě výzkumné otázky (2) je využívána dostupná literatura a další relevantní zdroje, s jejichž pomocí práce stanovuje místa, která souvisejí s esoterikou, nebo novopohanstvím, tudíž by o ně vyznavači těchto směrů mohli mít zájem. S těmito místy dále pracuje v dotaznících, ze kterých zjišťuje, zda o tyto místa je reálný zájem ze strany vyznavačů esoteriky a novopohanství a zjišťuje tak odpověď na otázku (3).

Následně se práce snaží zjistit, jaké nabídky poskytují cestovní kanceláře a cestovní agentury novopohanům a esoterikům v České republice a určit, jak by se efektivně daly tyto nabídky rozšířit, pomocí následujících výzkumných otázek:

(4) Jaká je nabídka cestovních kanceláří a cestovních agentur pro vyznavače esoteriky a novopohanství v České republice?

(5) Jak by mohly cestovní kanceláře a cestovní agentury rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství?

Za pomoci analýzy webových stránek cestovních kanceláří a cestovních agentur na internetu práce získává odpověď na otázku (4) a navrhuje možnosti rozšíření jejich nabídky pro otázku (5).

Dále zmiňuje, jaká místa v České republice jsou, podle samotných vyznavačů esoteriky a novopohanství, spojena s těmito náboženstvími, a stanovuje tak otázku:

(6) Jaká místa v České republice jsou spojena s esoterikou a novopohanstvím podle jejich vyznavačů?

Odpověď získává především pomocí vybraných otázek z dotazníků vyplněných vystavovateli na esoterických festivalech, doplněných o rozhovory příznivci esoteriky či novopohanství.

V neposlední řadě zjišťuje, zda jsou tato místa součástí marketingu cestovního ruchu pomocí poslední výzkumné otázky:

(7) Jsou tato místa součástí marketingu cestovního ruchu?

Zde práce získává odpověď pomocí analýzy webových stránek jednotlivých destinací.

4.2 Sběr informací a průběh šetření

Dotazníkové šetření je prováděno na festivalech spojených s esoterikou a novopohanstvím, konkrétně se jedná o 51. ročník festivalu Miluj svůj život v Praze konaný ve dnech 16. až 18. února 2018, IV. Festival zdraví a esoteriky v Týně nad Vltavou ve dnech 17. a 18. března 2018 a festival Evolution také v Praze probíhající 23. až 25. března 2018. Práce operuje s 50 dotazníky vyplněnými vystavovateli na jednotlivých festivalech, specificky se jedná o 17 dotazníků z festivalu Miluj svůj život, 15 dotazníků z Festivalu zdraví a esoteriky a 18 dotazníků z festivalu Evolution. Počty dotazníků odpovídají velikosti a v případě festivalu Evolution ochotě vystavovatelů dotazníky vyplňovat, to se odráží i na návratnosti dotazníků.

V případě menších festivalů, tedy Festival zdraví a esoteriky a festival Miluj svůj život, se návratnost blíží 100%, kdy dotazníky nevyplnili pouze ti, kteří u svého stánku měli neustále plno a neměli tedy čas zabývat se něčím dalším. Na obou festivalech se jednalo dohromady asi o 3 případy. Naproti tomu přístup vystavovatelů na festivalu Evolution se značně lišil. Ochota spolupráce je zde výrazně nižší. Z rozdaných 31 dotazníků se vrátilo pouze výše zmíněných 18.

Během dotazníkového šetření bylo zjištěno, že respondenti některé otázky přeskakují, nevyplňují, i to je důvodem, že v práci nebyly využity všechny dotazníkové otázky či byly použity pouze jako doplňkové. Nicméně i tato skutečnost napomáhá ke zjištění, jací vlastně vyznavači esoteriky a novopohanství jsou a jejich specifik pro výzkumnou otázku (1).

V případě zjišťování odpovědi na výzkumnou otázku (3) byla na základě pilotního průzkumu byla do dotazníkového šetření vybrána pouze místa, o která respondenti projeví zájem, a to: zahraniční destinace zahrnující Egypt, Indii, Maroko, Nepál, Tibet, Karibik, Sibiř, Machu Picchu, Carnac a Stonehenge, dále místa v České republice zahrnující hrad Trosky, Panenský Týnec, Blaník, Říp, Radhošť a Novou Paku. V obou případech měli respondenti i možnost doplnit místo, které by sami označili jako spojené s esoterikou či novopohanstvím, tu ovšem většina z nich nevyužila.

Další použitou metodou získání informací jsou rozhovory s příznivci esoteriky a novopohanství. Původní záměr byl vést rozhovory s pěti vyznavači esoteriky a novopohanství. Bohužel dva z příznivců museli nakonec spolupráci odříct, z důvodu příliš nabytého programu, a nepovedlo se najít náhradu, jsou využity rozhovory pouze se třemi vyznavači esoteriky a novopohanství.

První z nich je M. C., žena ve věku čtyřicet šest let, pracující jako úřednice. Její nejvyšší dosažené vzdělání je střední škola ukončená maturitní zkouškou. Sama říká, že se esoterice a novopohanství věnuje přibližně od svých dvaceti let, což znamená, že se v této oblasti pohybuje před dvacet šest let.

Další vyznavačkou esoteriky a novopohanství je I. Š., padesátiletá žena, která se o esoteriku zajímá už od malička, kdy ji k ní prý přivedla její babička. Její dosažené vzdělání je střední škola ukončená maturitní zkouškou, nutno podotknout, že I. Š. studovala medicínu, studium však musela přerušit z důvodu svého těhotenství. Nyní pracuje jako úřednice a ve svém volném čase se věnuje alternativnímu léčitelství.

Posledním příznivcem esoteriky a novopohanství je M. H., pětáctýřicetiletý muž s vysokoškolským vzděláním, který řídí firmu zaměřující se na sportovní aktivity, především tenis. Esoterice se věnuje přibližně 10 let.

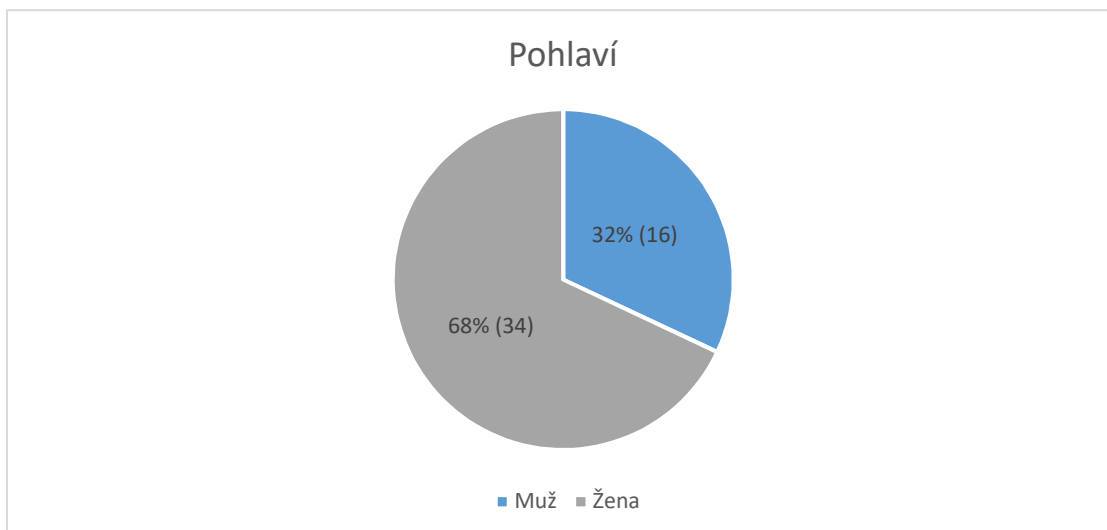
Práce také využívá sociální síť facebook, kde analyzuje profily členů skupin či stránek spojených s novopohanstvím či esoterikou i skupiny a stránky samotné. Konkrétně pracuje se sedmi stránkami, a to: Boii, Lughnasad, Novopohanství, Pohanství, Stezky pohanství, Šamanismus a Jsem jen zrnko vesmírného prachu, a dvěma skupinami, a to: ESOTERIKA a Nekomerční esoterika. Jako vzorek vyznavačů esoteriky a novopohanství pro zodpovězení výzkumné otázky (1) bylo z každé stránky, či skupiny vybráno 10 uživatelů, kteří jako poslední projeví jakoukoliv aktivitu ve skupině, či na stránce (ke dni 21. 3. 2018). Nutno poznamenat, že většina uživatelů má své profily alespoň částečně uzavřené před veřejností, takže není zcela možné vidět všechny jejich příspěvky, to může také zkreslovat výsledky šetření.

Je také nutné stanovit, kdo jsou vyznavači novopohanství a kdo vyznavači esoteriky. Během šetření práce dospívá k názoru, že tyto dva pojmy není nutné dále v textu rozlišovat. Důvodem je zaměření zájmu vyznavačů obou směrů. Během pozorování na jednotlivých festivalech, vyhodnocování dotazníků i během rozhovorů je možné povšimnout si, že samotní vyznavači, převážně se hlásící k samotné esoterice, se ptají na výraz *novopohanství*, se kterým se údajně nikdy nesešli. Dále je ale možné zjistit, že přesto, že výraz nikdy neslyšeli, vyznávají hodnoty do tohoto směru patřící. Mnoho vyznavačů esoteriky, kteří se ptají na výraz *novopohanství*, vzápětí prohlásí, že má hodně blízko ke keltské kultuře a jejich oblíbenými místy jsou opida. Příkladem může být rozhovor s M. C. (15. 3. 2018), ta se esoterikou zabývá přes 26 let, na začátku rozhovoru se zájmem ptala na pojem novopohanství, a dále v průběhu rozhovoru vyzdvihuje keltské tradice a zvyky. Proto dále nebudou tyto dvě skupiny rozlišovány.

Kontrolní tabulky k jednotlivým grafům jsou uvedeny v příloze 3.

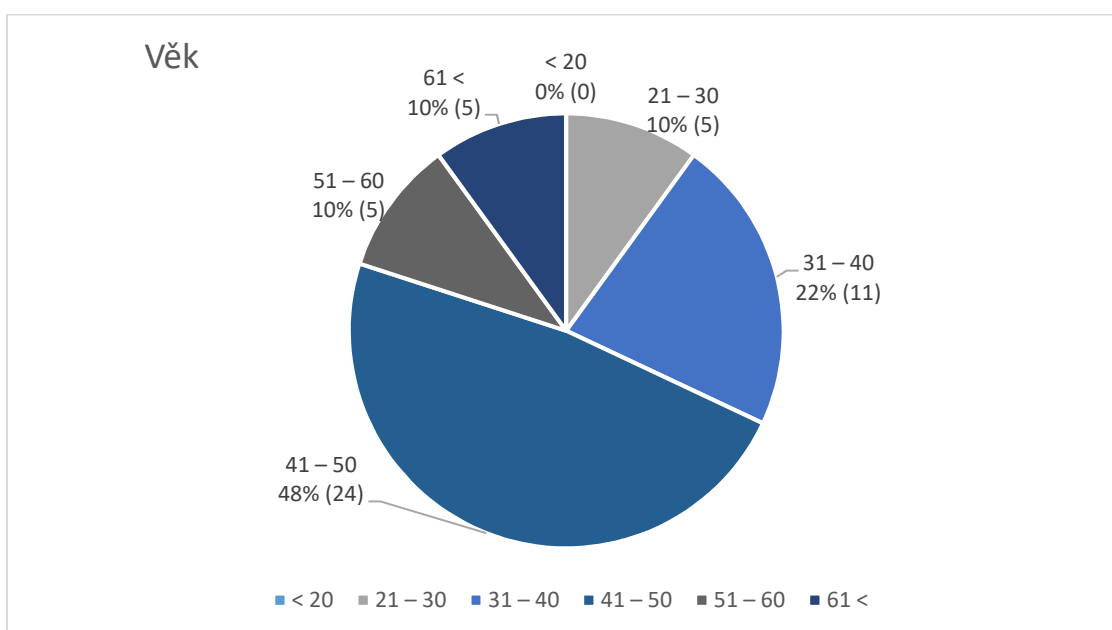
4.3 Charakteristika respondentů

Dotazníky jsou vyplňovány vystavovateli na jednotlivých festivalech. Dle vyplněných identifikačních údajů lze určit, že převažují ženy nad muži, jak je vidět z následujícího grafu. Konkrétně se jedná o 34 žen (68%) a 16 mužů (32%).

Graf 1: Respondenti dle pohlaví, zdroj: vlastní zpracování

Věk respondentů se pohybuje od 21 let do 60 a více. Nejvíce zastoupenou kategorií je ve věku 41-50 let, 24 respondentů (48%), další čítně zastoupenou kategorií je pak věk 31-40 let, 11 respondentů (22%). Ostatní věkové kategorie jsou po 10 respondentech (5%).

Graf 2: Respondenti dle věku, zdroj: vlastní zpracování

4.4 Specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství

Vybraný vzorek (podrobněji popsáný ve kapitole 4.2) devadesáti uživatelů facebooku by se dal rozdělit do dvou skupin příznivců. Do první skupiny lze řadit ty, kteří nevykazují žádné nezvyklé vyjadřování svého příklonu k esoterice či novopohanství. U druhé skupiny lze naopak pozorovat velký zájem o vše co s tímto směrem souvisí, a hlavně to ukazovat ostatním. Zveřejňují obrázky s pohanskými bohy, motivační citáty spojené s esoterikou, své andělské karty, dávají rady ostatním související s daným dnem z pohledu astrologického a někteří přidávají fotky svých tetování ve formě run. Pokud se jedná o společné znaky pro většinu uživatelů v těchto skupinách či stránkách, lze podotknout že ve většině případů zkoumaného vzorku se velmi často objevují fotky domácích mazlíčků, přírody samotné, nebo fotky z výletů do přírody. Z toho je možné vyvozovat kladný vztah k přírodě, jako společný znak. Nutné je však podotknout, že své domácí mazlíčky a fotky z výletů přidává většina uživatelů facebooku bez ohledu na to, zda jsou příznivci esoteriky, novopohanství či zcela jiného směru.

Přírodu je ovšem nutno zmínit i ve spojitosti s dotazníkovým šetřením, na otázku *V co věříte?* Byla totiž *příroda* (8 respondentů) zmiňovaná nejčastěji, stejně jako odpověď *v sebe* (8 respondentů), dále byl často zmoňován Bůh (7 respondentů), zde lze opět vidět problematiku s náboženskou příslušností podrobněji rozebíranou v kapitole 3, a láska (4 respondeti).

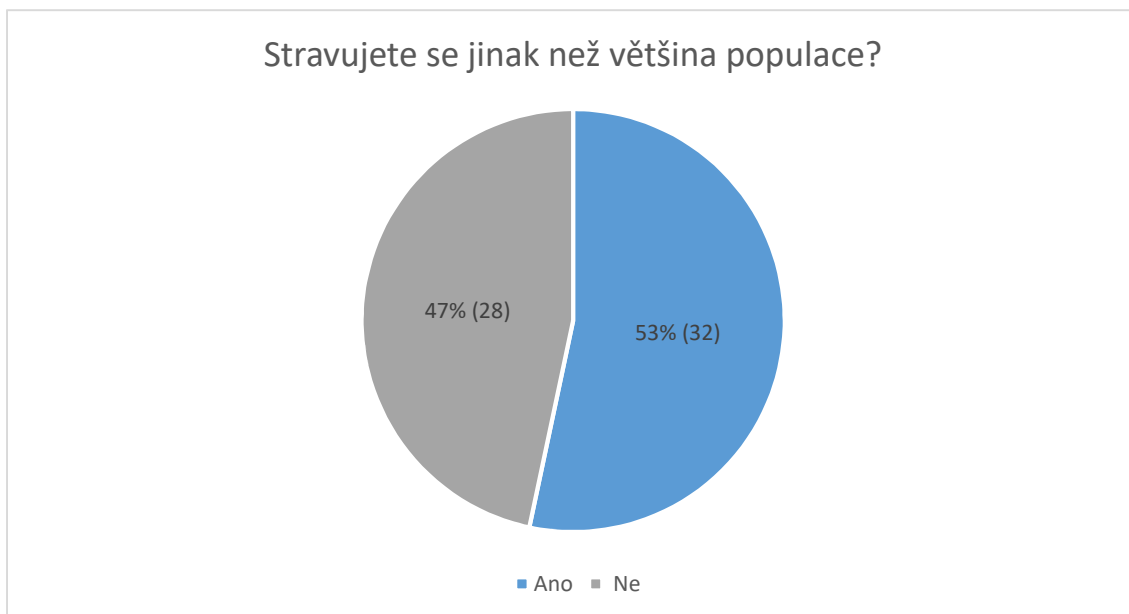
Z dotazníkového šetření také plyne, že pouze 30 z 50 respondentů by o sobě řekl, že je věřící. Skoro polovina respondentů (23 respondentů) tvrdí, že není žádné náboženství, které by jim bylo blízké. Ostatní respondenti pak jako náboženství, jim nejbližší, označovali především buddhismus (8 respondentů), alternativní náboženství (7 respondentů) a křesťanství (4 respondenti).

Z pozorování na jednotlivých festivalech (podrobněji popsáných v kapitole 4.7) lze vyvozovat konkrétnější závěry než z analýzy facebookových profilů. Většina vyznavačů esoteriky má specifický vzhled, ale i chování, vystupování a vyjadřování. Ať už se jedná o volné, často i batikované či jinak vzorované oblečení, které mimo jiné lze i na festivalech zakoupit, nebo o doplňky. Vyznavači esoteriky či novopohanství často nosí náramky korálkové nebo sestavené z různých drobných kamenů, které mají nositele ochraňovat, dodávat sílu a jiné. Vidět lze i náhrdelníky opět s kameny, korálky či symboly, které jsou často spojovány jak s esoterikou, tak s novopohanstvím, příkladem může být tzv. strom života. Opět nutno

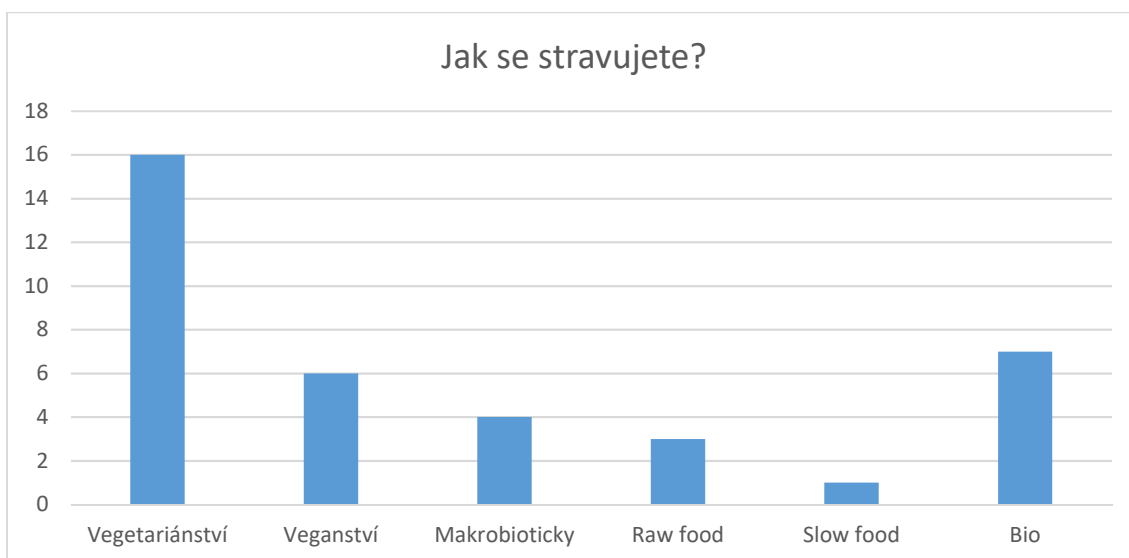
podotknout, že ne každý, koho potkáme s takovými doplňky musí být nutně příznivcem esoteriky nebo novopohanství, může se jednat i pouze o momentální módní trend, či pouhou zálibu v tomto vzhladu či stylu oblékání. Projev vyznavačů esoteriky nebo novopohanství lze popsat jako *éterický*. Vše spojují s prožitky, pocity, lze dokonce říct, že mají částečně svůj slovník. Jejich specifika lze pozorovat i ze způsobu vyplňování dotazníků. Spousta respondentů například vynechá polovinu dotazníku prázdný a dopíše, že dle jejich názoru, lze najít energii na všech místech, proto jsou s esoterikou spojena místa všechna, a proto jim přijde zbytečné označovat jednotlivá.

Z dotazníkového šetření lze dodat, že mnoho z vyznavačů esoteriky a novopohanství upravuje svůj jídelníček, přesto, že I. Š. (27. 3. 2018) říká, že jídelníček tvoří pouze 10% tohoto životního stylu. Více jak polovina z dotazovaných uvádí, že jídelníček nějakým způsobem upravuje. Velkou roli zde hraje vegetariánství, to lze přisuzovat propojení s asijskou kulturou. Také jídlo nabízené na navštívených festivalech je tomuto aspektu přizpůsobeno. Veškeré jídlo, které zde lze zakoupit je vegetariánské, některé dokonce veganské či raw. Někteří vyznavači mají k jídlu poněkud jiný přístup a uvádějí, že se stravují podle toho, co zrovna jejich tělo potřebuje nebo vyžaduje, jiní uvádějí, že se stravují jednoduše s láskou.

Láska, jak vyplývá z rozhovorů s M. C. (15. 3. 2018), I. Š. (27. 3. 2018) i M. H. (28. 3. 2018), je obecně to nejdůležitější pro vyznavače esoteriky a novopohanství. Všichni z dotazovaných uvedli právě lásku jako svou primární hodnotu v životě. Zde můžeme opět vidět značnou souvislost s hnutím hippies, podrobněji popsaného v kapitole 3. 1. 2. 2.

Graf 3: Stravování respondentů (a), zdroj: vlastní zpracování

Graf 4: Stravování respondentů (b), zdroj: vlastní zpracování

Další specifikací může být pohlaví a věk. Na všech festivalech už na první pohled převažovaly ženy ve věku mezi třiceti a padesáti lety. To je možné potvrdit i identifikačními údaji vyplněných v rozdaných dotaznících, kde ženy tvoří 68% respondentů a ve věkové kategorii dominuje možnost 41-50 let (48%), druhé místo pak zaujímá možnost 31-40 let (22%), jak je i názorně vidět z grafů v kapitole 4.3. Stejně tak je převaha žen cítit i ve všech stránkách či skupinách na facebooku zaměřených na tuto tematiku. Tento fakt potvrzuje i M.C. (15. 3. 2018), která tvrdí, že podstata této víry či životního stylu, jak to často příznivci esoteriky a novopohanství označují, musí vždy začít u ženy. Naopak I. Š. (27. 3. 2018) je toho

názoru, že nelze nijak specifikovat, pohlaví či věk příznivců esoteriky a novopohanství, vše je podle ní zcela individuální.

M. C. (15. 3. 2018) tvrdí o ostatních vyznavačích: „Jsou to moudré duše, citlivé, soucitné. Já je vnímám autenticky. Když jsem v blízkosti takového člověka, je mi dobře, protože cítím jeho přirozenost. Když je člověk v egu, to znamená, že sám neví, má tam zeď, já se k němu nemůžu dostat, hodně špatně se mi s ním mluví, protože všechno, co řekne je lež. Takže pravda, je tam pravda těchto lidí, kteří jsou probuzení, otevření, jak jsou autentičtí, přirození. Takže krásně s nimi ta energie, ta komunikace plyne.“ (M. C. 15. 3. 2018)

M. C. (15. 3. 2018) ale také zmiňuje problémy, které mohou být spojeny s tímto stylem života. „Můžou být [vyznaváci] hodně senzitivní, hodně citliví. Mohou mít problémy vůbec fungovat v této společnosti v tom systému. Může se jich to hodně dotýkat, hodně to může působit na nervovou soustavu, může to být pro ně hodně nepříjemné.“ (M. C. 15. 3. 2018)

„Většinou jsou to příjemní lidé. Vnímám je velmi dobře, jelikož se snaží k životu a k sobě přistupovat jinak - s úctou, láskou a odpuštěním, ovládnutí ega.“ (M. H., 28. 3. 2018)

„Problémy jsou s tím takové, že v momentě, kdy člověk takto začne přistupovat k životu, tak se svému okolí začne zdát *divný*. Člověk začne být většinou klidnější, začne se více zajímat o svou podstatu, o přírodu, začne více vnímat Zemi jako takovou a začne o ni chtít pečovat, přestane chodit k doktorům a tak dále. Myslím si, že tomu tak je, protože jsem to sám takto prožil a obdobné situace byly popsány jinými lidmi.“ (M. H., 28. 3. 2018)

4.5 Zájem o místa spojená s esoterikou a novopohanstvím

V teoretické části bylo uvedeno, že, mezi země spojené s esoterikou patří Egypt (kapitoly 3.2, 3.1.1, 3.1.1.2). Egypt vyzdvihuje i I. Š. (27. 3. 2018), která jak sama říká, když poprvé přijela do Egypta, cítila se tam jako doma. Proto se tam ráda vrací a nadále i vracet chce. K dalším zemím, které mohou být cílem vyznavačů esoteriky je Itálie, Indie, Tibet, Palestina, Japonsko, Sýrie, Indonésie či Turecko (kapitola 3.1.1.2). V Indii a Tibetu můžeme opět najít inspiraci pro dnešní podobu esoteriky, stejně jako v Egyptě.

Dalšími významnými zeměmi, tentokrát tíhnoucí spíše k pojmu novopohanství, jsou Anglie a Irsko díky své spojitosti s Kelty (kapitola 3.1.2). Rusko a Severní Amerika jsou

spojovány se šamanstvím, jako součást kultury původních obyvatel (kapitola 3.1.2.1) a Karibik (kapitola 3.1.2.2).

Z konkrétních památek či destinací je nutné zmínit Stonehenge a Carnac (kapitola 3.2.5.1), Machu Picchu (kapitola 3.2) a městečko Lily Dale v Severní Americe (kapitola 3.2.4.4).

V České republice lze připomenout Slezsko, Jižní Čechy, Český Ráj, Novou Paku (kapitola 3.1.1.2), zámek Košátky (kapitola 3.1.1.3) či Staronovou synagogu v Praze (kapitola 3.2.7).

S keltskou kulturou jsou spjata opida příkladem může být Závist, Tetín, Stradonice nebo Třísov (kapitola 3.1.2.4.1). „Tak třeba tady [v okolí bydliště] teče Šembera, tam to mám moc ráda, tam je jedno takové staré keltské opidum, tam už je teda asi jeden kámen, ale ta energie je tam pořád cítit, pořád to tam je. Pak mám ráda Závist, to je taky opidum, já hodně inklinuji k těm Keltům, protože jejich kultura se mi velmi líbí, tam bych se vrátila, tam jsou vlastně ty naše kořeny.“ (M. C., 15. 3. 2018)

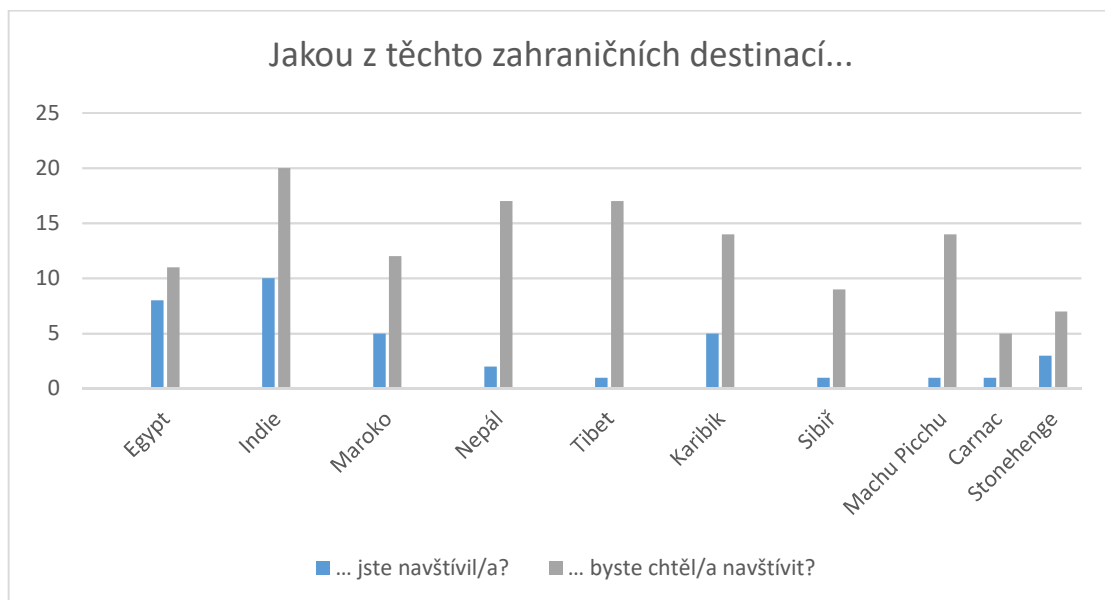
Stejně tak významnými jsou *nezvyklé* přírodní útvary jako Říp, Býčí skála, Vyšehrad, Blaník, Radhošť (kapitoly 3.1.2, 3.2.7), hrady jako Trosky, Houska či nedostavěný chrám v Panenském Týnci (kapitola 3.2.7)

V České republice lze najít i menhiry, mezi nejznámější patří Zkamenělý pastýř u Klobuk a Zakletý mnich u Drahomyšle (kapitola 3.2.7). Novodobé megalitické stavby se nacházejí například v Resort svatá Kateřina od roku 2015, Holašovicích od roku 2008 nebo Klementnici na Moravě (kapitola 3.2.7). Jak tvrdí M.C., i novodobé stavby tohoto typu mohou vyzařovat určitou energii, proto je vhodné zmínit i je.

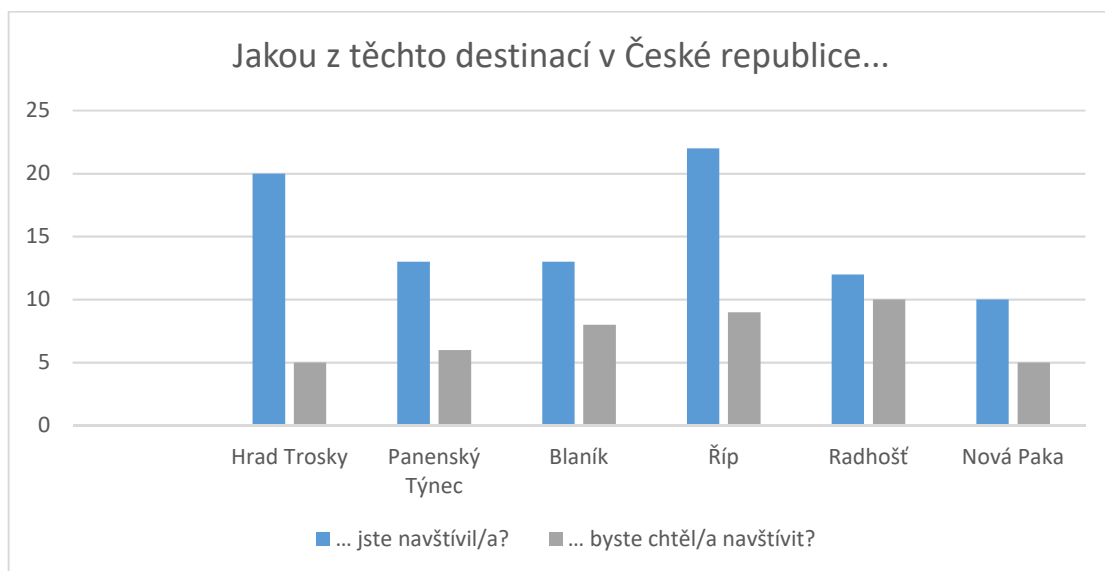
Tato zjištění jsou důležitá pro další odpověď na výzkumnou otázku (3).

Z vyplněných dotazníků plyne, že nejvíce respondentů již navštívilo ze zahraničních destinací Indii (10 respondentů), Egypt (8 respondentů), Maroko (5 respondentů) a Karibik (5 respondentů), z destinací v České republice pak horu Říp (22 respondentů), hrad Trosky (20 respondentů), Panenský Týnec (13 respondentů) a Blaník (13 respondentů). Na otázku, které z destinací by navštívit chtěli, označovali nejčastěji Indii (20 respondentů), Nepál (17 respondentů), Tibet (14 respondentů), Karibik (14 respondentů) a Machu Picchu

(14 respondentů) v rámci zahraničních destinací. V České republice vyznavače esoteriky a novopohanství láká především Radhošť (10 respondentů), Říp (9 respondentů) a Blaník (8 respondentů). Důležité je také podotknout, že mnoho respondentů doplňovalo dotazník názor, že všechna místa jsou pro ně spojená s esoterikou a každé místo má svou energii, proto tuto část nevyplňovali.

Graf 1: Zájem respondentů o zahraniční destinace, zdroj: vlastní zpracování

Graf 2: Zájem respondentů o místa v České republice, zdroj: vlastní zpracování

Výzkumná otázka (6) je pravděpodobně nejkomplikovanější na zodpovězení. V úvahu je nutné brát opět přístup vyznavačů esoteriky a novopohanství k okolí. Jak je již několikrát zmiňováno výše v této kapitole, mnoho vyznavačů těchto směrů věří, že určitou energii lze

najít kdekoli a nemusí to být žádné speciální místo, pouze některá místa mají tuto energii silnější než jiná, ale s esoterikou jsou podle těchto lidí spojena místa všechna. To potvrzuje v rozhovoru i M. C. (15. 3. 2018), která je také zastánkyní této teorie, doplňuje ovšem i určitá místa, kde sama cítí energii silnější. V první řadě se jedná o místa, pro ni osobní jako staré keltské opidum v okolí Šembery, nedaleko jejího domu, kde, jak sama podotýká, už zbyl pouze jeden kámen, ale energii je zde stále možné cítit. Dále zmiňuje i další opidum Závist. Hrady mají podle M. C. (15. 3. 2018) taky velmi výraznou energii a atmosféru, kterou lze cítit, konkrétně označuje hrad Houska a hrad Trosky, jako velmi významné, dále různé i neznámé menhiry, které lze najít i na našem území, Dívčí hrady, Mikulov, Kutnou Horu, Vyšehrad a zastavuje se u Panenského Týnce, kde je podle ní energie obrovská a je zde cítit magma Matky Země. Jako poslední upozorňuje ještě na Krtov u Tábora, kde prý někdo postavil pyramidku, která také vyzařuje léčivou energií a je využívána k léčení zvířat i lidí.

„Je to složité. Já tu esoteriku nedokážu spojit s ničím konkrétním a přesto se vším.“ (I. Š., 27. 3. 2018) dále říká, že pro ni osobně je místo spojené s esoterikou či novopohanstvím jakékoliv místo, kde se nachází voda. Ať už se jedná o jezero, řeku nebo jenom malý pramen. I. Š. (27. 3. 2018), jak sama tvrdí, cítí energii z vody, proto podle ní nelze označit specifické místo, které by bylo více či méně s esoterikou spojené.

M. H. (28. 3. 2018) má podobný pohled na věc. „S esoterikou jsou spojena všechna místa, ze kterých cítíte klid, pohodu – hlavně příroda.“ Přírodu obecně považuje M. H. (28. 3. 2018) jako velkou část esoteriky a spojování člověka s *nadpřirozeným*. Stejně jako I. Š. (27. 3. 2018) tedy nezmiňuje žádné konkrétní místo, a je toho názoru, že se to takto specifikovat nedá.

Z dotazníků je poněkud problematické určit tato místa, protože většina respondentů právě tuto část dotazníku vynechává s poznámkou o energii, kterou lze najít na každém místě. Nicméně respondenti, kteří tuto část nevynechávají označují nejčastěji hrad Trosky, Panenský Týnec, Blaník a Říp.

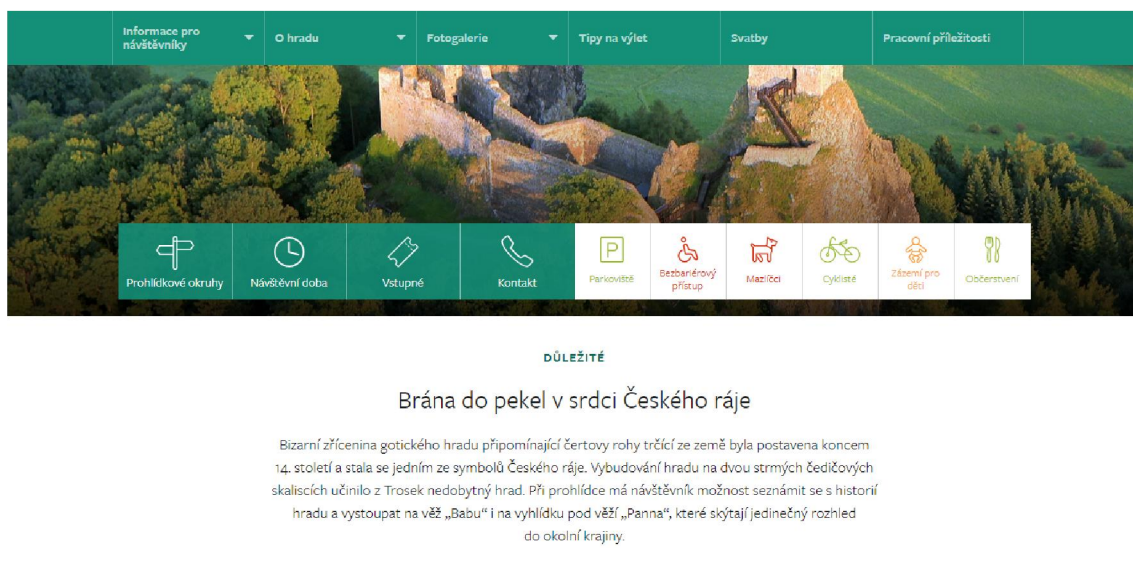
Při zodpovídání otázky (7) zkoumá práce následující místa, vyznačící esoteriky a novopohanství označena jako energeticky bohatší: hrad Houska, hrad Trosky, Kutná Hora, Vyšehrad, Panenský Týnec, Blaník a Říp. Všechna tato místa jsou součástí marketingu

cestovního ruchu, avšak pouze některá z nich využívají potenciálu spojeného s esoterikou a novopohanstvím.

Podle analýzy webových stránek hradu Houska a hradu Trosky, obě tato místa pracují s esoterickým potenciálem a myšlenkou pekelných bran jako součástí hradu, jak je vidět z hradhouska.cz (2018) a NPÚ (2018). Na obou webových stránkách lze vidět hned na úvodních stránkách spojitost s těmito pekelnými bránami. V případě hradu Houska je zajímavé i grafické zpracování webových stránek, který se už samotný snaží navodit *pekelnou* atmosféru.

Obrázek 3: Webová stránka hradu Houska, zdroj: Hradhouska.cz (2018)

Obrázek 4: Webová stránka hradu Trosky, zdroj: NPÚ (2018)

V případě Kutné Hory a Vyšehradu se jedná o zcela jiný přístup. Obě tyto turistické destinace se zaměřují spíše na svoji historii. Vyšehrad (2016) na svých webových stránkách láká návštěvníky svou bohatou historií, nelze však najít ani zmínku o místní atmosféře, energii či něčem jinak esotericky či novopohansky zaměřeném. Kutná Hora (2016) opět pozornost kladena na historii, především pak na středověkou slávu, města. Velký prostor na svých stránkách dává město právě jednotlivým historickým památkám, stejně jako u Vyšehradu však opomíjí celkovou atmosféru, kterou může právě Kutná Hora nabídnout. Město Kutná Hora pořádá také mnoho kulturních akcí, bohužel opět bez jakékoliv nabídky pro vyznavače esoteriky a novopohanství. Konkrétně oblast Kutné Hory podrobně popisuje Petra Kubů (2016) ve své práci *Legenda a pověsti a jejich využití v cestovním ruchu*.

Naopak Městys Panenský Týnec (2018), v souvislosti s nedostavěným chrámem, na svých stránkách zmiňuje krom historie chrámu a pověstí s ním spojenými i výraznou energetickou sílu vyzařující v této oblasti.

Hory Blaník a Říp ale opět nepracují s potenciálem esoteriky a novopohanství. Jak lze vidět z webových stránek AOPK ČR (2018) se zaměřuje spíše na propagaci přírodních krás hory Blaník. Lounovicepodblanikem.cz (2006) však alespoň upozorňují na pocity, který v návštěvníkích může Blaník vyvolat. Hora-rip.cz (2018) zaměřuje pozornost na legendu Praotce Čecha spjatou právě s touto horou. Stejný zdroj (2018) zmiňuje i magnetovec, jako příměs v čediči, který horu tvoří, ale spíše pouze z geologického pohledu než energetického. Region-tour.cz (2018) se popisují horu Říp podobným způsobem, a to prvotním připomenutím Praotce Čecha a následně popisem krajiny a vzniku hory.

4.6 Nabídka cestovních kanceláří a cestovních agentur

K zodpovězení výzkumné otázky (4) bylo využito analýzy webových stránek cestovních kanceláří a cestovních agentur. Ačkoliv v zahraničí existují cestovní kanceláře, které se specializují pouze na takto orientované zájezdy, v České republice se nesetkáme ani s jednou. Příkladem zahraničních agentur nabízející zájezdy spojené s esoterikou a novopohanstvím může být Aya Advisors, která se, dle svých stránek (2018), zaměřuje na šamanismus a zájezdy propojené s užíváním halucinogenních látek jako součást duchovního rituálu. Dále lze jmenovat Spirit Tours, cestovní kancelář, která je, podle svých webových stránek (2018),

zaměřena především na osobní rozvoj a různé léčebné a duchovní metody, nabízející zájezdy po celém světě. Často používanou metodou je jóga, jako cesta k vnitřnímu uvědomění a klidu, zúčastnit se ale lze i pobytu mezi budhistickými mnichy či cesty odpuštění v oblasti jihovýchodní Asie. Další cestovní agenturou, soustředící se především na zájezdy zahrnující meditaci jako duchovně ozdravnou metodu, například do Peru nebo Guatemaly, je také Journey of the Spirits, jak uvádí na svých stránkách (2018).

Jak je již zmíněno, v České republice se žádná podobná cestovní kancelář či agentura nevyskytuje. Relevantní nabídky, které měly charakter zájezdů, nabízených cestovními kancelářemi či agenturami, spojených s esoterikou a novopohanstvím byly ke dni 25. 3. 2018 pomocí vyhledávače google nalezeny čtyři, a to zájezdy od Cestovní kanceláře Adventura, CK Rajbas, ESO travel a Superzajezdy.cz. Jako klíčová slova byla využita *esoterika zájezd, pohanství zájezd, šamanismus zájezd*. Tyto cestovní kanceláře či agentury nabízejí jako součást programu určitých zájezdů aktivity, které by vyznavače esoteriky a novopohanství mohli zajímat. Cestovní kancelář Adventura, jak uvádí sama (2018), nabízí zájezd gruzínským Kavkazem ke Kazbeku, který slibuje *živou* pohanskou víru Džvarismus, která zde přetrvala a s ní spojené pohanské svatyně a rituály. Dále CK Rajbas (2018) má ve své nabídce zájezd do Mexika s částečným zaměřením na mayskou kulturu. Cestovní kancelář ESO travel (2018) zase nabízí zájezd Indie – Zlatý trojúhelník, tedy trojúhelník Dillí – Džajpur – Ágra. V neposlední řadě, jak cestovní agentura Superzajezdy.cz (2018) nabízí zájezd Tibet – Čína – Amdo – Kham – Koňský a šamanský festival, který umožňuje zúčastnit se tibetského šamanského festivalu.

Důležitou součástí cestovního ruchu spojeného s esoterikou a novopohanstvím jsou tzv. expedice, které jsou pořádány jednotlivci. Nejznámější z nich je pravděpodobně Petr Chobot, dle svých webových stránek biolog a terapeut vycházející ze šamanských praktik, kterého zmiňuje i M. C. (15. 3. 2018), organizující ročně několik expedic do Peru, jak uvádí na svých webových stránkách (2018). Jak píše sám Jiří Hokr (2017), který se také stylizuje jakožto šaman a průvodce sebepoznáním, i on jezdí do Peru, kde se zaměřuje na cestu k sebepoznání díky peruánským šamanům. Dále vegetalista Jan Rostlinka, jak uvádí na svých stránkách (2018), organizuje výpravy do Amazonie se zaměřením na tamní šamanství, využívání Ayahuasky i její vysazování. Dalším organizátorem expedičních výprav do Amazonie je, jak sám píše, i Martin Pávek (2018), cestovatel, lektor a průvodce po Peru a Amazonii. Za zmínku určitě stojí i Vladimír Ekart, poradce pro rozvoj podnikání, projektů i osobnosti,

který se nezaměřuje na expedice samotné, nýbrž na osobní rozvoj a jeho skupinové kurzy, v této skupině je zařazen z důvodu organizování, jak uvádí Human connection (2018), vybraných kurzů osobního rozvoje v zahraničí jako je Bali, Srí Lanka nebo Nepál. Na rok 2020 plánuje Ekart dokonce cestu kolem světa za 80 dní. Další, tentokrát organizátorkou, je kartářka Daniela Hannah, která, dle své stránky (2018), nabízí mimo jiné také zájezdy. Konkrétně zájezd na Srí Lanku pro rok 2017 a zájezd do Řecka či opět Srí Lanku v roce 2018. Součástí těchto zájezdů je i každodenní posezení s numerologií, astrologií a tarotovými kartami. V neposlední řadě je nutné zmínit i Dagmar Halotovou, která, jak uvádí na svých webových stránkách (2018), pro příznivce esoteriky připravuje esoterické zájezdy na ostrov Pag v Chorvatsku, ročně v několika termínech. „V rámci celotýdenního programu je zahrnuto ranní harmonizační cvičení s prvky jógy, zpívání manter, přednášky a povídání na zajímavá témata a meditace.“ (Halotová, 2018) Stejný zdroj (2018) také slibuje možnost fakultativního výletu na Pažský trojúhelník, jenž má být energetický významným místem.

**CESTA
KOLEM SVĚTA
ZA 80 DNI**
LEDEN - BŘEZEN 2020

Cesta kolem světa za 80 dní nemusí
být jen příběh z knížky.
Vytvořte svůj vlastní příběh na této
pohádkové cestě snů...

PLÁN CESTY
Dubaj - Srí Lanka - Kuala Lumpur - Thajsko
Kambodža - Filipíny - Borneo - Bali - Austrálie - Fiji
Bora Bora - Velikonoční ostrovy - Chile - Peru
Columbie - Mexico

Human Connection s Vladimírem Ekartem
(mentorem, koučem a cestovatelem),
ve spolupráci s CK Siam Travel,
pro Vás připravili výjimečnou cestu
na kterou nezapomenete.

Vše je organizačně zajištěné. Kompletně cesta,
program, ubytování, letenky, transfery, víza
a další potřebné věci spojené s cestou.

Pro více info pište na office@vladimirekart.cz
nebo volejte 777 702 313

www.humanconnection.cz/kolemsveta

HUMAN CONNECTION SIAM TRAVEL

Obrázek 5: Propagační leták, zdroj: získáno autorkou 23. 3. 2018

Na základě odpovědí na předchozích výzkumných otázkách (3) a (4), vybraných otázek z dotazníků a rozhovorů hledá práce odpověď na výzkumnou otázku (5). Jak je již zmíněno výše, cestovní kanceláře a cestovní agentury nenabízejí příliš zájezdů a možností pro vyznavače esoteriky a novopohanství. Důležitým faktorem, na který je nutné myslet, v případě organizování zájezdu pro tímto směrem smýšlející lidi není jen destinace, o kterou by měli zájem, ale také atmosféra, kterou zájezd nabídne. Dalším kritériem by měl být počet účastníků. Čím méně účastníků, tím lepší atmosféra a tím větší zážitek pro účastníky. Jak je vidět z vyplněných dotazníků, respondenti upřednostňují cestování bez cestovní kanceláře či agentury buď úplně sami (14 respondentů) nebo s rodinou či přáteli (23 respondentů). Z rozhovorů lze soudit důvod, proč tomu tak je. Jak uvádí M. C. (15. 3. 2018), pokud je člověk někde sám, může místo a atmosféru lépe procítit, což je pro vyznavače esoteriky a novopohanství velmi důležité. Pokud by tedy se tedy některá z cestovních kanceláří chtěla zaměřit na vyznavače esoteriky a novopohanství vhodnými zahraničními destinacemi jsou Indie, Nepál, Tibet, Karibik nebo Machu Picchu. Nutné je myslet na kapacitu zájezdu, aby nedošlo ke snížení kvality zážitku účastníků. Vhodná je také spolupráce s člověkem, který se odborně zabývá nějakou oblastí esoteriky či novopohanství, který by zajistil tematický program pro účastníky, například odborník na osobní rozvoj, astrolog nebo v ideální případě místní šaman či jiný duchovní vůdce. Toto kritérium podporuje i M. H. (28. 3. 2018) „Lidé mají zájem o kurzy a poznávání těchto *esoterických* věcí.“ (M. H. 28. 3. 2018)

O zájezdy v rámci České republiky pravděpodobně nebude tak velký zájem z důvodu upřednostňování individuality, jak je zmíněno výše. Nicméně opět, pokud by cestovní kancelář uspořádala zájezd s malou kapacitou účastníků a s doprovodným programem osobního rozvoje, meditace či šamanských rituálů mohli by vyznavači esoteriky a novopohanství projevit zájem. Vhodnými místy pro tyto zájezdy jsou odlehlá místa v přírodě, z důvodu velké orientace vyznavačů esoteriky a novopohanství na přírodu a propojení s ní. Jak je vidět i z dotazníků, největší zájem mají vyznavači esoteriky a novopohanství právě pro přírodní úkazy, konkrétně kopce Říp (10 respondentů), Radhošť (9 respondentů) a Blaník (7 respondentů). Opět je nutné myslet na fakt, že mnoho respondentům příliš nezáleží na konkrétním místě, protože podle nich jsou všechna místa spojená s esoterikou a vyzařují určitou energií, ale na atmosféře.

4.7 Další zjištění

Nejmenší z festivalů, Festival zdraví a esoteriky v Týnci nad Vltavou, nabízí kromě prodejní výstavy, na které lze najít například ručně vyráběné svíčky, batikované oblečení, knihy zaměřené na esoteriky, kosmetiku, především přírodního původu, doplňky stravy, minerály a šperky z nich vyrobené, nabízí také poradny s kartáři měření aury či čtení z ruky. Kromě doplňků stravy je možné zakoupit i čerstvě vyrobená raw jídla, sladkosti či ochutnat konopné čaje. Tato prodejní výstava se nachází v hlavním sále MDK Sokolovny, kde se celý festival odehrává. Mimo to v přilehlých sálech nabízí přednášky a workshopy. Z přednášek lze zmínit *Etikoterapie- hledání příčin nemocí, Bachovy esence - síla v jemnosti, Konopné potraviny - proč je zařadit do svého jídelníčku, Meditace a práce s energií podle staroegyptských mysterijních chrámových škol* či *Jak si sami jednoduše připravíte raw pochoutky*, z workshopů pak *Láska, sex a plodnost v horoskopu, Oshova meditace na očistu srdce a dechu* či *Automatickou kresbou řešíme rodinu* (celý program viz příloha 4). Prodejní výstava je pro návštěvníky zdarma za přednášky a workshopy se platí vstupné ve výši 250 Kč (sobota 17. 3. 2018), 200 Kč (neděle 18. 3. 2018), 380 Kč (oba dny) či 300 Kč (oba dny – předprodej). Pro důchodce a studenty nabízejí organizátoři 30% slevu a děti do 15 let mají vstup zdarma i na přednášky. Za workshopy pak účastníci musí připlatit nad rámec vstupenky.

IV. Festival zdraví a esoteriky
Týn nad Vltavou

KDY: 17.-18.3.2018 SO 9 - 18, NE 9 - 16
KDE: MDK Sokolovna, Tyršova 424

Poradny s kartáři, individuální terapie, diagnostika, čtení z ruky, měření aury, míchání esencí aj.
Přednášky na zajímavá témata, workshopy.
Velká prodejní výstava v hlavním sále - knihy, svíčky, šperky, kameny, oděvy, karty, kosmetika, zdravá výživa, aromaterapie, doplňky stravy, bylinky, čaje, koření a mnoho dalšího.
Na prodejní výstavu vstup ZDARMA.

Celodenní vstupné na přednášky na místě:
Sobota 250,- Neděle 200,- So + Ne 380,-
Důchodci a studenti sleva 30%, děti do 15 let zdarma
Workshopy mají ještě samostatné vstupné nad rámec celodenní vstupenky.

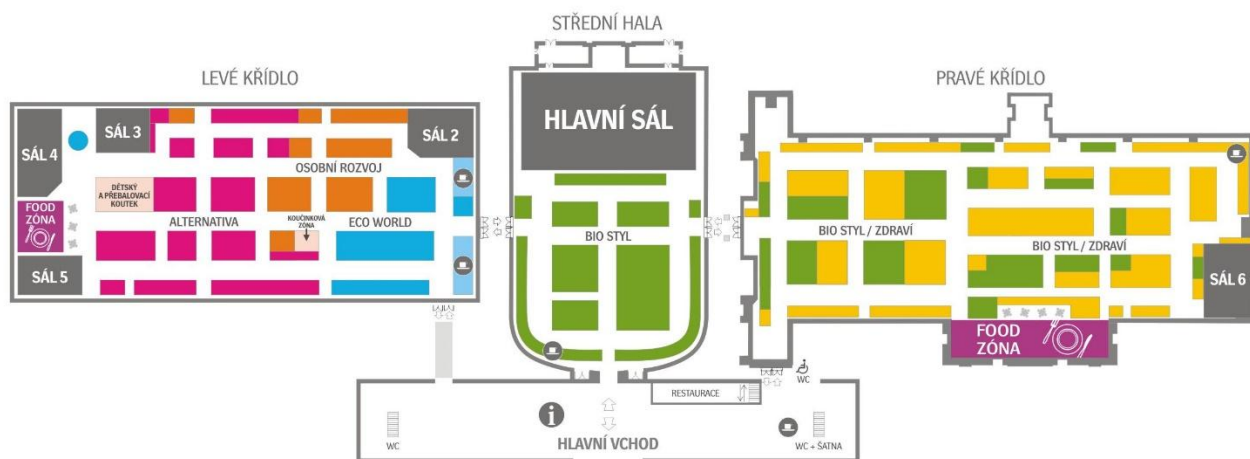
V předprodeji od 19.2. 2018 So + Ne 300,-
Srdíčko zdravá výživa, Mostecká 267, Týn nad Vltavou (naproti cukrárně u mostu)
Masáže Lenka Valková, Hlinecká 698, 607938683
www.cestouduhy.cz

Pořadatel: **MASÁŽE** LENKA VALKOVÁ
Partneři festivalu: **MCKV** Týn nad Vltavou
E JADERNÁ ELEKTRÁRNA TEMELÍN SKUPINA ČEZ
RICHMONT-CZ CNC strojnická a elektrotechnická výroba
extruda
Autoservis NOVOTNÝ

Obrázek 6: Leták Festivalu zdraví a esoteriky, zdroj: tnv.cz (2018)

Druhý z navštívených festivalů, Miluj svůj život, pořádaný v Praze na Gymnáziu Omská, opět nabízí prodejní výstavu zdarma. Nabízený sortiment je převážně stejný jako na Festivalu zdraví a esoteriky, z produktů navíc lze zmínit nádoby na čištění vody či vykuřovadla. Opět je možné využít služby kartářů nebo čtení z ruky. Navíc byla v budově místnost vyhrazená pouze pro jídlo, to bylo možné zakoupit veganské či raw. Další místnost byla vyhrazena pro čajovnu, kde mohli návštěvníci odpočívat s čajem nebo vínem. Místnosti v druhém patře budovy a tělocvična byly věnovány přednáškám jako *Mimozemšťané mezi námi*, *Šamanismus peruánské amazonie s meditací a silová zvířata*, *Co je a jak nás ovlivňuje limbický otisk*, *Magie, černá magie – proč a jak se chránit* či *Léčení slovem* (celý program viz příloha 5). Pro návštěvu přednášek je opět nutno zaplatit vstupné od 85 Kč do 550 Kč odvíjené dle jednotlivých dní, časů návštěvy a slev, které má právo návštěvník využít.

Největší z navštívených festivalů, Evolution, se na rozdíl od předchozích nezaměřuje pouze na esoteriku či novopohanství, ale na *alternativní* způsob života jako celek, zahrnuje tak i zdravý či životní styl. Pouze růžová část v levém křídle označená jako ALTERNATIVA (viz obr. 7) se věnuje esoterice a novopohanství.

Obrázek 7: Plánek hal, zdroj: festivalevolution.cz (2018)

Tento festival se koná na Výstavišti Praha Holešovice, i to drůrazňuje jeho velikost. Jako jediný z festivalů byl také více propagován. Plakáty spojené s festivalem bylo možné vidět jak v prostředcích pražské hromadné dopravy, tak i na billboardech u silnic. Nabídka v sekci ALTERNATIVA je opět velmi podobná předchozím festivalům, objevují se zde i někteří vystavovatelé z výše zmíněných festivalů. Opět je také možné dostat veganské, vegetariánské a raw jídlo v stánků s občerstvením. Místo je vyhrazeno i pro jednu čajovnu a jednu kavárnu,

jako místa pro odpočinek návštěvníků. Součástí areálu je i 6 sálů pro jednotlivé přednášky probíhající během celého festivalu, příkladem může být *Poselství indiánů Arhuacos, Květ života, Nemoci pocházejí z emocí, Stravování dlouhověkosti, Kolapsy civilizací* či *Regresivní terapie jako cesta sebepoznání – O čem to je?* (celý program viz příloha 6). Vstupné v tomto případě platí pro celý areál včetně výstavy, konkrétní ceny lze vyčíst z obrázku 8.

Vstupné		
Základní 1-denní vstupné	do 31.12.2017	170,-
Základní 1-denní vstupné	do 15.3.2018	200,-
Základní 1-denní vstupné	od 16.3.2018	230,-
Základní 1- denní vstupné	na místě	230,-
Základní 3-denní vstupné	do 15.3.2018	500,-
Základní 3-denní vstupné	od 16.3.2018	550,-
Základní 3-denní vstupné	na místě	550,-
Zvýhodněná 1-denní vstupenka (studenti do 26 let včetně, senioři od 65 let, ZTP)	na místě	150,-
Děti do 12 let včetně ZTP/P s 1 osobou jako doprovod		zdarma

Vstupné zahrnuje také festivalový program.

Obrázek 8: Vstupné festivalu Evolution, zdroj: festivalevolution.cz (2018)

Z dotazníkového šetření lze vidět, že nejvíce zastoupené, z hlediska sortimentu prodávaného na výše zmíněných festivalech, jsou kameny (9 respondentů), knihy (8 respondentů) a šperky (7 respondentů), dále pak svíčky (6 respondentů), oblečení (5 respondentů) a zdravá výživa (4 respondenti).

K dotazníkovému šetření a průběhu festivalů je vhodné dodat následující fakt – čím je festival menší, tím jsou lidé ochotnější a, jak by sami vyznavači esoteriky a novopohanství řekli, autentičtější. Na nejmenším z navštívených festivalů, Festivalu zdraví a esoteriky v Týnu nad Vltavou, lze vidět, že vystavovatelé se opravdu zajímají o dané téma, jsou ochotni pomoci, rádi si popovídají o tématu, sdílí svoje názory a rádi vyslechnou názory ostatních. Festival působí rodinným dojmem a člověk se zde cítí příjemně. Naopak na největším navštíveném festivale, Evolution, se člověk cítí pouze jako na prodejní výstavě. Lidé jsou převážně neochotní a pokud si u nich člověk nechce nic koupit, moc je nezajímá. Samozřejmě se zde najdou i výjimky, příkladem může být stánek internetové televize *Cesty k sobě*, kde si rádi vyslechnou jakýkoliv názor. Přesto, že stránky festivalu slibují na 400 vystavovatelů, většina z nich se věnuje spíše

zdravému životnímu stylu než esoterice (jak je možné vidět z obr. 7), proto se okruh potenciálních respondentů zužuje na přibližně třicet až čtyřicet. Dalším háčkem je, že na festivalu Evolution se lze setkat i s vystavovateli účastnících se předchozího pražského festivalu Miluj svůj život, kteří již dotazníky vyplňovali. Festival Evolution lze tedy popsat jako čistě komerční, bez duchovního přesahu a atmosféry, na která je pro vyznavače esoteriky a novopohanství tím nejdůležitějším.

Vystavovatelé na festivalech zaměřených na esoteriku či novopohanství by se dali rozdělit na dvě skupiny. Do první skupiny lze řadit vystavovatele, kteří se o tento směr opravdu zajímají a snaží se i návštěvníkovi dát něco navíc než jen prodat svůj produkt. Ty můžeme najít spíše na menších, lokálních akcích. Do druhé skupiny pak patří lidé, kteří se o esoteriku zajímají spíše z profesní stránky. Bohužel tato skupina je většinová, jak lze vidět i z dotazníkového šetření, kde 21 respondentů uvedlo, že jsou na akci z důvodu výdělku, dalších 16 pak z důvodu propagace svých výrobků. Z dotazníkového šetření dále plyne, že 18 z 50 respondentů podobné akce navštěvuje pouze jako vystavovatel, nikoliv jako návštěvník. Tato skupina bývá právě na akcích masových jako je například již výše zmíněný festival Evolution. I v dotaznících se tento aspekt projevil. Většina vystavovatelů či prodejců, kteří se opravdu považují za vyznavače esoteriky a novopohanství i v osobním životě upřednostňuje malé lokální akce, kvůli lidem a atmosféře, kdežto lidé s profesním zájmem upřednostňují spíš velké až masové akce z důvodu většího výdělku.

V rámci zkoumání dané problematiky se autorka stala členem skupin na facebooku, konkrétně se jedná o skupiny ESOTERIKA a Nekomerční esoterika, jak je již zmíněno v kapitole 4.2. V této souvislosti bylo zaznamenáno nezvyklé množství příspěvků od členů v daných skupinách. Na základě toho bylo ke dni 17. 4. 2018 zkoumáno posledních 50 příspěvků v každé skupině. Tyto příspěvky lze rozdělit do 5 kategorií a to: výklad karet (35 příspěvků), články spojené s esoterikou (24 příspěvků), citáty (16 příspěvků), nabídka služeb (13 příspěvků), prosby o pomoc ostatních (7) a sdílené události (5 příspěvků).

5 Shrnutí výsledků

Prvním, již výše zmíněným, cílem je zjistit, jak se odlišují vyznavači esoteriky a novopohanství od ostatních, neboli určit jejich specifika. K dosažení tohoto cíle využívá tato práce výzkumné otázky (1).

(1) Jaká jsou specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství?

Mezi vyznavače esoteriky a novopohanství se řadí spíše ženy než muži, často ve věkové kategorii 30 – 50 let. Co se vzhledu týká často nosí volné oblečení a doplňky z korálků, drobných minerálů, či symbolů spojených s esoterikou a novopohanstvím, nemusí to však být podmínkou. Obvykle upravují svůj jídelníček, nejčastěji se jedná o vegetariánskou, veganskou a bio stravu často také v kombinaci. Převážně se zaměřují na přírodu, své pocity a prožitky a primární hodnotou je pro ně láska.

Dalším cílem je stanovit, o která místa by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem na základě literární rešerše a pracuje s výzkumnou otázkou (2).

(2) O jaké destinace/atraktivitu cestovního ruchu by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem?

Vyznavači esoteriky a novopohanství by mohli mít zájem o Egypt a Indii, jakožto země s dlouhodobou tradicí a spjaté se starověkou moudrostí. Indie a Tibet mohou lákat vyznavače esoteriky i díky náboženství, neboť k asijským náboženstvím má esoterika také velmi blízko. Dále Rusko a Karibik jakožto destinace spjaté se šamanismem mohou přitahovat zase novopohansky laděné příznivce, stejně tak Stonehenge a Carnac, jako významné megalitické památky a opomenout nelze ani Machu Picchu. Na území České republiky pak pozornost vyznavačů esoteriky a novopohanství může přitahovat Nová Paka, opida Závist a Tetín, hory Říp, Blaník, Radhošť, Býčí skála, Vyšehrad, hrady Houska a Trosky, Panenský Týnec, les Bor, či menhiry Zkamenělý pastýř a Zakletý mnich.

Na tato zjištění navazuje i třetí cíl práce a to zjistit, o která z výše zmíněných míst mají vyznavači esoteriky a novopohanství skutečný zájem pomocí výzkumné otázky (3).

(3) O jaké z těchto destinací/atraktivit cestovního ruchu mají vyznavači esoteriky a novopohanství skutečně zájem?

Z výše zmíněných zahraničních destinací mají vyznavači esoteriky a novopohanství skutečně zájem o Indii, Tibet, Karibik a Machu Picchu a často dodávají ještě Nepál. V rámci České republiky pak mají tito lidé zájem převážně o Radhošť, Říp a Blaník.

Práce se také snaží zmapovat nabídku cestovních kanceláří a cestovních agentur pro vyznavače esoteriky a novopohanství v ČR. K tomu slouží výzkumná otázka (4).

(4) Jaká je nabídka cestovních kanceláří a cestovních agentur pro vyznavače esoteriky a novopohanství v České republice?

V zahraničí existují cestovní kanceláře a cestovní agentury, které se zaměřují právě na vyznavače esoteriky a novopohanství. Příkladem může být Aya Advisors, Spirit Tours či Journey of the Spirit. V České republice se žádná cestovní kancelář ani cestovní agentura tímto směrem neubírá, pouze některé nabízejí zájezdy, které by mohly částí svého programu zaujmout i vyznavače esoteriky či novopohanství. To je také důvodem, proč jsou v České republice, v této oblasti, mnohem významnější individuální expedice či zájezdy specializované pro vyznavače těchto směrů. Takovéto expedice či zájezdy organizuje například Petr Chobot, Jiří Hokr, Jan Rostlinka, Martin Pávek či Vladimír Ekart.

S předchozími zjištěními pracuje otázka (5), které napomáhá dosažení dalšího cíle, a to navrhnout, jak by mohli cestovní kanceláře a cestovní agentury rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství.

(5) Jak by mohly cestovní kanceláře a cestovní agentury rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství?

V rámci zahraničních zájezdů by se takovéto cestovní kanceláře měly zaměřovat především na destinace jako je Indie, Nepál, Tibet, Karibik či Machu Picchu. Důležitý je v tomto případě program, kdy by daná cestovní kancelář spolupracovala s někým, kdo se těmto směrům věnuje, například místního šamana nebo jiného *duchovního vůdce*. Důraz musí být kladen i na celkovou atmosféru zájezdu, protože atmosféra, pocity a prožitky jsou pro potenciální účastníky tím nejdůležitějším. I to je důvod, proč by bylo vhodné volit omezené množství účastníků každého zájezdu na maximálně 10 osob.

V rámci České republiky by pravděpodobně velký zájem o zájezdy, ze strany vyznavačů esoteriky a novopohanství, nebyl, vzhledem k tomu, že takto zaměřeni lidé jsou spíše

individualisty a ideálně si dané místo procítí sami bez jakýchkoli rušivých elementů, nicméně pokud by se opět zájezd zkombinoval s určitým kurzem duchovního rozvoje, mohlo by to přilákat jejich zájem. V tomto případě je vhodným místem pro pořádání Radhošť, Říp či Blaník.

Předposledním cílem práce, je zjistit, jaká místa jsou spojena s esoterikou a novopohanstvím podle vyznavačů esoteriky a novopohanství. K tomuto účelu slouží výzkumná otázka (6).

(6) Jaká místa v České republice jsou spojena s esoterikou a novopohanstvím podle jejich vyznavačů?

Při zjišťování odpovědi na tuto otázku naráží práce na problém pohledu vyznavačů esoteriky a novopohanství na svět. Podle nich jsou totiž s esoterikou spojena místa všechna, pouze některá jsou prý energeticky hodnotnější než jiná. Za energeticky hodnotnější místa pak považují hrad Housku, hrad Trosky, Kutnou Horu, Vyšehrad, Panenský Týnec, Blaník a Říp.

V neposlední řadě práce zjišťuje, zda jsou tato energeticky hodnotnější místa součástí marketingu cestovního ruchu pomocí výzkumné otázky (7).

(7) Jsou tato místa součástí marketingu cestovního ruchu?

Všechna místa uvedená v předchozí otázce jsou součástí marketingu cestovního ruchu, avšak pouze některá pracují s potenciálem esoteriky či novopohanství, a to hrady Houska a Trosky a Panenský Týnec. V případě Blaníku lze vidět alespoň lehký náznak navození atmosféry z webových stránek.

Tabulka 2: Shrnutí cílů práce, výzkumných otázek a jejich odpovědí

Cíl	Výzkumná otázka	Odpověď
Zjistit specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství	<i>(1) Jaká jsou specifika vyznavačů esoteriky a novopohanství?</i>	→ Převážně ženy → 30 - 50 let → Vybraná úprava jídelníčku → Orientace na přírodu, pocity, prožitky, lásku

Stanovit, o která místa by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem	<i>(2) O jaké destinace/atraktivit CR by mohli mít vyznavači esoteriky a novopohanství zájem?</i>	→ Egypt, Indie, Tibet, Rusko, Karibik, Stonehenge, Carnac, Machu Picchu → Nová Paka, Závist, Tetín, Říp, Býčí skála, Vyšehrad, Blaník, Radhošť, Houska, Trosky, Panenský Týnec, les Bor, Zkamenělý pastýř, Zakletý mnich
Zjistit, o která místa mají skutečně vyznavači esoteriky a novopohanství zájem	<i>(3) O jaké z těchto destinací/atraktivit CR skutečně mají zájem vyznavači esoteriky a novopohanství?</i>	→ Indie, Nepál, Tibet, Karibik, Machu Picchu → Radhošť, Říp, Blaník
Zjistit, jaká je nabídka CK a CA pro vyznavače esoteriky a novopohanství v ČR	<i>(4) Jaká je nabídka CR pro vyznavače esoteriky a novopohanství CK a CA?</i>	→ V zahraničí specializované CK a CA → V ČR jsou podstatnější individuálně organizované expedice a zájezdy
Navrhnout, jak by mohly CK a CA rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství	<i>(5) Jak by mohly CK a CA rozšířit nabídku pro vyznavače esoteriky a novopohanství?</i>	→ Zájezdy pro malé skupiny do destinací jako je Indie, Nepál, Tibet, Karibik, Machu Picchu s programem zaměřeným na duchovní rozvoj či jiné esoterické praktiky → Důraz na atmosféru a prožitky účastníků
Zjistit, jaká místa jsou spojená s esoterikou a novopohanstvím v ČR podle jejich vyznavačů	<i>(6) Jaká místa v ČR jsou spojena s esoterikou a novopohanstvím?</i>	→ Hrad Houska, hrad Trosky, Kutná Hora, Vyšehrad, Panenský Týnec, Blaník, Říp
Zjistit, zda jsou místa spojená s esoterikou a novopohanstvím v ČR součástí marketingu CR	<i>(7) Jsou tato místa součástí marketingu CR?</i>	→ Všechna tato místa jsou součástí marketingu CR, ale pouze hrad Houska, hrad Trosky, Panenský Týnec pracují s esoterickým potenciálem

Zdroj: vlastní zpracování

6 Závěry a doporučení

Alternativní náboženství jsou čím dál populárnější, jak je psáno již v úvodu. Pojmy jako je esoterika, pohanství nebo v tomto případě novopohanství lákají čím dál více lidí. Je však nutné dát si pozor a rozlišovat, kdo se těmto směrům věnuje ze svého přesvědčení a kdo pouze kvůli svému prospěchu či výdělku. O tomto nebezpečí svědčí i nedávno znovu projednávaný soudní proces s *Guru Járou*, který prý za účelem pomoci své *studentky* znásilňoval. Pokud se ale člověk zaměří právě na skupinu vyznavačů esoteriky a novopohanství, která se těmto směrům věnuje ze svého přesvědčení, je možné zjistit, že tito lidé jsou velmi svérázní. Na první pohled není kolikrát ani možné je rozeznat od ostatních. Pokud se s nimi ale dáte do řeči a zmíníte právě toto téma, je z nich téměř někdo jiný a lze z nich cítit, že jejich pohled na svět je naprosto odlišný. Pracovat s těmito lidmi není lehké, právě z důvodu jiného vnímání a jiných priorit, je to ovšem bezpochybně zajímavé zkusit, jak se na svět může dívat někdo jiný.

Během šetření bylo zjištěno, že takto orientovaní lidé mají skutečný zájem o destinace jako je Indie, Nepál, Tibet, Karibik a Machu Picchu. Z míst v rámci České republiky se zaměřují spíše na přírodu, konkrétně tedy na hory Říp, Blaník a Radhošť.

Na rozdíl od zahraničí, kde už plně fungují cestovní kanceláře či cestovní agentury zaměřující se na vyznavače esoteriky a novopohanství, v České republice je obtížné najít byť jen jeden zájezd takto zaměřený v rámci nabídky stávajících cestovních kanceláří či agentur. Vhodným produktem cestovního ruchu zaměřeným na vyznavače těchto směrů by byl zájezd do destinací jako je Indie, Nepál, Tibet či Karibik s programem osobního rozvoje či jiných takto zaměřených kurzů. Je nutno dbát na omezenou kapacitu zájezdu, ideálně maximálně deset účastníků, z důvodu nenarušení klidné atmosféry, jež je pro vyznavače esoteriky a novopohanství důležitá.

Za místa v České republice s esoterikou či novopohanstvím spojená považují sami vyznavači hrady Houska a Trosky, Kutnou Horu, Vyšehrad, Panenský Týnec, Blaník a Říp. V marketingu cestovního ruchu využívá spojitost s esoterikou pouze hrad Houska, Trosky a Panenský Týnec.

Nutno také podotknout, jak obtížné je s vyznavači esoteriky a novopohanství pracovat. Svým jiným pohledem na svět, sice člověku dají spoustu informací, ne vždy však souvisejících s pokládanou otázkou. V případě vedených rozhovorů je ještě možné dotazované jistým

způsobem *směřovat* daného člověka či upřesňovat, jak je otázka myšlena. V případě dotazníků je tento problém obtížnější. V případě dalšího šetření je vhodné vysvětlit jednotlivé pojmy a zároveň dotazník připravit co nejkratší, nejstručnější a není vhodné používat otevřené otázky. Mnoho respondentů totiž dotazník (viz příloha 1) vrací s větou jako „Nevím, co je to novopohanství, tak jsem to dál nevyplňoval.“ či „Bylo to moc dlouhé, vyplnil jsem jen to, co se mi chtělo.“ Tito lidé se zkrátka do ničeho nenutí a podle toho i vypadá jejich přístup k životu.

Dalším zajímavým tématem pro další práce by mohl být například spirituální turismus, zmíněný v kapitole 3. 2. 2. Jak tvrdí UNWTO (2013), spirituální turismus je nejrychleji rostoucím odvětvím cestovního ruchu, navíc se jedná o formu cestovního ruchu, která podporuje udržitelný rozvoj a udržuje autenticitu místa.

7 Seznam použitých zdrojů

Adherents.com. [online]. 2014 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „http://www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html“

AOPK ČR. blanic.ochranaprirody.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<http://blanic.ochranaprirody.cz/>“

Aya Advisors. ayaadvisors.org. [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://ayaadvisors.org/>“

BARRETT, David V. *Sekty, kulty & alternativní náboženství*. Přeložil Dušan ZBAVITEL. Praha: I. Železný, 1998, 411 s. ISBN 80-240-0066-0.

BERNARDINI, Enzo. *Kniha tajemných míst*. Bratislava: Příroda, 2006, 223 s. Cesta mezi mýty a záhadami minulosti. ISBN 80-07-01488-8.

Britannica.com. [online]. 2017 [cit. 2018-01-29]. Dostupné z: „<https://www.britannica.com/topic/hippie>“

Cestovní kancelář Adventura. aventura.cz [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.adventura.cz/zajezdy/6467-gruzinskym-kavkazem-ke-kazbeku/>“

Cestovní kancelář ESO travel. esotravel.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.esotravel.cz/poznavaci/indie/indie-zlaty-trojuhelnik-special/>“

CK Rajbas. rajbas.eu. [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.rajbas.eu/zajezdy/94-mexiko-zajezd-poznavaci.html>“

ČCCR – CzechTourism. *Poodhalte roušku záhad a tajemství a objevujte tajemná místa Česka*. kudyznudy.cz [online]. 2014 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „https://cestovani.idnes.cz/poodhalte-rousku-zahad-a-tajemstvi-a-objevujte-tajemna-mista-ceska-1di-/kudyznudy.aspx?c=A140430_161511_ig_sdeleni_bes“

ČESAL, Aleš a Petra NIEDERLOVÁ. *Největší archeologické záhady Čech, Moravy a Slezska*. V Praze: XYZ, 2010, 257 s. ISBN 978-80-7388-371-3.

Český statistický úřad. czso.cz [online]. 2011a [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt->

vyhledavani&vyhltext=pohanstv%C3%AD&bkv=cG9oYW5zdHbDrQ..&katalog=all&pvo=SLD9100PU-KR#w=

Český statistický úřad. czso.cz [online]. 2011b [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=OBCR614C&z=T&f=TABULKA&katalog=30719&u=v1050_VUZEMI_97_19&v=v1051_null_null_null“

ČIŽMÁŘOVÁ, Jana. *Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2004, 366 s. ISBN 80-7277-249-X.

ČTK. *Nedostavěný chrám v Panenském Týnci uzdravuje a dodává dobrou náladu*. Novinky.cz [online]. 2010 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<https://www.novinky.cz/cestovani/193521-nedostaveny-chram-v-panenskem-tynci-uzdravuje-a-dodava-dobrou-naladu.html>“

Dub.cz. [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.dub.cz/cs/velikonocni-slavnost-na-hore-rip>“

EDEL, Momo a Bertram WALLRATH. *Keltové - duchovní děti Evropy*. Olomouc: Fontána, 2009, 180 s. ISBN 978-80-7336-524-0.

EHLOVÁ, Dana. *Tajemné megalitické stavby na obou stranách kanálu La Manche*. Novinky.cz [online]. 2013 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<https://www.novinky.cz/vase-zpravy/zahranici/francie/1043-20377-tajemne-megaliticke-stavby-na-obou-stranach-kanalu-la-manche-.html>“

Facebook. facebook.com [online]. 2018a [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.facebook.com/events/578396445847508/>“

Facebook. facebook.com [online]. 2018b [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.facebook.com/events/598921647163166/>“

Facebook. facebook.com [online]. 2018c [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „https://www.facebook.com/pg/nasavrky.skanzen/events/?ref=page_internal“

Facebook. facebook.com [online]. 2018d [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.facebook.com/events/1927161607309281/permalink/2008168529208588/>“

Google maps. google.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: „https://www.google.cz/maps/@49.7434494,14.8147719,8z/data=!3m1!4b1!4m3!11m2!2s1e9hbcuaJhTmHnCOE5gpg42_OZJ4!3e3?hl=cs“

HALOTOVÁ, Dagmar. ezopag.cz [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://ezopag.cz/>“

HANNAH, Daniela. astrokarty.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.astrokarty.cz/akce-prednasky-a-udalosti/>“

HOKR, Jiří. energiezeme.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://www.energiezeme.cz/vyprava/>“

Hora-rip.cz [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<http://www.hora-rip.cz/index.php>“

Hradhouska.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<https://www.hradhouska.cz/>“

Human connection. humanconnection.cz [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://www.humanconnection.cz/mentoring-koucovani-workshopy-a-seminare>“

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Hrady a zámky hlásí rekordní návštěvnost*. denik.cz [online]. 2016 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „https://ceskolipsky.denik.cz/zpravy_region/hrady-a-zamky-hlasi-rekordni-navstevnost-20161101.html“

CHEER, Joseph M., BELHASSEN, Yaniv, KUJAWA, Joanna. *The search for spirituality in tourism: Toward a conceptual framework for spiritual tourism*. *Tourism Management Perspectives* [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: „<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973617300776>“

CHOBOT, Petr. petr-chobot.eu [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://petr-chobot.eu/cs/expedice-v-peru-4/a/>“

IGI Global. Igi-global.com [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.igi-global.com/dictionary/creative-tourism-and-cultural-heritage/39292>“

Informace o ALLfestivalu 2017. allfestival.cz [online]. 2017 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „<http://2017.allfestival.cz/2017/03/05/informace-o-allfestivalu-2017/>“

JARRATT, David, SHARPLEY, Richard. *Tourist at the seaside: Exploring the spiritual dimension*. *Tourism Studies* [online]. 2017 [cit. 2018-01-07]. Dostupné z:

„<http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468797616687560#articleCitationDownloadContainer>“

JORDAN, Harald. *Léčivá energie místa a krajiny: energický vztah mezi člověkem, jeho bydlištěm a krajinou*. Olomouc: FONTÁNA, 2010, 229 s. Spirituální geomantie v praxi. ISBN 978-80-7336-562-2.

Journey of the spirit. journeyofthespirit.com [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://journeyofthespirit.com/>“

KEMP, Hugh P. *ABC světových náboženství*. Praha: Česká biblická společnost, 2014, 127 s. ISBN 978-80-87287-65-1.

KOZÁK, Pavel. *Posvátná geometrie Čech a Moravy*. České Budějovice: ArchET, 2010, 145 s., [24] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-902394-5-6.

KUBŮ, Petra. *Legenda a pověsti a jejich využití v cestovním ruchu*. [online]. 2016. Dostupné z: „<https://theses.cz/id/avtmbd?info=1;issnlret=Legenda%3Ba%3Bpov%20a%20jejich%20vyu%C5%BEit%C3%AD%3Bv%3Bcestovn%C3%ADm%3Bruchu%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dlegenda%20a%20pov%20a%20jejich%20vyu%C5%BEit%C3%AD%20v%20cestovn%C3%ADm%20ruchu%26start%3D1>“

KUJAWA, Joanna. *Spiritual tourism as a quest*. Tourism Management Perspectives [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: „<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973617300673>“

Kutná Hora. destinace.kutnahora.cz [online]. 2016 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<http://destinace.kutnahora.cz/d/pamatky-1>“

LEUENBERGER, Hans-Dieter. *Co je to esoterika: úvod do esoterního myšlení a jazyka*. Praha: Melantrich, 1992, 181 s. ISBN 80-7023-135-1.

LEVIN, Jeff. *Esoteric healing traditions: A conceptual overview*. Explore [online]. 2008 [cit. 2018-01-04].

Dostupné z: „<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1550830707004557> „

Lounovicepodblanikem.cz [online]. 2006 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „http://www.lounovicepodblanikem.cz/rozhledna/blanik_v.php“

MÁTĽ, Vladimír. *Krajinou druidů, aneb, Keltové na území Čech*. Praha: XYZ, 2009, 233 s. České záhady. ISBN 978-80-7388-193-1.

Městys Panenský Týnec. panenskytynec.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<https://www.panenskytynec.cz/nedostaveny-goticky-chram>“

MILLS, Joy. *Žít v moudrosti*. Praha: Stratos, c1995, 80 s. ISBN 80-901472-7-5.

NORMAN, Alex, POKORNY, Jennifer. *Meditation retreats: Spiritual tourism well-being interventions*. Tourism Management Perspectives [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: „<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973617300685>“

Nový Fénix. Pavel KOZÁK. Senohraby: SPACE 4U s. r. o., 2018, 3/2018. 2464-6881

NPÚ. hrad-trosky.eu [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<https://www.hrad-trosky.eu/cs>“

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. V Praze: J. Otto, 1888-1909. 28 sv. (10. díl??)

PARGAMENT, K. (1999) 'The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No', *International Journal for the Psychology of Religion* 9(1): 3-16.

PAULÍK, Ivo a PUCHOLT, Jiří. *77 výletů na tajemná místa v Čechách*. Praha: Knižní klub, 2013, 191 s. Universum. ISBN 978-80-242-3963-7.

PÁVEK, Martin. amazonia-spirit.com [online]. 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.amazonia-spirit.com/expedice>“

PITRO, Martin, PROZAT a Petr VOKÁČ. *Bohové dávných Slovanů*. Praha: ISV, 2002, 206 s.

POGAČNIK, Marko. *Škola geomantie*. Praha: Dobra, 2000, 415 s. ISBN 80-86018-02-4.

POHRIBNÝ, Jan. *Kameny plné energie*. Lidé a Země. [online]. 2008 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<http://lideazeme.reflex.cz/clanek/kameny-plne-energie#>“

POŠTOLKOVÁ, Lucie. *Po záhadných a tajemných místech Čech, Moravy i Slezska*. Novinky.cz [online]. 2010 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<https://www.novinky.cz/cestovani/tipy-na-vylety/205028-po-zahadnych-a-tajemnych-mistech-cech-moravy-i-slezska.html>“

Region-tour.cz. horarip.eu [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<http://horarip.eu/>“

- ROACH, John. *Machu Picchu Under Threat From Pressures of Tourism*. nationalgeographic.com [online]. 2002 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: „https://news.nationalgeographic.com/news/2002/04/0415_020415_machu.html“
- ROSTLINKA, Jan. *vypravadoamazonie.cz*. [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<http://www.vypravadoamazonie.cz/novinky/>“
- ROSZAK, Theodore. *Zrod kontrakultury: úvahy o technokratické společnosti a mládeži v opozici*. Přeložil Pavel ČERNOVSKÝ. Praha: Malvern, 2015, 321 s. ISBN 978-80-7530-035-5.
- RUDGLEY, Richard. *Vzkříšení pohanství: síly zla, nebo budoucnost západní spirituality*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2008. 299 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-204-1610-0.
- SANITRÁK, Josef. *Konec zlaté éry: vliv Paula Bruntona na mystické hnutí u nás ; tragický osud a dílo Otakara Čapka ; spolek Psyché v Ostravě a Brně ; vzpomínky na Karla Weinfurtera*. Praha: Eminent, 2007, 377 s., [16] s. obr. příl. Dějiny české mystiky. ISBN 978-80-7281-289-9.
- SANITRÁK, Josef. *Kořeny, aneb, Galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk*. Praha: Eminent, 2010, 437 s. Dějiny české mystiky. ISBN 978-80-7281-328-5.
- SANITRÁK, Josef. *Legenda Karel Weinfurter: spolek Psyché a jeho osobnosti : Josef Váchal, Adolf Leonhardi, Gustav Meyrink, Jaroslav Vrchlický*. Praha: Eminent, 2006, 325 s. Dějiny české mystiky. ISBN 80-7281-166-5.
- SAURE, Jaroslav, PRUŽINOVÁ, Radka. *Stonehenge v Česku: Klentnice, Strakonice i Nemějice*. Travel Digest. *traveldigest.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<http://www.traveldigest.cz/2015/08/24/stonehenge-v-cesku-klentnice-strakonice-i-nemejice/>“
- SCHEUFLEER, Jiří. *Mystický učitel Karel Weinfurter a jeho doba*. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1991, 56 s. ISBN 80-901062-0-X.
- SINGLETON, Andrew. *The summer of the Spirits: Spiritual tourism to America's foremost village of spirit mediums*. *Annals of Tourism Research* [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: „<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738317301251>“
- SPÁČILOVÁ, Libuše a Maria WOLF. *Germánská mytologie*. Olomouc: Votobia, 1996, 133 s. ISBN 80-7198-138-9.

- Spirit Tours. spirit.tours [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://spirit.tours/>“
- Stonehenge. History.com [online]. 2010 [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: „<http://www.history.com/topics/british-history/stonehenge>“
- Superzajezdy.cz. [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „<https://www.superzajezdy.cz/zeme/cina/poznavaci-zajezdy/tibet-cina-amdo-kham-konsky-a-samansky-festival/>“
- ŠÍPEK, Jiří a Jiří ŠTÝRSKÝ. *Kapitoly z geopsychologie: (psychologicko-sociologické souvislosti cestování, turistiky a rekreace)* : tématika skript navazuje na poznatky získané v grantu GAČR č. 406/06/1192 "Geografický a mentální prostor v cestovním ruchu". Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 152 s. ISBN 978-80-7041-813-0.
- ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Na nových stezkách ducha: přehled a analýza současné religiozity*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010. 261 s., [4] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7429-060-2.
- UNESCO. *Historic Sanctuary of Machu Picchu*. Unesco.com [online]. 2018 [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: „<http://whc.unesco.org/en/list/274>“
- UNWTO. ethics.unwto.org [online]. 2013 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: „http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/vietnam_brochure9_web-1.pdf“
- VOCEL, J. E. Kamenné pomníky pohanských věků. Památky archeologické III. Praha 1859
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004, 462 s. ISBN 80-7178-798-1.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999, 151 s. Prométheus. ISBN 80-7041-099-X.
- Vyšehrad. praha-vysehrad.cz[online]. 2013 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: „<http://www.praha-vysehrad.cz/>“
- WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha: Libri, 2007, 2 sv. (591, 117 s.). ISBN 80-7277-053-5.
- WOLF, Josef. *Kdo je - kdo není v hnutí Nového věku*. Praha: Votobia, 2000. 230 s. ISBN 80-7220-092-5.

ZARZYCKÁ, Karolina. *Gotický hrad Houska je opředen mystikou a podivnými jevy*. Novinky.cz [online]. 2009 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: „<https://www.novinky.cz/cestovani/184306-goticky-hrad-houska-je-opreden-mystikou-a-podivnymi-jevy.html>“

8 Seznam obrázků

Obrázek 1: Příklad geomancie - Česká spirála.....	23
Obrázek 2: Vybraná místa spojená s esoterikou a novopohanstvím v České republice.....	38
Obrázek 3: Webová stránka hradu Houska.....	51
Obrázek 4: Webová stránka hradu Trosky	51
Obrázek 5: Propagační leták.....	54
Obrázek 6: Leták Festivalu zdraví a esoteriky	56
Obrázek 7: Plánek hal.....	57
Obrázek 8: Vstupné festivalu Evolution	58

9 Seznam grafů

Graf 1: Respondenti dle pohlaví.....	43
Graf 2: Respondenti dle věku.....	43
Graf 3: Stravování respondentů (a).....	46
Graf 4: Stravování respondentů (b).....	46
Graf 5: Zájem respondentů o zahraniční destinace	49
Graf 6: Zájem respondentů o místa v České republice	49

10 Seznam tabulek

Tabulka 1: Souhrn cílů práce a použitých metod	3
Tabulka 2: Shrnutí cílů práce, výzkumných otázek a jejich odpovědí.....	62

11 Seznam příloh

Příloha 1: Vzor dotazníků

Příloha 2: Struktura rozhovoru

Příloha 3: Kontrolní tabulky

Příloha 4: Program Festivalu zdraví a esoteriky v Týnu nad Vltavou

Příloha 5: Program festivalu Miluj svůj život

Příloha 6: Program festivalu Evolution

Příloha 1: Vzor dotazníků

Festival

1) Proč jste tady?

.....

2) Po kolikáté jste tady?

.....

3) Kolik let už podobné akce navštěvujete?

a) Jako vystavovatel

.....

b) Jako návštěvník

.....

4) Co prodáváte?

.....

5) Máte svůj obchod s tímto zbožím?

a) Ano

i) Jak dlouho?

.....

ii) Roste zájem o vaše zboží? O jaké?

.....

iii) Domníváte se, že konkurence na trhu s vaším zbožím je vysoká? Změnilo se to v průběhu času?

.....

b) Ne

Vztah k esoterice/novopohanství

6) Máte vztah k esoterice/novopohanství?

a) Ano (Jaký? Jak jste se k tomu dostal/a?)

.....

b) Ne

7) Jak dlouho se tomu věnujete?

- a) < 1 rok
- b) 2 – 3
- c) 4 – 5
- d) 6 <

8) Je nějaké náboženství, které Vám je nejbližší? Jaké? Proč?

.....

9) Řekl/a byste o sobě, že jste věřící?

- a) Ano
- b) Ne

10) V co věříte?

.....

11) Stravujete se jinak než většina populace?

- a) Ano (Jak? Proč?)
 - i) Vegetariánství
 - ii) Veganství
 - iii) Makrobioticky
 - iv) Raw food
 - v) Slow food
 - vi) Bio
 - vii) Jiné:
- b) Ne

Ostatní akce

12) Účastníte se i jiných akcí spojených s esoterikou/novopohanstvím?

- a) Ano
 - i) Jakých?

.....

ii) Proč?

.....

iii) Jaká je tam návštěvnost? (Vyšší? Nižší? V řádech...?)

.....
iv) Jsou podle vás lepší, či horší? V čem? Jak si to vysvětlujete?
.....
.....

b) Ne (Účastnil jste se dalších podobných akcí v minulosti? Proč už se jich neúčastníte?)
.....

Novopohanství/esoterika v souvislosti s cestovním ruchem

13) Máte oblíbené místo spojené s esoterikou/novopohanstvím?

a) Ano (Jaké?)
.....

b) Ne

14) Preferujete cestovat na tato místa s cestovní kanceláří/agenturou, nebo spíše individuálně, případně s přáteli? A proč?

a) S CK/CA sám/sama

b) S CK/CA s rodinou, přáteli

c) Bez CK/CA sám/sama

d) Bez CK/CA s rodinou, přáteli

15) Jakou z těchto zahraničních destinací...

	... jste navštívil/a?		... byste chtěl/a navštívit?		Považujete toto místo za spojené s esoterikou/novopohanstvím?				
Egypt	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Indie	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Maroko	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Nepál	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Tibet	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Karibik	Ano	ne	ano	ne	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									

Sibiř	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Kde? Proč?									
Machu Picchu	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Carnac	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Stonehenge	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
jiné:									

16) Jakou z těchto destinací v České republice...

	... jste navštívil/a?		... byste chtěl/a navštívit?		Považujete toto místo za spojené s esoterikou/novopohanstvím?				
Hrad Trosky	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Panenský Týnec	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Blaník	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Říp	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Radhošť	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Nová Paka	Ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
jiné:									

17) Jakou z těchto akcí...

	... jste navštívil/a?		... byste chtěl/a navštívit?		Považujete toto místo za spojené s esoterikou/novopohanstvím?				
Woodstock	ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Festival Trutnoff	ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Čajů Fest	ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
Čajomír	ano	ne	ano	ne	ano	spíš ano	spíš ne	ne	Nevím
jiné:									

18) Jaké země a místa jsou podle Vás spojena s esoterikou?

.....

19) Jaké země a místa jsou podle Vás spojena s novopohanstvím?

.....

20) Spojujete cestování s duchovními prožitky?

a) Ano (Kam? Kdy? Jak často? S kým? Kde jste se o tom dozvěděl?)

.....

.....

.....

b) Ne

21) Máte nějaké zkušenosti s:

a) Indiánskými tábory

b) Terapeutickými pobyty

c) Duchovním cvičení v rámci pobytu

d) Návštěvou jihoamerických šamanů (např. ayahuasca)

e) Ničím z výše uvedených (Měl/a byste o něco takového zájem? O co?)

Identifikační údaje

22) Jaké je Vaše pohlaví?

a) Muž

b) Žena

23) Kolik Vám je let?

a) < 20

b) 21 – 30

c) 31 – 40

d) 41 – 50

e) 51 – 60

f) 61 <

Příloha 2: Struktura rozhovoru

POHLED NA ESOTERIKU/NOVOPOHANSTVÍ

- 1. Považujete esoteriku/novopohanství spíše za víru či životní styl?**
 - 1.1. Proč? Co Vás k tomu vede?
- 2. Jak dlouho se v této oblasti pohybujete?**
- 3. Proč Vás zajímá právě esoterika/novopohanství?**
- 4. Dává Vám tato víra/životní styl něco navíc?**
 - 4.1. Co?
 - 4.2. Jak to ovlivňuje Váš život?
 - 4.3. Stravování/chování/přístup k životu/přístup k lidem/vnímání okolí...?
 - 4.4. Jak to pozitivně ovlivňuje Váš život?
 - 4.5. Jak to negativně ovlivňuje Váš život?
 - 4.6. Vyhovuje Vám tento životní styl?
 - 4.6.1. Proč ano/ne?
 - 4.7. Cítíte se jinak než dříve?
 - 4.7.1. V čem pozitivně?
 - 4.7.2. V čem negativně?
 - 4.7.3. Čím to podle Vás je?
- 5. Změnil/a byste něco ve svém životě?**
 - 5.1. Co? Jak?
 - 5.2. Proč?

HODNOTY A NORMY INFORMÁTORA

- 6. Co je pro Vás v životě důležité?**
 - 6.1. Jsou vaše hodnoty/normy ovlivněné esoterikou/novopohanstvím?
 - 6.1.1. V čem?
 - 6.2. Vaše hodnoty?
 - 6.2.1. Proč?
 - 6.2.2. Co Vás k tomu vedlo?

POČÁTKY ZÁJMU O ESOTERIKU/NOVOPOHANSTVÍ

7. Co vás přivedlo k esoterice/novopohanství?

7.1. Knihy? Znáení? Rodina?

7.1.1. Jak?

7.1.2. Jak je to dlouho?

7.1.3. Čím Vás to zaujalo?

7.1.4. Co to pro Vás přineslo nového?

8. Proč jste se tomu začal/a dále věnovat?

ZKUŠENOSTI S ESOTERIKOU/NOVOPOHANSTVÍM

9. Jaké jsou vaše zkušenosti s esoterikou/novopohanstvím?

9.1. Nejsilnější zážitek?

10. Ostatní vyznavači?

10.1. Jací jsou?

10.2. Jak je vnímáte vy?

10.2.1. Odlišují se podle Vás nějak od zbytku populace?

10.2.1.1. Jak?

10.2.1.2. Jsou s tím spojeny nějaké problémy?

10.2.1.3. Proč si myslíte, že tomu tak je?

11. Přístup ostatních k Vám?

11.1. Proč si myslíte, že to tak je?

11.2. Omezuje Vás to v něčem? (např. Kdy? Kde?)

11.3. Přispívá to k něčemu?

12. Váš přístup k ostatním?

12.1. Proč si myslíte, že to tak je?

13. Máte zkušenosti se změněnými stavy vědomí/omamnými látkami/drogami/...?

13.1. Co Vás k tomu vedlo?

13.2. Jak je to dlouho?

13.3. V jakém prostředí? (např. příroda, kulturní akce, cizí země?...)

13.4. Co to bylo?

13.5. Jaké to bylo?

13.6. Myslíte si, že je to součástí esoteriky/novopohanství?

13.6.1. Proč si to myslíte?

13.7. Zkusil/a byste to znovu?

13.7.1. Proč ano/ne?

14. Chtěl/a byste to zkusit?

14.1. Proč?

14.2. V jakém prostředí? ? (např. příroda, kulturní akce, cizí země?...)

POTENCIÁL ESOTERIKY/NOVOPOHANSTVÍ JAKO NÁBOŽENSTVÍ

15. Jaký má podle Vás esoterika/novopohanství potenciál jako náboženství?

15.1. Roste/klesá zájem? U koho?

15.1.1. Proč si to myslíte?

15.1.2. Co je podle Vás důvodem?

15.1.3. Dá se s tím něco dělat?

15.1.4. Mělo by se s tím něco dělat?

POTENCIÁL ESOTERIKY/NOVOPOHANSTVÍ V CESTOVNÍM RUCHU

16. Jaký má podle vás esoterika/novopohanství potenciál v cestovním ruchu? (výlety, zájezdy na kultovní místa,...)

16.1. Roste/klesá zájem?

16.1.1. Proč si to myslíte?

16.1.2. Co je podle Vás důvodem?

16.1.3. Dá se s tím něco dělat?

16.1.4. Mělo by se s tím něco dělat?

17. Jaká místa jsou podle Vás spojená s esoterikou/novopohanstvím?

18. Která z těchto míst Vám jsou nejbližší?

18.1. Proč?

18.2. Proč jsou podle Vás s tímto spojená?

18.2.1. Osobní zkušenosti či obecné znalosti?

18.3. Byl/a jste tam?

18.3.1. Jak to na Vás působilo?

18.3.2. Vrátil/a byste se tam?

18.3.3. Doporučil/a byste toto místo ostatním?

18.4. Jsou tato místa všeobecně známá mezi příznivci esoteriky/novopohanství v ČR?

18.5. Konají se tam nějaké akce?

19. Víte o nějakých cestovních kancelářích či agenturách, které se specializují na zájezdy pro příznivce esoteriky/novopohanství v rámci ČR, Evropy, světa?

19.1. Máte s tím nějaké zkušenosti?

19.1.1. Jaké? (pozitivní/negativní)

20. Znáte nějaké akce spojené s esoterikou/novopohanstvím?

21. Účastnil/a jste se nějakých takových akcí?

21.1. Sám/sama nebo s někým?

21.1.1. S kým?

21.2. Jak to na Vás působilo?

21.2.1. Proč?

21.3. Vrátil/a byste se tam?

21.3.1. Proč?

21.4. Doporučil/a byste tuto akci ostatním?

21.4.1. Proč?

21.4.2. Komu?

21.5. Jaká je tam návštěvnost?

21.5.1. Jak si to vysvětlujete? (Propagace? Proslulost? Samotné místo? Organizace?)

22. Chtěl/a byste se nějaké akce zúčastnit?

22.1. Proč?

23. Jsou tato akce známé/vyhlášené mezi příznivci esoteriky/novopohanství v ČR?

PROPAGACE ESOTERIKY/NOVOPOHANSTVÍ

24. Jak na Vás působí propagace esoteriky/novopohanství obecně?

25. Vnímáte nějakou propagaci esoteriky/novopohanství jako víry/životního stylu?

25.1. Jakou? (Kde? Kdy? V jaké formě?)

25.1.1. Jak to na Vás působí?

25.1.2. Jak to na Vás působí kladně?

25.1.3. Jak to na Vás působí záporně?

26. Vnímáte nějakou propagaci míst spojených s esoterikou/novopohanstvím? (Kde? Kdy?

V jaké formě?)

- 26.1. Jakou?
- 26.2. Jak to na Vás působí?
- 26.3. Vnímáte ji kladně či záporně?
 - 26.3.1. Proč?
- 26.4. Jaké to má, případně může mít, důsledky?
- 26.5. Myslíte si, že je účinná? Přitahuje více lidí?
- 26.6. Měly by být propagovány jinak?
 - 26.6.1. Proč?
 - 26.6.2. Jak?

27. Vnímáte nějakou propagaci akcí spojených s esoterikou/novopohanstvím? (Kde? Kdy?

V jaké formě?)

- 27.1. Jakou?
- 27.2. Jak to na Vás působí?
- 27.3. Vnímáte ji kladně či záporně?
 - 27.3.1. Proč?
- 27.4. Jaké to má, případně může mít, důsledky?
- 27.5. Myslíte si, že je účinná? Přitahuje více lidí?
- 27.6. Měly by být propagovány jinak?
 - 27.6.1. Proč?
 - 27.6.2. Jak?

28. Myslíte si, že by se měla esoterika/novopohanství propagovat více/jinak?

- 28.1. Jak?
- 28.2. Proč?

LITERATURA SPOJENÁ S ESOTERIKOU/NOVOPOHANSTVÍM

29. Jaké knihy, případně autory, považujete za stěžejní v souvislosti s esoterikou/novopohanstvím?

- 29.1. Obecně?
 - 29.1.1. Chtěl/a byste si je přečíst?
- 29.2. Pro Vás?

29.2.1. Proč?

29.2.2. Jak Vás to ovlivnilo?

29.3. Myslíte si, že roste zájem o literaturu zaměřenou na esoteriku/novopohanství?

29.3.1. Z čeho tak soudíte?

29.3.2. Proč si myslíte, že tomu tak je?

OKOLÍ INFORMÁTORA

30. Jsou ve vašem okolí lidé, kteří se také zajímají o esoteriku/novopohanství?

30.1. Jací? (Rodina? Přátelé?)

30.2. Kontakty?

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Pohlaví:

Věk:

Vzdělání:

Profese:

Příloha 3: Kontrolní tabulky

Tabulka 3: Respondenti dle pohlaví

Jaké je Vaše pohlaví?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	16	32%
Žena	34	68%
Celkem	50	100%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 4: Respondenti dle věku

Kolik Vám je let?	Absolutní četnost	Relativní četnost
< 20	0	0%
21 – 30	5	10%
31 – 40	11	22%
41 – 50	24	48%
51 – 60	5	10%
61 <	5	10%
Celkem	50	100%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5: Stravování respondentů (a)

Stravujete se jinak než většina populace?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	32	53%
Ne	28	47%
Celkem	50	100%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6: Stravování respondentů (b)

Jak se stravujete?	Absolutní četnost
Vegetariánství	16
Veganství	6
Makrobioticky	4
Raw food	3
Slow food	1
Bio	7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 7: Zájem respondentů o zahraniční destinace

Jakou z těchto zahraničních destinací...	... jste navštívil/a?	... byste chtěl/a navštívit?
	Absolutní četnost	Absolutní četnost
Egypt	8	11
Indie	10	20
Maroko	5	12
Nepál	2	17
Tibet	1	17
Karibik	5	14
Sibiř	1	9
Machu Picchu	1	14
Carnac	1	5
Stonehenge	3	7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 8: Zájem respondentů o místa v České republice

Jakou z těchto destinací v České republice...	... jste navštívil/a?	... byste chtěl/a navštívit?
	Absolutní četnost	Absolutní četnost
Hrad Trosky	20	5
Panenský Týnec	13	6
Blaník	13	8
Říp	22	9
Radhošť	12	10
Nová Paka	10	5

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 4: Program Festivalu zdraví a esoteriky v Týnu nad Vltavou

Program festivalu

TÝN NAD VLTAVOU, TYRŠOVA 424, MDK SOKOLOVNA

SOBOTA 17.3.2018 9.00 - 18.00

Hlavní sál - prodejní výstava

09.00 - 09.30 Zahájení festivalu - bubenické uskupení Jambo Afrika Michala Prokopa, Č. Budějovice

Sobota 19.00 KOLÁČOVÁ PÁRTY s Robertem Končalem z Bratislavy - Music club -
Vstupné: 100,-

Levé přísálí

09.30 - 11.20 Rodové zátěže - viděno v auře aneb aura, čakry a sebeléčení, Hana a Jiří Rakušanovi, Liberec

11.30 - 12.30 Partnerské tango, Zdenka Blechová, Plzeň

13.30 - 15.20 Etikoterapie- hledání příčin nemocí, Alena Czakloszová - Teplická, Rudolfov

15.30 - 16.30 Aramejský otčenáš, Miloš Matula, Praha

16.45 - 18.00 OM Chanting, Projekt Mantra a Atma Kriya Yoga, aneb jak si přitáhnout trvalé štěstí, Ing.Ivana Farkašová - Rohini, Praha

Kino

09.30 - 10.20 Bohatství a majetek na dlani, Jana Niessnerová, Kokory

10.30 - 12.30 Bachovy esence - síla v jemnosti, Ing. Václava Chrástková, Borovany

13.30 - 14.20 Vůně ženské duše, Vladimíra Naušová, Pardubice, Příspěvek na výrobu parfému cca 100,-

14.30 - 16.20 Vztahy ve světle hvězd, Ing. Richard Stříbný, Praha

16.30 - 17.00 Konopné potraviny - proč je zařadit do svého jídelníčku, Pavel Čermák - Zelená Země, Praha

17.10 - 18.00 Rok 2018 - rok propojování, Josef Šálek, Praha

Music club

09.30 - 10.50 V proudu života aneb povídání o rodinných konstelacích, Radomíra Málková, Týn nad Vltavou

11.00 - 13.00 Workshop: Láska, sex a plodnost v horoskopu, Anna Ambrozová, Hosín u Č. Budějovic Vstupné 200,-

13.30 - 14.45 Metamorfní technika - jemný dotek mocné transformační síly, Kateřina Otavová, Č. Budějovice

15.00 - 18.00 Workshop: Automatickou kresbou se učíme zvládat situace, Zdenka Blechová, Plzeň, Vstupné: 500,-

Tělocvična

Rezervace míst na workshopy na lenka@cestouduhy.cz

09.30 - 11.15 Workshop: Uvolňování traumat a práce s energií podle staroegyptských Mysterijních chrámových škol, Miloš Matula, Praha, Vstupné: 100,-

11.30 - 12.30 Workshop: Drum circle (hra nejen na Djembe), Jirka Adam, Praha, Vstupné: 150,- 50,- děti do 15-ti let a důchodci

13.30 - 14.50 Koncert: Andělská harmonie, Hana a Jan Marešovi, Benešov

15.00 - 17.00 Workshop: Ateliér zdravé ženy, Vladimíra Naušová, Pardubice, Vstupné: 250,-

17.10 - 18.00 Workshop: Oshova meditace na očistu srdce a dechu, Radomíra Málková, Týn nad Vltavou, Vstupné: 30,-

NEDĚLE 18.3.2018 9.00 - 16.00

Hlavní sál - prodejní výstava

Levé přísálí

09.00 - 10.00 Meditace a práce s energií podle staroegyptských mysterijních chrámových škol, Miloš Matula, Praha

10.15 - 11.45 Jak si sami jednoduše připravíte raw pochoutky - přednáška s ukázkou,

Lenka Kočová, České Budějovice, Příspěvek na suroviny: 80,-

12.00 - 13.50 Jarní bylinkové tipy pro zdraví a vitalitu, Jindra Jeníková, České Budějovice

14.00 - 14.50 Silou svého slova změníš život a celý svět, Mgr. Monika Hasalová, České Budějovice

15.00 - 16.00 Způsoby diagnostiky, Alena Czakloszová - Teplická, Rudolfov

Kino

09.00 - 10.30 Genetika neexistuje. Jak funguje systém předávání rodové zátěže?

Mgr. Monika Hasalová, České Budějovice

10.45 - 11.45 Jak komunikovat ve vztahu, abychom se nezabili, Zdenka Blechová, Plzeň

12.00 - 12.50 Jak změnit svůj život, Ivana Klímková, České Budějovice

13.00 - 13.50 Lidské tělo potřebuje energetické čištění, aby mohlo správně fungovat, Malvína Laponiusová, České Budějovice

14.00 - 16.00 Jste normální nebo nenormální? Pohled na téma normality očima moderní psychoterapie i tradičních nauk dávné moudrosti lidstva, Mgr. Vladimír Halama, Koloděje nad Lužnicí

Music club

09.00 - 09.50 Tarot - zrcadlo našeho osudu, Marie Plášilová Vítová, České Budějovice

10.00 - 12.50 Workshop: Síla v jemnosti, Ing. Václava Chrástková, Borovany, Vstupné: 100,-

13.00 - 16.00 Workshop: Automatickou kresbou řešíme rodinu, Zdenka Blechová, Plzeň,

Vstupné: 500,-

Tělocvična

Rezervace míst na workshopy na lenka@cestouduhy.cz

09.00 - 10.50 Workshop: Tanec - radost i terapie (prvky orientálního tance, flamenca, salsy apod.) Ivana Klímková, České Budějovice, Vstupné: 100,-

11.00 - 12.30 Workshop: THOVT - egyptský hermetismus a práce s energií podle Staroegyptských mysterijních chrámových škol, Miloš Matula, Praha Vstupné: 100,-

12.45 - 13.45 Workshop: Mohendžodáro - tantrická jóga, masáže a meditace pro ženy,

Miloslava Jirouchová, České Budějovice, Vstupné: 150,-

14.00 - 15.00 Workshop: Jarní ladění - zvuková lázeň s tibetskými mísami,

Miloslava Jirouchová a Jiří Tůma, České Budějovice, Vstupné: 150,-

15.15 - 16.00 Meditace: Vysokofrekvenční vedení k sebepřijetí s čistícími účinky,

Malvína Laponiusová, České Budějovice

Příloha 5: Program festivalu Miluj svůj život

51. mezinárodní festival ezoterických a duchovních směrů

PROGRAM FESTIVALU

Gymnázium Omská, Omská 1300, PRAHA 10 - Vršovice

**Změna programu
vyhrazena**

PÁTEK 16.2.2018

- Tělocvična 1**
- 10.00 – 11.45 **Meditace Kdo Jsem** Josef Kořenek
 - 12.00 – 12.45 **Sebeléčení zánětlivých nemocí - názorně** Štefan Zakutanský (Slovensko)
 - 13.00 – 13.45 **Zpíváme srdcem - probouzíme písní z duchovního spánku** manželé Sandorovi
 - 14.00 – 14.45 **Co řečneš, to se stane** Iris E. Turečková Palaanová (Mongolsko)
 - 15.00 – 16.45 **Léčení beder - sval Psoas - sval duše a bezpečí** Mgr. Vlasta Lisková
 - 17.00 – 17.45 **Léčení zpěvem - interaktivní koncert** Ava Chrtková Brožová
 - 18.00 – 20.45 **Andělské vzkazy** Dagmar Lucie Bradávková, Dagmar Polívková

- Tělocvična 2**
- 10.00 – 11.45 **Vztahy očima rodinných konstelací** Marcela Pešková
 - 12.00 – 13.45 **Otevřeme si dveře k hojnosti** Mgr. Hana Ajasta
 - 14.00 – 14.45 **Cvičení DAM** Daniel Matouš
 - 15.00 – 16.45 **Pranic Healing a meditace spojených srdcí** Ivana Dortová
 - 17.00 – 19.45 **Samanismus peruánské amazonie s meditací a silová zvířata** Juan Carlos Pacaya Goméz (Peru)

- Učebna A**
- 10.00 – 11.45 **Ochrana před negativními vlivy** Mgr. Pavel Sobek
 - 12.00 – 13.45 **Reiki pro zdraví a život** PhDr. Ladislav Kolář
 - 14.00 – 14.45 **REISHI - rostlina nesmrtnosti (s ochrannými vlivy)** J. Horáček
 - 15.00 – 16.45 **Jak překonávat nepříteli osudu** Richard Holický
 - 17.00 – 18.45 **Dr. Johanna Budwig: Lněný olej a naše zdraví** Mgr. Helena Cmurová
 - 19.00 – 20.45 **Metoda Norbekova: Klíč k sobě samému** Yulia Holíková

- Učebna B**
- 10.00 – 11.45 **Jak najít životní elixír a žít naplno** Mgr. Dagmar Schlecková
 - 12.00 – 12.45 **Problémy psychosomatických zón** Ing. Josef Schrötter
 - 13.00 – 13.45 **Astrologie hrou, astrologické karty Nebeská brána K. M. Posoldová**
 - 14.00 – 14.45 **Léčebné kódy Dr. Alexe Loyda - kvantové léčení** Petra Benešová
 - 15.00 – 16.45 **Vše o astrologii** Pavel Turnovský
 - 17.00 – 18.45 **Psychika dle tibetské medicíny** Ing. Roman Nenadl
 - 19.00 – 20.45 **Slovanská astrologie** Ing. Zdeněk Říha

Velká prodejní výstava
každý den 10.00 - 20.00 hod.

Info k jednotlivým přednáškám
najdete na www.festivalmilujsvujzivot.cz

facebook

HLEDEJTE
„Miluj svůj život - festival“

PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK - PÁTEK

- Učebna C**
- 10.00 – 11.45 **Numerologie a vztahy** Eva Baková
 - 12.00 – 13.45 **Živá strava / RAW food pod lupou** Ing. Hana Zapletalová
 - 14.00 – 14.45 **Zázrak přírody - lrský mech - přírodní živý kolagen** Květa Vondráková
 - 15.00 – 15.45 **Co nám sdělují nemoci** Františka Janečková
 - 16.00 – 16.45 **ACCESS BARS® - energie nekonečné hojnosti tady a teď** Alisha Gajič
 - 17.00 – 18.45 **Odpovědnost za své zdraví a život** Ing. Hana Smejtková
 - 19.00 – 20.45 **Antioxidanty - podvob nebo omyl?** Ing. Václav Urban QAD

- Učebna D**
- 10.00 – 11.45 **Mimozemšťané mezi námi** Jan Sueneš Marek
 - 12.00 – 12.45 **Co je a jak nás ovlivňuje limbecký otisk?** Marie Martina Domingo
 - 13.00 – 14.45 **Tajemství rodové linie - význam partnerství a partnerských krizí** R. Němeček
 - 15.00 – 15.45 **Sebezpoznání v arteterapii včetně praktických cvičení** Ing. Š. Čechová
 - 16.00 – 16.45 **Karmické a reinkarnační souvislosti** Karel Funk
 - 17.00 – 17.45 **Archandělské svíčky a jejich praktické využití pro život** Jaroslav Kozlík
 - 18.00 – 20.45 **PERU - vědomí předků v zakázané historii** Martin Pávek

- Učebna E**
- 10.00 – 11.45 **Využití léčebných vlastností turmalínu v praxi a zdravotnictví dle TČM** Bc. Radek Duchoň

- 12.00 – 12.45 **Ajurveda - žijte zdravě bez lékáře** PhDr. Bhagwant Singh Sandhu (Indie)
- 13.00 – 14.45 **Tao vědomého doteku** Michaela Končelová
- 15.00 – 15.45 **SEBELÉČBA - cesta ke zdraví a vitalitě** Ing. Jarmila Mandžuková
- 16.00 – 16.45 **Jak udělat z bylin koření** Radomíra Diana Nosálová
- 17.00 – 18.45 **O neplodnosti a jak přirozeně proti ní** Milan Fikar
- 19.00 – 20.45 **Mít se rád** MUDr. Martin Daniel

- Učebna (přizemí)**
Živé odpoledne s Živou Zahradou
- 12.00 – 12.45 **Láska prochází žaludkem** Lucie Bečková, Jan Vojtěchovský
 - 13.00 – 13.45 **Tvůrčí síla myšlenky** Lucie Bečková, Jan Vojtěchovský
 - 14.00 – 15.45 **Výroba nástěnky snů** Lucie Bečková, Jan Vojtěchovský
 - 16.00 – 16.45 **Malování na obličeji** Lucie Bečková, Jan Vojtěchovský

Program v této učebně je zdarma.

Příští festival: 13.-15.7.2018 PLZEŇ

PORADNY ALTERNATIVNÍ A KLASICKÉ MEDICÍNY

VEGETARIÁNSKÁ, MAKROBIOTICKÁ A RAW STRAVA
ZAJIŠTĚNA PO CELÉ TRI DNY

SOBOTA 17.2.2018

- Tělocvična 1**
- 10.00 – 11.45 **Beseda s mystičkou** Ivankou Adamcovou
 - 12.00 – 12.45 **Numerologie tak, jak ji neznáte** Zdenka Blechová
 - 13.00 – 14.45 **Šamanský buben - přítel a pomocník (bubny k zapůjčení)** L. Kročák
 - 15.00 – 15.45 **Nic není nemožné** Šamanka Zaada Bajarjargal (Mongolsko)
 - 16.00 – 16.45 **Hudba pro vaši duši** Karolina Beyond, Tomáš Prokopčik
 - 17.00 – 17.45 **Přechod přes střepy - práce se strachem v praxi** Milan Chadima

- Tělocvična 2**
- 18.00 – 20.45 **Změna a jak na ni beze strachu** Ing. Věra Štěpánková (Pracovní dílna)
 - 12.00 – 12.45 **Těhotenství a porod jako impuls pro rozvoj intimity** Mgr. H. Mošnová CSB.
 - 15.00 – 16.45 **Pryč s bloky hojnosti** Ing. Věra Štěpánková
 - 17.00 – 18.45 **Klíč k vnitřní spokojenosti** Bc. Monika Nisznanská
 - 19.00 – 20.45 **Cesta k harmonii pomocí zvuku - přednáška a hudební meditace** Dan a Jana Čadovi

- Učebna A**
- 12.00 – 12.45 **Luna v našem horoskopu** Martina Blažena Boháčová
 - 13.00 – 14.45 **Poznejte dobře sami sebe** Miroslava Holoubková
 - 15.00 – 15.45 **Psychoterapii k uzdravení** Jarmila Krestová
 - 16.00 – 16.45 **Magie, černá magie - proč a jak se chránit** Monika Nika Skákalová
 - 17.00 – 18.45 **Jak se naučit channeling?** Lucie Alferi
 - 19.00 – 20.45 **Jak zastavit nesvobodný kruh** MUSIM - NESMÍM Libi Magali

- Učebna B**
- 10.00 – 11.45 **Bez úsilí dosahují všeho, co potřebují ve zdraví, lásce a ziscích** Vladimír Jalč
 - 12.00 – 13.45 **Kvantové zářiče - nová cesta k léčení** M. Hadaš, M. Chadžijská
 - 14.00 – 15.45 **Terapie Pociť: Nová převratná cesta do pohody** Hani Růžičková
 - 16.00 – 16.45 **Tarot (19. Slunce) - jaký úkol je před námi 2018?** Marie (Piášilová) Vitová
 - 17.00 – 18.45 **Jak použít orgonit k harmonizaci a odstranění energetických bloků** Ivan Benetin
 - 19.00 – 20.45 **Život v iluzích** Milan Vidlák, Roman Ondráček

Mediální partneři

ReGeNeRaCe PŘÍZNÁKA TRANSFORMACE **FÉNIX**

MEDIUM **SIFRA** Meduňka

SVOBODNÝ VYSÍLAČ .CS

informuji.cz

RITUALS

SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA - SOBOTA

- Učebna C**
- 11.00 – 11.45 **Jóga pro duši - Atma kriya yoga** Ivana Tošnarová
 - 12.00 – 13.45 **Jak najít Sebe aneb Detektivka mého života** Jana Sedlmajerová
 - 14.00 – 14.45 **Jak změnit svůj život?** Věra Várady
 - 15.00 – 16.45 **Jsem tvůrcem svého života v každém věku** Ing. Emanuel Krása
 - 17.00 – 17.45 **Rozumět osudu kdy vydržet a co změnit** Karel Vebur

- Pracovní dílna**
- 18.00 – 19.45 **STOP smutku, START smíchu - veselá antistresová dílna** Marcela Chadžijská, Miroslav Hadaš

- Učebna D**
- 10.00 – 11.45 **Regrese - mýty, pověry a realita** Petra Habeltová
 - 12.00 – 12.45 **Jak rozumět vlastní duši** Wahlgrenis
 - 13.00 – 13.45 **Pokud přeladíme program** Wahlgrenis

- Pracovní dílna**
- 14.00 – 15.45 **Vaše štěstí a zdraví ve vašich rukou - ajurveda prakticky** PhDr. Bhagwant Singh Sandhu (Indie)
 - 16.00 – 17.45 **Hudebně kresběná relaxace čakrových center - pastelky sebou** J. Beranová
 - 18.00 – 18.45 **Proč jsou důležité vaše kmenové buňky?** Helena Pěkná
 - 19.00 – 20.45 **Amazonie - Samanismus a kosmologie v životě indiánů** Martin Pávek

- Učebna E**
- 10.00 – 11.45 **Léčení slovem** Dagmar Lucie Bradávková
 - 12.00 – 13.45 **Feng šuej - harmonie v bydlení, v lásce a prosperitě** Vladimír Jalč
 - 14.00 – 15.45 **Tantrické odevzdání - jak se vydat na cestu a nechat cestu ať jde námi** Vladimír Chobola
 - 16.00 – 16.45 **Osvobození od emočních a mentálních bloků** Mgr. Martha Masopustová
 - 17.00 – 17.45 **Jak pečovat o své zdraví v každém věku** Marie Almányová
 - 18.00 – 18.45 **NO - proti migréně a bolesti hlavy RNDr. Vladimír Hricik, Josef Selucký**
 - 19.00 – 20.45 **Cesta k uzdravení s automatickou kresbou** Dagmar Polívková

- Učebna (přizemí)**
LÁSKYPLNÝ DEN S INTERNETOVOU TELEVIZÍ PŘÍZNAKY TRANSFORMACE
aneb valentýnská festivalová free zóna.
- 13.00 – 13.45 **Partnerské vztahy a numerologie** Soňa Sofi
 - 14.00 – 14.45 **Od závislosti na vztahu k bezpodmínečné lásce** Jana Pozlovská
 - 15.00 – 15.45 **Partnerské vztahy nové doby** Jitka Bártová
 - 16.00 – 16.45 **Jak navázat láskyplný partnerský vztah** Ava Chrtková Brožová
 - 17.00 – 17.45 **Láska hory přenáší** Vendula Kociánová

Program v této učebně je zdarma.

PROGRAM FESTIVALU

Gymnázium Omská, Omská 1300, PRAHA 10 - Vršovice

NEDELE 18.2.2018

Tělocvična 1

- 10.00 – 11.45 Tradiční filipínské duchovní léčení, křišťálová terapie a hromadné léčení s požehnáním *Estela Palaris Orbito (Filipíny), Barbora Červená*
- 12.00 – 13.45 **Skrýté síly v nás** *Ing. Zdeněk Jaros*
- 14.00 – 14.45 **Léčivé melodie a indiánské písně** *AtaLayLa a Aylan*
- 15.00 – 15.45 **Mám zdravá a krásná prsa** *Mgr. Iveta Kučerová*
- 16.00 – 17.45 **Samanská cesta do horních a spodních světů** *L. Bečková, J. Vojtěchovský*
- 18.00 – 19.45 **Klíč k vnitřnímu míru - konstelace a transformace stínů** *Hana Řihová*

Tělocvična 2

- 12.00 – 13.45 **Meditace jako cesta** *Ludmila Pražáková*
- 14.00 – 14.45 **Energetické cvičení Čchi-kung** *Mgr. Helena Barbošová*
- 15.00 – 16.45 **Jak si přitáhnout štěstí aneb Mudry, mantry, Om Bhakti** *Marga ČR*
- 17.00 – 18.45 **Mohendžodáro - tantra jóga pro ženy** *Blanka Milevová*
- 19.00 – 20.45 **Mužská a ženská energie prakticky** *MUDr. Martin Daniel*

Učebna A

- 10.00 – 11.45 **Tajemství života - BÝT SÁM SEBOU** *Jaroslav Kalousek*
- 12.00 – 12.45 **Sebevědomí - kreslení pravou mozkovou hemisférou** *K. Hochmalová*
- 13.00 – 13.45 **Jak získávat a chránit si životní sílu** *Karel Vebř*
- 14.00 – 14.45 **3 kroky k báječnému životu** *Helena Krátká*
- 15.00 – 15.45 **Dokonalá láska strach zahání** *Martin Voráč*
- 16.00 – 17.45 **Technika Kvantového Doteku Matrixu** *Mgr. Pavel Vondrášek*
- 18.00 – 19.45 **Umění nalézt harmonii ve vztahu - souznění duší** *Vladimír V. Červený*

Učebna B

- 10.00 – 11.45 **Má Vášeň, mé Poslání aneb Jak méně dělat a být šťastnější** *L. Holšán MBA*
- 12.00 – 12.45 **Cesta do hlubin duše: vnitřní síla a sebevědomí** *Petra Mašková*
- 13.00 – 13.45 **Naučte se anglicky „bez učení“** *Zdeněk Vaníček*
- 14.00 – 14.45 **Psychické příčiny zdravotních problémů - kineziologie** *K. Hochmalová*
- 15.00 – 16.45 **Léčivá moc barev** *MUDr. Jana Krupková*
- 17.00 – 18.45 **Výchova jinak** *Veronika Franzová*

NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE - NEDELE

Učebna C

- 10.00 – 11.45 **Jak být šťastný ve svém těle aneb transformační potenciál bolesti a nemoci** *Mirka Papajíková*
- 12.00 – 12.45 **Proč mne poškala tato nemoc, tento osud, toto utrpení?** *R. Nováková*
- 13.00 – 14.45 **Účel a funkce pyramid sdělený „Druhou Stranou“** *JUDr. H. Ziková, J. Šejnoha*
- 15.00 – 15.45 **Jak se otevřít hojnosti** *Petra Mašková*
- 16.00 – 17.45 **Alfa Intuice - základ všech esoterických technik** *Ing. Libor Holšán MBA*

Učebna D

- 10.00 – 11.45 **Duchovní iluze** *Květa Žilincová*
- 12.00 – 12.45 **Sebeléčení páteře a končetin názorně** *Štefan Zakutanský (Slovensko)*
- 13.00 – 13.45 **Biodynamické masáže v kontextu péče o tělo a duši** *Mgr. et Mgr. V. Tesárková*
- 14.00 – 15.45 **Miluj své vnitřní dítě** *Mirek Procházka*

Učebna E

- 10.00 – 11.45 **Kdo jsi?** *Jaroslav Kovanda*

Pracovní dílna

- 12.00 – 14.45 **Láska a vztahy v nás** *Dagmar Lucie Bradávková, Dagmar Polivková*
- 15.00 – 15.45 **Ukončuji utrpení, na lásku se všechno mění** *Dana Ličmanová*
- 16.00 – 17.45 **Program se nenechat vytočit** *MUDr. Martin Daniel*

Učebna (přízemí)

- Slované dnešní doby - Ukázky slovánského způsobu života a myšlení**
- 10.00–10.45 **Tartárie - tajemná a vzdálená** *Zdeněk Říha*
- 11.00–11.45 **Uspořádání společnosti starých Slovanů** *Jiří Karásek*
- 12.00–13.45 **Výchova dětí podle slovánské tradice** *Julia Holíková*
- 14.00–14.45 **Duchovní pojetí života našich Předků Slovanů** *Petr Synek*
- 15.00–15.45 **Slované a jejich Rodový Egregor** *Mojmír Mišun*

Program v této učebně je zdarma

UBYTOVÁNÍ

Pokud máte zájem o ubytování, pošlete žádost e-mailem, zašleme vám tipy.

DOPRAVA

Tramvaje č.: 6, 7, 19, 22, 23, 24 výstup zast. **Kubánské náměstí**. Pokud přijedete autobusem na nádraží Florenc nebo vlakem na **Hlavní nádraží**, jeďte metrem C do stanice **Muzeum**, přestupte na trasu metra A a jeďte do stanice **Strašnická**. Přestupte na tramvaj č. 7 směr **Radlická**. Vystupte na zast. **Kubánské náměstí** (2 stanice ze Strašnické). Další možnost, pokud přijedete autobusem na nádraží Florenc nebo vlakem na **Hlavní nádraží**, jeďte metrem C do stanice **I. P. Pavlova**, přestupte na tramvaj č. 22 (směr Nádraží Hostivař) nebo tramvaj č. 6 (směr Kubánské náměstí), vystupte na zast. **Kubánské náměstí**. Z nádraží Florenc můžete jet přímo tramvaj č. 24 do stanice **Kubánské náměstí**.

Příloha 6: Program festivalu evolution

Pátek 23. 3. 2018

Hlavní sál		Sál 2	
14:00	Vladimír Ekart S Tygrem v kleci - Osvobodte svůj mozek ze starého myšlení a vytvořte (jak já říkám) „Život, který žeru“.	12:30	Vlasta Jirásková Jak zažít krásný porod a dobrý počátek kojení Na co se zaměřit při přípravě na porod a kde hledat informace?
15:00	Kalman Horvát Jiný úhel pohledu - Vím, že si dokážete bez šprtání zapamatovat 70 čísel, nebo z hlavy vynásobit 52 x 58. Dokážu vám to.	13:30	Petra Sovová Jen tak normálně si porodit - Jak se připravit na porod, když ho chci prožít co nejpřirozeněji?
15:45	Jitka Rychnovská Taichi pro zdraví a dlouhověkost - ukázky zdravotního a soutěžního cvičení	14:25	Dana Hegerová, Kateřina Halamová, Kamila Bobková Můžeme dotykem změnit svět? - Jak vytvářet pevné, láskyplné a respektující vazby mezi lidmi.
16:00	David Frej Stravou proti zánětu a civilizačním nemocem - Jak zánět ovlivňuje naše zdraví, zvyšuje riziko nemocí a jak ho řešit?	15:15	Simona Šašková Cesta k sobě s moudrostí koní - Kůň jako přirozený učitel.
16:45	Klára Stejskalová a Meera Design Módní přehlídka modelů z BIO bavlny a rozhovor o české značce.	16:15	Jan Kršňák Jak se učíme hrou? - Hra jako přirozený způsob učení se.
17:00	Asdrubal Torres Poselství indiánů Arhuacos - Uvidět, uslyšet, pocítit, prožít... jinak, než jste zvyklí.	17:10	Zuzana Krejčí, Monika Van den Berg Všimavý rodič - Napadlo vás, že být rodičem se předpokládá, ale neučí?
18:20	Suvereno Suvereno Live	18:00	Honza Drobný Vždy je cesta aneb Ztracený bílý muž a pochroumaný pes napříč kontinenty.
Pátek		Pátek	
Sál 3		Sál 4	
14:15	Helen Stanku Aktivace třetího oka - Jak aktivovat třetí oko a jaké klady tato aktivace přináší?	13:30	Jana Pozlovská Skvělý zrak bez brýlí - Odhalte základní princip přirozeného vidění bez brýlí.
15:15	Marcela Pešková Vztahy očima rodinných konstelací - přednáška s ukázkou	14:30	Zdena Blechová Nemoci pocházejí z emocí aneb vše se dá vyléčit.
16:15	Květa Kolouchová Květ Života - význam, symbolika a použití. Inspirace pro tvorbu a meditaci.	15:25	Denisa Dědičová, Olga Štrejbarová, Jiří Klein, Dominika Trčková Jak laskavost ovlivňuje zdraví a vztahy? Povídání (nejen) o projektu #Laskavec.
17:10	Radana Makariusová Jak usměrnit neklidnou mysl - Zvládnutí neklidné mysli je velkou životní výzvou.	16:20	Miloš Matula Uvolňování traumat - Práce s energií podle staroegyptských mysterijních chrámových škol.
18:05	Lenka Papadakisová, Marcela Hrubošová Žena, finance a podnikání - 3 praktické tipy pro podnikání a finanční hospodaření.	17:15	Bufo Alvarius – The Underground Secret Projekce dokumentárního filmu s následnou besedou.
Pátek		Pátek	

Sál 5	Sál 6
<p>15:00 Jan a Dana Čadovi - Dajána Léčivé tóny – cesta k harmonii - Jak nás může hudba a zpěv harmonizovat, čistit, uvolňovat a léčit?</p> <p>16:00 Sebastián Janota, Dáša Lišková Ukázková lekce systému Jóga v denním životě.</p> <p>17:00 Jan a Kateřina Komedovi Roztáhněte svá křídla - Probudme v sobě čistotu anděla a sílu a nespoutanost draka!</p> <p>18:00 Bohumil Bartošek Falun Gong - Unikátní duchovní cesta a systém rozvoje těla i mysli.</p>	<p>14:20 Filip Říha Hackněte svá střeva kokosovým jogurtem - Jak vyrobit ten nejlepší jogurt z kokosu? V čem je výjimečný?</p> <p>15:15 Wlasta Hlinková Zdravý start do krásného dne - Snídejte chytře. Dejte sbohem namazaným rohlíkům i cereáliím plným cukru.</p> <p>16:30 Michaela Verde Beitlová 4 omyly o doplňcích stravy - Jak správně vybrat doplněk stravy a co sledovat na etiketách výrobků?</p> <p>17:30 Roger Green Stravování dlouhověkosti - Přirozeným stravováním k zářivému zdraví.</p>
Pátek	Pátek

Sobota 24. 3. 2018

Hlavní sál	Sál 2
<p>10:30 Jan a Kateřina Komedovi Osvobodme se od svých stínů - Můžeme nalézt skutečnou osobní svobodu.</p> <p>11:15 Jitka Rychnovská Taichi pro zdraví a dlouhověkost - ukázky zdravotního a soutěžního cvičení.</p> <p>11:30 Aleš Kalina Vliv dětství na naše 4 životní oblasti - V čem vás ovlivnilo vaše dětství a v čem kopírujete chyby vašich rodičů?</p> <p>12:25 Miroslav Bárta, Petr Horký Kolapsy civilizací - Všechny lidské civilizace v dějinách rostly, rozvíjely se, až dosáhly svého vrcholu a vymizely.</p> <p>13:15 Jan Mühlfeit, Kateřina Novotná Výchova ke štěstí i úspěchu - Jak pomoci našim dětem žít nejen úspěšně, ale i šťastně životy.</p> <p>14:05 Klára Stejskalová a Meera Design Módní přehlídka modelů z BIO bavlny a rozhovor o české značce.</p> <p>14:20 Octavio Rettig Bufo Alvarius, tajemství i underground. Historie, současnost i budoucnost terapeutického využití psychedelika produkovaného žábou Bufo Alvarius.</p> <p>16:10 Jitka Rychnovská Taichi pro zdraví a dlouhověkost - ukázky zdravotního a soutěžního cvičení.</p> <p>16:20 Peter Jentschura Degenerace a regenerace - Čištění organismu bez léčebné krize a jeho úspěšná regenerace.</p> <p>18:00 Tatána Gregor Kuchařová, Ondřej Gregor Brzobohatý, Jan Mühlfeit V každém z nás je obrovský potenciál - Když poznáte sami sebe - se svými silnými a slabými stránkami, poznáte i cíl.</p>	<p>10:30 Petr Skořepa Přírodní stavitelství a slamáky - Škola přírodního stavitelství, zkušenosti se slaměno-hliněnými domy.</p> <p>11:25 Filip Pathik Vystavěl O bosé chůzi a barefoot obuvi - Je dobré vědět, jak používat své nohy, a jaké boty nám to dovolí.</p> <p>12:20 Lenka Sobková Přirozená a pestrá strava v těhotenství - Ideální jídelníček</p> <p>13:15 Martina Suchánková Systém povinného očkování v ČR - Očkovací kalendář, individuální přístup k očkování, minimalizace rizik nežádoucích účinků.</p> <p>14:10 Pavel Kraemer Jak se učí živé? - O tom, jak to vypadá v alternativních školách.</p> <p>15:00 Nataša Foltánová Ekologická a bezodpadová domácnost - Jak začít tam, kde to máte nejbliž, tedy v domácnosti?</p> <p>15:50 Eliška Trličíková, Martin Buřt Proč boty smrdí? A co s tím? - Rady a návody v péči o nohy a obuv.</p> <p>16:40 Renata Glosová Umění ženskosti - Umění má povznášet a žena inspirovat, aneb šaty ve službách Bohyně.</p> <p>17:30 Renata Mládková Harmonie v bydlení podle Feng Shui - Obecné zásady, jak se doma cítit příjemně.</p> <p>18:20 Josef Chocholoušek Strava podle DNA - Genetické dispozice k trávení potravin.</p>
Sobota	Sobota

Sál 3	Sál 4
<p>10:30 Marie Brožová, Markéta Vostrá Venuše - naše vnitřní Afrodita</p> <p>11:25 Martina Slabá Žena a jemná cesta - Mandaly jako průvodce na cestě ženy k sobě, své intuici, síle a přirozenosti.</p> <p>12:20 Rita Kočárová Psychedelika jako cesta ke zdraví? Revize mocného nástroje: léčebný potenciál, rizika a současné výzvy.</p> <p>13:15 Nyx Lopez Spojení se starodávnou moudrostí - Aztécká šamanka Nyx o spojení s vyšším božstvím a starodávnou moudrostí.</p> <p>14:45 Robert Polícar a Taťána Gregor Kuchařová Astrologie, živly a synchronicita - Naučte se vnímat svět pomocí 4 základních živlů a pochopte tajemnou řeč života.</p> <p>15:40 Iva Plačková Homeopatie pro ženy zralého věku - Homeopatií lze řešit problémy žen všech věkových kategorií.</p> <p>16:30 Pavel Sobek Péče o duši a ducha - Probudte svůj vnitřní potenciál.</p> <p>17:20 Kateřina Komedová Jak se dotknout ženského srdce - Každá z nás touží rozkvést. Toužíme po lásce, blízkosti, něze. Ale! Někdy to nejde a bolí to. Proč?</p> <p>18:10 Lucie Aujeská Kolo souhlasu - základ lidské interakce - Probudte své ruce - brána k srdci, umění dávání a přijímání v harmonii sama se sebou a ostatními.</p>	<p>10:40 Irena Rashi Příhodová Regresní terapie jako cesta sebepoznání - O čem to je? - Příběhy z praxe terapeuta.</p> <p>11:30 Gerhard K. Pieroth Tvůj život má váhu, to není egoismus! - Jste-li šťastní a klidné mysli, pak automaticky kráčíte po správné cestě ke svobodnému já.</p> <p>PŘEDNÁŠKOVÝ BLOK ČASOPISU MEDUŇKA</p> <p>13:00 Judita Peschlová Šťastná a zdravá žena: slovanská jóga Cvičební hormonální a léčivý systém pro ženy.</p> <p>14:00 Pavel Kloud Podologie, komplexní péče o nohy - Doporučená cvičení a preventivní programy pro dolní končetiny.</p> <p>15:00 Anna Strunecká Léčivé byliny a duševní nemoci - Byliny a koření, které mohou pomoci při poruchách nálady, nespavosti nebo migrénách.</p> <p>16:15 Tomáš Pfeiffer Genesis - Tomáš Pfeiffer se bude společně s návštěvníky zabývat všelidskými tématy z různých oblastí.</p> <p>17:30 Asdrubal Torres, Mnišlav Zelený Neznámé duchovní tradice, staletá poselství, doteky antropologie. Uvidět, uslyšet, pocítit, prožít... jinak, než jste zvyklí.</p>
<h1>Sobota</h1>	<h1>Sobota</h1>

Sál 5	Sál 6
<p>10:40 Viktorie Skácel Myst může být přítel, nepřítel i léčitel - Vědomá práce s myslí a meditací.</p> <p>11:30 Hana Lustiková Bolest zad a ženský princip života - Jak pracovat s tělem? Přednáška s názornými ukázkami.</p> <p>12:30 Martin Bartošek Dechové cviky a léčivé zvuky - Cvičení Osho divine healing a OM chanting.</p> <p>13:30 Gabriela Jánská Meditace pro začátečníky - Meditace nejsou určené jen pro mnichy v kláštřích.</p> <p>14:30 Jitka Rychnovská Čchi-kung a Taichi, pět elementů proudění energie - taoistické cvičení pěti elementů pro zdraví a dlouhověkost.</p> <p>15:25 Jana Hemelíková-Baudisová Bollywoodský tanec - Protáhněte si celé tělo!</p> <p>16:20 Brendan Tucker Jóga Nidra - Umění spát i když jste vzhůru.</p> <p>17:10 Bohumil Bartošek Falun Gong - Unikátní duchovní cesta a systém rozvoje těla i mysli.</p> <p>18:10 Sebastián Janota, Dáša Lišková Účinné cviky pro běžný život - Ukázková lekce systému Jóga v denním životě.</p>	<p>10:20 – 13:15 OD VIDLÍ PO VIDLIČKU Naučně-zábavný program PRO-BIO LIGY, moderuje Barbora Hernychová</p> <p>10:20 Martin Rosenbaum, farma Lukava Půda a přístup k ní - Příběh rodinné farmy s chovem ovcí.</p> <p>11:10 Martin Hutař, obch. spol. PROBIO Znovuobjevované české superpotraviny - zapomenuté či méně známé obiloviny na našem stole.</p> <p>Jiří Pykal, Biofarma Sasov Masné výrobky bez chemie - Způsob chovu zvířat a jejich pohoda ovlivňují výsledný produkt.</p> <p>Andrea Hrabalová, PRO-BIO LIGA Značky kvality, kterým se dá věřit - Jak se vyznat v přemíře log, známek a značek na potravinách?</p> <p>12:00 ZŠ Dobřany u Plzně, MŠ Semínko Praha, ZŠ Waldorfská Pardubice, ZŠ Český Brod Radosti a strasti zapojování biopotravin do školního stravování; role programu Skutečně zdravá škola.</p> <p>13:25 Jan Zeman (Biopekárna Zemanka), Markéta Vinkelhoferová (Fairtrade ČR), Kateřina Hemerle (Florea.cz), Margit Šlímáková Fairtrade jako marketing nebo podpora pěstitelů? Proč české firmy podporují Fairtrade a co jim to přináší?</p> <p>14:30 Jiřina Bartůňková Nedoceněné účinky zázvoru očima lékaře - Zázvor obecný z pohledu imunologa. Co vše dokáže v lidském těle a jak nejlépe aktivovat jeho účinné látky.</p> <p>15:25 Lenka Sobková Co mají houby, kakao a káva společné? - Odhalte tajemství prastarých superfoods v nejmodernějším použití.</p> <p>16:20 Havlíkova přírodní apotéka Workshop přípravy krému a pleťové masky - Prezentace o certifikované bio kosmetice, základních složkách kosmetiky.</p> <p>17:15 Lucie Aujeská a tým Vitalvibe Kouzelné houbičky - Naučte se připravit magický nápoj dle tajných receptur.</p> <p>18:00 Stanislav Miler, Cyklo Fresh Bar Jak správně mixovat - Kuchařské demo s ochutnávkou.</p>

Sobota

Sobota

Neděle 25. 3. 2018

Hlavní sál	Sál 2
<p>10:30 Tomáš Rychnovský a Milan Studnička Proč muži nevnímají své ženy? - Jak je možné, že se z vnímavých chlapců stanou nevnímaví muži a kdo za to může?</p> <p>11:15 Klára Stejskalová a Meera Design Módní přehlídka modelů z BIO bavlny a rozhovor o české značce.</p> <p>11:25 Ctírad Hemelík, Jan Bílý, Igor Chaun, Pavel Kozák, Pavel Turnovský, Bohumil Vurm, Zuzana Foffová Vnímání světů - Beseda Ctírada Hemelíka s osobnostmi, které s námi byly, když byl festival v plenkách. Doprovodný program: malířská performance malíře Vladimíra Kiseljova</p> <p>13:35 Jan a Kateřina Komedovi Léčivá intimita, soulad muže a ženy - Objevte, jak v partnerství rozvíjet vášně, intimitu, svobodu a proměnit sex v dechberoucí milování!</p> <p>14:20 Jan Mühlfeit, Kateřina Novotná Odemykání dětského potenciálu - Každé dítě je génius, objevte jeho skryté talenty.</p> <p>15:05 Carrie Kirsten, David Svoboda, Jan Mühlfeit, Kateřina Novotná Vrcholový sport, fenomén YouTube a nové pohledy na vzdělávání. Společná diskuze na téma Jak si v životě plnit své sny.</p> <p>15:40 Mark Dzirasa Cíle a plánování vs. flow - plánování, time management, cíle a flow</p> <p>16:40 Ondřej Smeykal Didgeridoo - sólové vystoupení.</p>	<p>10:30 Petr Skořepa Kde domov můj, bez účtů a splátek - Věřím, že svobodné bydlení bez závislosti si zaslouží každý.</p> <p>11:20 Kateřina Juřenčáková Jak mít plodnost ve svých rukou - Přirozená nehormonální antikoncepce, vědomé početí, řešení příčin neplodnosti.</p> <p>12:15 Monika Trčková Najděte se Ted - Najdi sám sebe, abys mohl najít lásku svého života.</p> <p>13:15 Martina Suchánková Systém povinného očkování v ČR - Očkovací kalendář, individuální přístup k očkování, minimalizace rizik nežádoucích účinků.</p> <p>14:10 Renata Sahani Škola pánevního dna, metoda 3x3 - Tajemství ženského pánevního dna pohledem západu i východu.</p> <p>15:05 Kalman Horvát MateMagika a superpaměť - Víím, že si dokážete bez šprtání zapamatovat 70 čísel nebo z hlavy vynásobit 52 x 58. Dokážu vám to.</p> <p>16:00 Pavel Zítko Bitcoin a kryptoměny - Vyplatí se dnes víc nákup nebo těžba kryptoměn? Fyzické zlato vstupuje na Blockchain.</p>

Neděle

Neděle

Sál 4	Sál 3
<p>10:40 Ivana Ilham Jak změnit svůj život - Budu vaším průvodcem a poradcem na cestě změny vaší reality.</p>	<p>10:30 Ondřej Zákon přitažlivosti a spiritualita - Chcete si splnit svá přání? Vědomé tvoření reality a zákon přitažlivosti funguje každému.</p>
<p>11:35 Daria Heřmanová Manipulace a kam (až) s ní můžeme dojít - Žít život někoho jiného pro nás může mít nedozírné následky.</p>	<p>11:25 Hana Jánská Irisdiagnostika - Diagnostická metoda, s jejíž pomocí se určuje zdravotní stav z oční duhovky.</p>
<p>12:30 Judita Peschlová Květ života: dýchání dělohou a pávní - Jemný pohyb, dech energie lásky a synchronizace s přírodou.</p>	<p>12:20 Vladimír Ekart S Tygrem v kleci - Osvobodte svůj mozek ze svého starého myšlení a vytvořte si (jak já říkám) "Život, který žeru".</p>
<p>13:25 Denisa Říha Palečková Jak být zamilovaní i po 20 letech? - Je láska a vášeň ve vztahu utopie? Co dělat, aby se z milenců nestali v lepším případě kamarádi?</p>	<p>13:15 Julija Holíková Metoda Norbekova - Jak se zbavit brýlí: zkušenosti hlupáka, aneb klíč k prozření.</p>
<p>14:20 Hani Růžičková Terapie Pocitu: nová cesta do pohody - Objevte novou převratnou cestu od problémů a zátěže do harmonie, lásky a pohody.</p>	<p>14:10 Radana Makariusová Jak rozvíjet příznivé emoce - Rozvíjení příznivých emocí je technikou, kterou je možné se naučit.</p>
<p>15:10 Miloš Matula Stuneční věda faraona Achnatona - práce s energií podle staroegyptských mysterijních chrámových škol.</p>	<p>15:05 Ivana Valová Hypersenzitivní lidé - Vyšší citlivost a její úkol ve společnosti.</p>
<p>16:05 Hana a Jiří Rakušanovi Aura, čakry a sebeléčení - Rady a terapeutické zkušenosti.</p>	<p>16:00 Monika Hasalová, Libor Theodor Řeháček Spiritualita není luxus, ale přirozenost. Vědomé spojení se svou podstatou, aneb spojování věcí, které jsme doposud nespojovali.</p>
<p>17:00 Zdena Blechová Nerozumíš mi, ani já ti nerozumím - Jak správně komunikovat ve vztahu?</p>	<p>17:00 Helena Zíková, Jiří Šejnoha Světelná terapie do vany dle skutečnosti - Existuje i „něco“ jiného, než jenom hmotná realita, ze které vycházejí teorie vědy.</p>

Neděle

Neděle

Sál 5	Sál 6
<p>10:40 Kamila Zenklová, Petr Broniš Citerka, jednoduchý hudební nástroj - vícesmyslové probouzení tvůrčího ducha (ne)hudebníka hudbou</p>	<p>10:30 Aneta Benediktová Byliny a jejich léčivá moc - Síla bylin pomáhá od nepaměti. Chcete v jarním období očistit tělo a snížit jarní únavu? Řeknu vám jak.</p>
<p>11:35 Katka Lenka Lorencová, Marta Brychtová, Jana King Kochánková Probouzející se pánev aneb Tajemství pánevního dna pro dívky a jejich maminky.</p>	<p>11:25 Jana Hrinková Zásadotvorná výživa pro vyrovnanou acidobazickou rovnováhu - tipy na recepty a ochutnávky.</p>
<p>12:30 Brendan Tucker Relaxace ke zvýšení produktivity - Vyzkoušejte si, jak mohou meditace a dechová cvičení zvýšit vaši produktivitu.</p>	<p>12:20 Gianni Coria Vypadávání vlasů - Závažný problém dnešní doby, který se týká stále většího počtu lidí.</p>
<p>13:35 Blanka Milevová Mohendžodáro - Tantra jóga pro ženy.</p>	<p>13:50 Hana Dubovská, Jana Rose Kriváňová Nové studijní programy ALV - Představení studia zaměřeného na prevenci nemocí a posílení zdraví zejména prostřednictvím stravy.</p>
<p>14:30 Irena Rashi Příhodová Intuitivní tanec - s kapkou sebepoznání.</p>	<p>14:45 Michaela Pavlíková Váha jako zrcadlo našeho života - Jak porozumět poselstvím skrytým v potížích s váhou?</p>
<p>15:25 Pavel Vondrášek Kvantová síla mysli - Využití kvantové terapie v běžném životě. Naučte se pracovat s kvantovou vlnou.</p>	<p>15:40 Stanislav Miler, Cyklo Fresh Bar Zdravá rostlinná strava - Kuchařské demo s ochutnávkou.</p>
<p>16:20 Vladimír Ekart Rekonektivní léčení - přednáška s praktickou ukázkou.</p>	

Neděle

Neděle

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Hloušková Michaela	K Lesu 46, Jirny	I1500588

TÉMA ČESKY:

Novopohanství a esoterika jako součást produktů cestovního ruchu

TÉMA ANGLICKY:

Neopaganism and esoterism as a part of tourism products

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Michal Troušil, Ph.D. - KRRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Specifikace novopohanský a esotericky zaměřeného cestovního ruchu s analýzou nabídky takto orientovaných produktů.

1. Úvod
2. Cíle a metodika práce
3. Teoretická východiska
 - 3.1. Esoterika a novopohanství jako novodobé náboženství
 - 3.2. Esoterika a novopohanství jako součást cestovního ruchu
4. Empirická část
 - 4.1. Základní výzkumné otázky
 - 4.2. Sběr informací a průběh šetření
 - 4.3. Výsledky šetření
5. Shrnutí výsledků
6. Závěry a doporučení
7. Seznam použitých zdrojů
8. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

AITAMURTO, Kaarina, ed. a SIMPSON, Scott, ed. Modern pagan and native faith movements in Central and Eastern Europe. 1st pub. Durham: Acumen, 2013. x, 358 s. Studies in contemporary and historical paganism. ISBN 978-1-84465-662-2.

HARVEY, Graham. Contemporary paganism: listening people, speaking earth. 1st publ. New York: New York University Press, 1997. xiii, 250 s. ISBN 0-8147-3549-5.

HORN, Roland M. Magické osobnosti minulých staletí. Vyd. 1. Liberec: Dialog, 2011. 197 s. Tajemství. ISBN 978-80-7424-031-7.

KALANDRA, Závaš. České pohanství. I. díl, Nejstarší prameny. Vyd. 2., V edici Studie 1. Praha: Dauphin, 2002. 380 s. Studie; sv. 13. ISBN 80-86019-82-9.

KALANDRA, Závaš. České pohanství. II. díl, Osudy bohů. Vyd. 2., V edici Studie 1. Praha: Dauphin, 2002. 573 s. Studie; sv. 14. ISBN 80-86019-82-9.

KOZÁK, Jan. Kořeny indoevropské duchovní tradice. 2., přeprac. vyd. Praha: Bibliotheca gnostica, 2014. 297 s. ISBN 978-80-904050-6-6.

LEUENBERGER, Hans-Dieter. Co je to esoterika: úvod do esoterního myšlení a jazyka. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1992. 181 s. ISBN 80-7023-135-1.

MILLS, Joy. Žít v moudrosti. Překlad Annie Krawiarzová. Praha: Stratos, 1995. 80 s. ISBN 80-901472-7-5.

NORMAN, Alex. Spiritual tourism: travel and religious practice in western society. London: Continuum, 2011. x, 239 s. Continuum advances in religious studies. ISBN 978-1-4411-5044-8.

SANITRÁK, Josef. Dějiny české mystiky. 1, Legenda Karel Weinfurter. 1. vyd. Praha: Eminent, 2006. 325 s. ISBN 80-7281-166-5.

SANITRÁK, Josef. Dějiny české mystiky. 2, Konec zlaté éry. Praha: Eminent, 2007. 379 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7281-289-9.

SANITRÁK, Josef. Dějiny české mystiky. 3, Kořeny, aneb, Galerie osobností spiritismu, teozofie, mystiky a okultních nauk. Praha: Eminent, 2010. 437 s. ISBN 978-80-7281-328-5.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Na nových stezkách ducha: přehled a analýza současné religiozity. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010. 261 s., [4] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7429-060-2.

TROUSIL, Michal a JAŠÍKOVÁ, Veronika. Úvod do tvorby odborných prací. Vyd. 2., rozš. Hradec Králové: Gaudemaus [i.e. Gaudeamus], 2015. 240 s. ISBN 978-80-7435-542-4.

ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Dále dle studentkou provedených rešerší

Podpis studenta:

Datum: 9.10.2017

Podpis vedoucího práce:

Datum: 13.10.2017